

Tulikomentaja

1/2018 - TYKKIMIESTEN LEHTI

NORTHER 17 -harjoitus testasi Suomen, Ruotsin ja Norjan maavoimien tykistön yhteistoimintaa, s. 12

Täsmävaikutusta tykistöllä, s. 14

Punaista ja mustaa – tykistöaselajin tunnusvärit, s. 24

Uusi Tykkimiesteko-kiertopalkinto, s. 34

Sisäisestä hajaannuksesta talvisodan henkeen, s. 38

Itsenäisen Suomen kenttätykistö ja Tykistökoulu
100 vuotta

Suomen Tykistön päivän tilaisuudet Helsingissä 6.3.2018

Sepeleenlasku

Klo 12.00 tykistönkenraali V.P. Nenosen haudalle.
Kokoontuminen Hietaniemen kappelin portilla klo 11.50

Tilaisuudet Ravintola Tekniskassa, Eerikinkatu 2, Helsinki

-
- Klo 15.00 Tykkimiehet ry:n hallituksen kokous
- Klo 15.30 Suomen Kenttätykistön Säätiön valtuuskunnan kokous
- Klo 17.00 Suomen Kenttätykistön Säätiön hallituksen kokous
- Klo 17.30 Tykkimiehet ry:n kevätkokous
- Klo 18.30 Tykkimiesilta, johon kaikki tykkimiehet ja tykistön ystävät ovat tervetulleita
- alkumalja
 - juhlaesitelmä
 - palkitsemiset
 - buffet ruokailu

Ilmoittautumiset tykkimiesiltään viimeistään perjantaina 23.2.2018 mennessä

maksamalla illalliskortin hinta 43 €

Tykkimiehet ry:n tilille **Nordea FI 98 2124 1800 0110 53**,
viestikenttään maininta "6.3. Nenonen".

Tiedustelut ja ilmoitukset ruoka-aineallergioista:
Pertti Yrjölä, pertti.yrjola@gmail.com, 040 938 1696.

Päivän tilaisuuksissa on asuna
paraatipuku tai tumma puku ja kunniamerkit.

Tässä numerossa:

Suomen Tykistön päivän tilaisuudet Helsingissä	2
Pääkirjoitus, Sirkka Ojala	3
Tykistön juhlapäivän ohjelma	4
Puolustusministerin tervehdys, Jussi Niinistö	5
Maavoimien komentajan tervehdys, Petri Hulkko	6
Maanpuolustuskieltojen liiton tervehdys, Marko Patrakka .	7
Tarkastajan tervehdys, Pasi Pasivirta	9
Tykkimiehet ry:n palsta, Pertti Yrjölä	11
Pohjoinen 17 ja NORTHER 17 -harjoitukset, Tero Mäenpää	12
Täsmävaikutusta tykistöllä, Pasi Pasivirta	14
Onnittelut tykistölle	16
Everstilutnantti Marko Palokangas on sotilasurallaan isoisänsä viitoittamalla tiellä,	
Marko Palokangas ja Lauri Haavisto	18
Kilta- ja kokoussivut, Juhani Suni	20
Punaista ja mustaa – tykistöaselajin tunnusvärit, Marko Palokangas	24
Onnitteluja tykistölle	16
Museoesineet kertovat, osa 31, Samuel Fabrin	26
Merkkipäivät, Juhani Suni	27
Ilmajoen tykkien valtaus 29.1.1918, Jyri Paulaharju	28
Museomestarin kymppi, Ilkka Vahtokari	30
Raskas patteristo 1:n kurikkalaisen radioalikersantin osuus Tali-lhantalan ihmeeseen, Tuomo Aho	31
Muistatko Hallan ja Simon?, Erkki Wuolijoki	32
K-9 pienoismallin rakentaminen, Markku Koski	34
Suomen Kenttätykistön Säätiö teki kaksi lahjoitusta Museo Militarialle, Sirkka Ojala	35
Tuntemattomia tykkimiehiä, Arto Ojanen	36
Sisäisestä hajaannuksesta talvisodan henkeen, Eeva-Liisa Isoaari	38
Kavioiden kopsetta Kangasalla, Sirkka Ojala	40
Kirjallisuutta: Taktiikan sadan vuoden historia kansien väliin	41
Kirjallisuutta: Uppiniskaisia kenraaleita, hermostuneita everstejä, alkoholia ja vaikeita henkilösuhteita – kirja sotilasylijohton henkilökohtaisista ongelmista, Tuomas Rantala	42

Kuva taustalla:

Tykistön tulenjohtajana Olavi Pyysalo ilmoittaa puhelimitse ammunnan tuloksia. Riekkalansaari 1941.08.08. Kuva: SA-kuva.

TOIMITUKSELLINEN AINEISTO JA ILMOITUSAINIESTO:

Sirkka Ojala, Kiveliönkatu 12, 33580 Tampere, toimitus.tulikomentoja@gmail.com, 050 368 8460,

KILTASIVUJEN AINEISTO: Juhani Suni, Käypolku 1 D11, 13500 HÄMEENLINNA, kiltasivut.tulikomentoja@gmail.com, 044 047 8602

PAINO: Forssa Print, **ULKOASU: Maj-Lis Krouvi** / Maisan paja, maj-lis@maisanjapa.info

ILMOITUKSET: päätoimittaja **Sirkka Ojala**, sirkka.ojala@gmail.com, 050 368 8460

OSOITTEENMUUTOKSET on aina tehtävä oman killan sihteerialle. Ellet tiedä, mihin kiltaan kuulut, kysy tieto Pekka Ahoselta

TULIKOMENTOJA 1/2018. www.tykkimiehet.fi/tulikomentoja, Julkaisija: Tykkimiehet ry

KANNEN KUVA: 155 mm:n panssarihaupitsi K9 tulitoiminnassa Rovajärvellä marraskuussa 2017, kuva: Petri Lähdekorpi.

Vuosi 2018 on tykistön juhlaa

Tämän tykistön 100-vuotisjuhla-lehden kolahtaessa postilaatikoon on Itsenäisen Suomen kenttätykistön ja Tykistökoulun 100-vuotisjuhlapäivä jo aivan kynnyksellä.

Tykistöupseeri, FT **Pasi Kesseli** toteaa ”Tykistö taistelee tulellaan”-kirjansa esipuheessa, että itsenäisyytemme alussa suomalainen tykistö oli ensi opetettava ampumaan ja vasta sen jälkeen oli mietittävä, miten tykistöä käytettäisiin taistelussa. Tämä oli tykistömme varmasti merkittävimmän kehittäjän, ”tykistön isän” tykistönkenraali **Vilho Nenosen** johtoajatus.

Itsenäisen Suomen kenttätykistön historia alkaa vapaussodasta, jossa tykkeitä oli sekä punaisella että valkoisella osapuolella. Kesselin mukaan tykkeitä oli kuitenkin vähän, ja tulenkäyttöperiaatteetkin olivat melko kömpelöt. Näin myös tulivaikutus muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta jäi melko vaatimattomaksi. Kesseli kuitenkin toteaa, että vähäiselläkin tykkimäärällä oli suuri vaikutus heikosti koulutettuihin joukkoihin ja johtajiin. Tuleva tykistönkenraali Nenonen saikin tehtäväkseen perustaa valkoiselle armeijalle oppilaitoksen Pietarsaareen helmikuussa 1918. Tykistökoulun ensimmäisenä johtajana toimi kapteeni, kreivi **Adolf Hamilton** ja kouluttajat olivat pääasiassa ruotsalaisia vapaaehtoisia.

25. helmikuuta tulee kuluneeksi sata vuotta siitä kun, Arcturus-laiva toi jääkäreiden pääjoukon Vaasaan. Suuri osa Saksan itärintamalla taistelleista tykistöjääkäristä palasi tämän joukon mukana. Näin saatiin ammattitaitoisia jääkärytkkimiehiä. Osa heistä perusti niin sanotun jääkärytkistön rungon, jossa oli aluksi kolme patteria, joista kuhunkin kuului 150 miestä ja neljä tykkiä.

Tämän lehden sivuilla 28–29 on yleisesikuntaeversti, sotahistorioitsija **Jyri Paulaharjun** laatima mielenkiintoinen artikkeli ”Ilmajoen tykkien valtaus 29.1.1918”. Tarinassa kerrotaan valkoiselle armeijalle tärkeästä tykkisaaliista, joka saatiin Ilmajolta venäläisen varuskunnan valtauksessa.

Talvisodan sytyttyä Suomen armeijalla oli 748 tykkiä. Niistä 315 oli vuodelta 1877 olevia jäykkälavettisia, hankalasti käsiteltäviä tykkeitä. Suomalaisten tykkien kantama oli lyhyt, mikä vaikeutti patteristojen tulen keskittämistä ja esti selvästi pidemmälle ampuvan venäläistykistön häirinnän lähes kokonaan. Pahin ongelma oli kuitenkin huutava ammuspula. Suomalaiset tykkimiehet esikuntineen olivat kuitenkin taidollisesti ja taktisesti venäläisiä edellä. Jatkosodan aikana tykistön tilanne koheni, ja Kannaksen torjuntataisteluisa kesällä 1944 suomalaisella tykistöllä oli ratkaiseva merkitys puna-armeijan suurhyökkäyksen pysäyttämisessä.

Nykyinen kenttätykistömme on yksi Euroopan parhaimpia. Tämän lehden kansikuvassa antaa näytteen tulivoimastaan yksi Maavoimien uusimmista hankinnoista: 155 mm:n panssarihaupitsi K9.

Tykistö juhlii Helsingissä 9. helmikuuta

Juhlapäivänä Senaatintorilla järjestetään kalustonäyttely. Näyttelyssä on esillä tykistön tulivoimaista nykykalustoa sekä sodanaikaista Raskaspatteristo 1:n kalustoa. **Tuomo Aho** kertoo, että näytteillä on muun muassa kaksi täysin entisöityä 155 H 17 -puupyörätykkiä, sota-aikainen tykinvetokuorma-auto Citroen T-45, sota-aikainen tykinvetotelatraktori McCormick T-6 ja komentotelta sota-aikaisella

varustuksella. Paikalla on myös noin 30 miestä m/36-varusteissa. Lisäksi ohjelmassa on varmasti mieliinpainuva hevosvetoisen tykistön asemaanajonäytös.

Omasta ja Tulikomentoja-lehden puolesta esitän Lämpimät 100-vuotisonnittelut Itsenäisen Suomen upealle kenttätykistölle ja sen tykkimiehille sekä maailman parhaimpiin kuuluvalla Tykistökoululle ja sen osavalle henkilökunnalle!

Talven valkeita hankia, pakkasen nipistelyä poskipäissä ja takkatulen lämpöä!

*Sirkka Ojala, päätoimittaja
sirkka.ojala@gmail.com*

Lähteet:

Pasi Kesseli. Tykistö taistelee tulellaan. Tykistötaktiikan kehitys Suomessa itsenäisyytemme aikana 2017. Jyri Paulaharju. Kenttätykistö talvisodassa. Sotahistoriallinen aikakauskirja 19/2000.

Kuva: Raimo Ojala

TOIMITUSKUNTA: **Sirkka Ojala**, päätoimittaja, toimituskunnan puheenjohtaja, toimitus.tulikomentoja@gmail.com, **Samuel Fabrin**, toimitussihteeri, samuel.fabrin@museomilitaria.fi, **Lauri Haavisto**, laurihaavisto78@gmail.com, **Mikko Hörkö**, mikko@horkko.fi, **Arto Ojanen**, arto.ojanen@iki.fi, **Pekka Kinnunen**, sotilasiantuntija, pekka.kinnunen@mil.fi, **Tuomas Rantala**, tuomas.h.j@gmail.com, **Tero Mäenpää**, sotilasiantuntija, tero.maenpaa@mil.fi, **Jukka Sippola**, jukka.sippola@loimu.fi, **Juhani Suni**, lehden kiltasivut: kiltasivut.tulikomentoja@gmail.com, **Kalevi Virtanen**, virtaka@gmail.com, **Erkki Wuolijoki**, erkki.wuolijoki@gmail.com, Lehden postitusrekisteri: **Pekka Ahonen**, pv.ahonen@outlook.com

ISSN 1457-9715 (Verkkojulkaisu ISSN 2242-6833) Ilmestyminen vuonna 2018, ks. sivu 11.

Itsenäisen Suomen kenttätykistö ja Tykistökoulu 100 vuotta

Kalustonäyttely

Perjantaina 9.2.2018 kello 10–18
Senaatintori, Helsinki

Esillä on monipuolisesti tykistön kalustoa, muun muassa 155 mm:n panssarihaupitsi K9 ja sodanaikaista raskaspatteristo 1:n kalustoa.

Perinnevaljakon asemaanajonäytökset kello 10.30 ja 13.00.

Seppeleenlaskutilaisuus Hietaniemen hautausmaalla kello
9.00–9.30.

#kenttätykistö100 #maavoimat #pv100

**Vapaa
pääsy!**

100

Puolustusvoimat

Försvarsmakten • The Finnish Defence Forces
puolustusvoimat.fi

Arvoisat Tulikomentoja-lehden lukijat

Kenttätykistöllä on ollut keskeinen asema suomalaisessa sotataidossa Puolustusvoimien koko satavuotisen historian ajan. Sitä on kehitetty säännönmukaisesti pikemminkin laadullisista kuin määrällisistä lähtökohdista, vaikka suomalainen kenttätykistö onkin tällä hetkellä Euroopan vahvimpia myös määrältään.

Tulivaikutuksen keskittäminen on ollut suomalaisen kenttätykistön kehittämisen peruskysymys läpi sen historian. Kehitys sai suotuisat ja monessa suhteessa aikaansa edellä olevat puitteet jo ennen talvisotaa. Talvisodassa ei kaikkea opittua voitu vielä toteuttaa, koska siihen ei ollut materiaalisia edellytyksiä.

Yksi talvisodan opetuksista lie neekin, että puolustusjärjestelmä ja sen osatekijät – kuten kenttätykistö – tulee rakentaa pitkäjänteisesti jo rauhan aikana. Päätäjien rauhan aikana tekemät virheet maksetaan sodassa verellä.

Talvisodan kokemusten perusteella tykistön määrää ja laatua kohennettiin merkittävästi. Myös kotimaisen teollisuuden ampumatarviketuotantoa lisättiin rajusti. Jatko-

sodan aikana tykistön kehitys saavutti huippunsa kesän 1944 torjuntataisteluiden aikana. Aselajien välinen yhteistoiminta ja kenttätykistön ampumamenetelmät olivat hioutuneet sotavuosien aikana. Näin ollen patteristojemme vastavalmistelut tuhosivat vihollisen toistuvasti jo lähtöasemiinsa.

Sotakokemuksilla oli suuri vaikutus tykistön jatkokehittämiseen. Tulen keskittämisen ja sen tarkkuus ja nopeus säilyivät suomalaisen tykistön mittareina läpi kylmän sodan vuosikymmenten. Alivoimaisen oli tasoitettava voimasuhteita taidolla – suomalaisella tykistötaktiikalla. Tärä taitoa mitattiin ja mitataan edelleen jo käsitteeksi muodostuneissa harjoituksissa vuosittain Rovajärvellä.

Kenttätykistön merkitys ei ole vähentynyt kylmän sodan päättymisen jälkeen. Taistelukentän sirpaloitumisesta huolimatta tykistön perustehtävä – vaikuttaa haluttuun maaliin tarkasti ja oikea-aikaisesti – ei ole muuttunut. Tekniikka mahdollistaa erilaisia toimintamalleja kuin aiempina vuosikymmeninä, mutta perus-

tehtävä ei ole muuttunut mihinkään.

Kenttätykistön systemaattinen kehittäminen edellyttää uutta materiaalia. Viime vuonna hyväksytyt valtioneuvoston puolustuselonteon mukaan kuluva vuosikymmen on maavoimien varustamisen vuosikymmen. Kenttätykistön osalta tämä tarkoittaa muun muassa K9 Moukari -panssarihaupitsien sekä erikoisampumatarvikkeiden hankintoja.

Määrällisesti vähenevän tykistön on kyettävä entistä monipuolisempiin tehtäviin: entistä kauemmas ja entistä nopeammin. Tässä haastetta riittämiin satavuotiaalle suomalaiselle

kenttätykistölle. Uskon kenttätykistön vastaavan tähänkin kehityshaasteeseen, kuten se läpi historiansa on tehnyt. Parhaat onnittelut suomalaiselle kenttätykistölle sen juhlahuotena.

Jussi Niinistö

Jussi Niinistö
Puolustusministeri

Tykkimiehet!

Päättynään vuonna Suomi juhli sadatta itsenäistä vuottaan näkyvästi ympäri valtakuntaa. Tänä vuonna on aika juhlia puolustusvoimien toiminnan sadatta vuotta. Lähivuosina maavoimissa vietetään tai on jo vietetty myös eri aselajien satavuotisjuhlallisuuksia. Juhlavuoden aikana on syytä muistaa edellisten sukupolvien itsenäisyyden eteen tekemät uhraukset.

Puolustusvoimien tehtävä on ylläpitää sotilaallista puolustusvalmiutta. Tehtävämme on ennaltaehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen voimankäytön kohteeksi ja viime kädessä torjua aseellinen hyökkäys maattamme kohtaan. Tehtävä on edelleen sama kuin ennen, mutta viimeaikainen turvallisuuskehitys on edellyttänyt meiltä valmiuden kehittämistä ja siihen liittyvien säästöjen tarkistamista.

Tykistön valmius on kehittynyt erinomaisella tavalla muutaman viimeisen vuoden aikana. Tykistö on voimakkaan materiaallisen kehittämisen kohteena, hyvänä esimerkkinä käynnissä oleva operatiivisen tykistön hanke. Kehitystyö jatkuu, jotta 2020-luvun loppupuolella eteen tulevat haasteet vanhenevan kaluston ja ampumatarvikkeiden osalta saadaan ratkaistua. Suorituskykyisten järjestelmien täysi hyödyntäminen ja todellisen suorituskyvyn ulosmittaaminen ei olisi mahdollista ilman ammattitaitoista ja motivoitunutta henkilökuntaa ja asevelvollisia. Aselajin asema maavoimissa on vankka.

POHJOINEN 17 -harjoitus loppuvuodesta Rovajärvellä oli erinomainen osoitus siitä, kuinka 1) harjoitusjoukko osoittaa osaamistaan ja tulivoimaa, 2) testataan monipuolisia

vaikuttamis- ja maaliosoitamiskykyjä sekä saadaan kokemuksia tulenkäyttö- ja johtamisjärjestelmien yhteensovittamisesta ja 3) harjoitellaan toimintaa ja jaetaan kokemuksia yhdessä pohjoismaisten kumppanimme kanssa.

Toivotan itsenäisen Suomen kenttätykistölle hyvää sadatta juhluvuotta niin tulenjohtopaikoille kuin tuliasemiinkin!

Petri Hulkko
Maavoimien komentaja
kenraalimajuri

Hyvät Tykkimiehet

Maanpuolustuskiltojen liiton puheenjohtaja vaihtui tämän vuoden alussa. **Pauli Mikkola** päätti pitkän uransa liiton hallituksessa ja otin häneltä puheenjohtajan tehtävät vastaan. Olen Lahdesta kotoisin ja juureni kiltatyössä olen tehnyt Soitilaspoliisi Eskadroona Lahden kiltasta ry:ssä. Kuulun toki myös Lahden seudun Tykkikilttaan. Olen toiminut liiton luottamustehtävissä kymmenen vuoden ajan, joista viimeiset kuusi vuotta 1. varapuheenjohtajana. Vapaaehtoisen maanpuolustustyön parissa olen toiminut lähes 30 vuotta. Kiltatyö ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö ovatkin tulleet tutuiksi näiden vuosien aikana. Maanpuolustuskoulutuksessa (MPK) olen toiminut vuodesta 1995, ja työ jatkuu edelleen MPK:n

hallituksessa.

Liitto aloittaa strategiatyön tämän vuoden alusta, ja tarkoituksena on saada toiminnan painopiste alueet seuraavalle kolmelle vuodelle. Tärkeitä asioita ovat viestintä, talous, näkyvyys sekä tietysti nuoret. Nuoret ovat tulevaisuutta ja heihin tulee panostaa. Yksi liiton tärkeimmistä tehtävistä on toimia myös edunvalvojana asioissa, jotka koskettavat kiltoja ja vapaaehtoista maanpuolustusta. Olemme olleet todella aktiivisia myös viime vuonna kaikissa tärkeissä asioissa muun muassa MPK:n tulevaisuuden roolista ja asedirektiivistä. Tätä tärkeää edunvalvontaa pitää lisätä ja olla aktiivisesti mukana eri foorumeissa.

Tänä vuonna liiton teemanä on kokonaisturvallisuus ja sen tunnettavuus. Lahdessa järjestetään 7.–8.9.2018 Ko-

konaisturvallisuus messut, johon myös liitto osallistuu aktiivisesti. Liiton yksi tärkeimpiä tapahtumia on Santahaminassa 3.2.2018 järjestettävä Turpo-seminaari, joka käsittelee ajankohtaisia asioita kuten kokonaisturvallisuus, kyberturvallisuus sekä tiedustelulaki. Vuosi 2018 on myös puolustusvoimien 100-vuotisjuhluvuosi, ja liitto ja killat ovat aktiivisesti mukana juhluvuodessa.

Olen huomannut, kuinka tykkistössä pidetään perinteitä tärkeänä asiana ja miten intohimolla niitä myös vaalitaan. Onkin tärkeää, että oma historia aselajissa ei katoa vaan siirtyy meiltä seuraavalle nuorelle sukupolvelle. Tykkistön merkitys varsinkin jatkosodan torjuntataisteluissa 1944 oli varmasti yksi tae siitä, että Suomi pysyi itsenäisenä. Suomalai-

nen tykkimies ja tykkistö ovat varmasti maailma parhaiden joukossa, elleivät parhaita.

Minulla on ilo ja kunnia Maanpuolustuskiltojen liiton puolesta onnitella Itsenäisen Suomen kenttätykkistöä sekä Tykkistökoulua 100-vuotisesta ansiokkaasta toiminnasta.

*Marko Patrakka
puheenjohtaja
Maanpuolustuskiltojen liitto ry*

K9FIN MOUKARI 155mm/52cal. SPG

Maximum Fire range 40km and designed for conscript use.
Proven mobility in all terrains and weather conditions.

Tykistön juhlavuosi

Tämä vuosi aloitetaan juhlan merkeissä. Helmikuun yhdeksäntenä juhlimme Helsingissä Tykistökouluun ja itsenäisen Suomen kenttätykistön 100-vuotista taivalta. Juhlaan liittyy kaikille avoin Helsingin Senaatintorilla järjestettävä kalustonäyttely, jossa on mahdollisuus tutustua tykistömme kalustoon. Kalustonäyttelyn paikka muuttui Helsingin Senaatintorille, sillä kansalaistori suljetaan rakennustöiden ajaksi. Tämä ei meitä tykkimiehiä haittaa, sillä mikä olisikaan hienompi paikka esitellä tykistöämme.

Pohjoinen 17 -harjoitus marraskuussa Rovajärvellä antoi jälleen hyvää kokemusta ja unohtumattomia elämyksiä joukoillemme. Sää oli mukavan talvisia ja etelästä tulleet joukot saivat totutella toimimaan välillä jopa yli 20 pakkasteen keleissä. Ohessa saimme nauttia myös auringonpaisteesta, mitä täällä etelässä ei kulu neena syksynä ollut ainakaan liikaa. Totuttelu uuteen maastoon ja leirikalustoon vei joukoilta myös oman aikansa. Maasto-olosuhteet Niinisalon hiekkakankaalla ovat erilaiset kuin Rovajärven kairalla. Joukkojen koulutustaso nousi loppua kohden, ja voin tyytyväisenä todeta, että joulukuussa kotiutimme jälleen hyvän koulutustason joukkoja reserviin pahan päivän varalle. Saimme myös erinomaisia havaintoja joukkojemme kyvystä toimia kansainvälisessä toimintaympäristössä. Tulenkäyttö yhdessä ruotsalaisten ja norjalaisten joukkojen kanssa toimi hyvin.

Meillä on selvät sävelet siitä, mihin kehityksen painopiste tulee kohdentaa jatkossa.

Uuden kalustomme K9 Moukarin käyttöönotto etenee suunnitelmien mukaisesti. Kaluston laivaukset ja henkilökuntamme koulutus ovat käynnissä. Joulun alla saimme hyviä uutisia, kun Norja ilmoitti allekirjoittaneensa hankintasopimuksen K9-panssarihaupitseista. Tämä tarjoaa meille paljon mahdollisuuksia ampumatarvikkeisiin, koulutukseen ja kaluston ylläpitoon liittyvään yhteistyöhön. Viro valmisteleekin saman kaluston hankintaa ja kesällä ehkä kuu-

lemme siltäkin suunnalta hyviä uutisia.

Joukoissamme tapahtuu paljon muutoksia ja henkilöstömme pääsee jatkuvasti toimimaan uusien vaativien asioiden parissa. Otamme käyttöön uutta kalustoa ja välineistöä. Tutkimusta ja kehitystä jatketaan kokonaisvaltaisesti, jotta vaikuttamiskykymme pysyy ajan tasalla ja jotta kykenemme säilyttämään tykistömme aseman yhtenä maailman johtavista tykistöistä. Kenttäkokeissa testataan uusia ratkaisuja, joilla taistelukykyämme pyritään kehittämään. Kaikki pääsevät osallistumaan kehittämiseen

tavalla tai toisella. Toivon, että tämä motivoi henkilöstöämme ja auttaa jaksamaan arjessa. Tiedän, että töitä on paljon ja koko ajan tulee lisää. Ponnistamme jatkuvasti Maavoimien esikunnassa, jotta saisimme kohdennettua lisää henkilöitä eri tehtäviin. Tässä hengessä kannustan joukkoyksiköiden komentajia jatkamaan huolehtimista omasta henkilöstöstään ja henkilöstön jaksamisesta.

Toivotan kaikille oikein hyvää tykistön juhluvuotta

*Pasi Pasivirta
eversti*

KONGSBERG

EXTREME
TECHNOLOGY

KONGSBERG on valittu toimittamaan **ICS-järjestelmä** (Integrated Combat Solution) Puolustusvoimien **K9 Moukari** -tykistöasejärjestelmään. ICS:n avulla saadaan aikaan täysin digitaalinen ja verkosto-keskeinen asejärjestelmä.

WORLD CLASS

- through people, technology & dedication

Kongsberg Defence Oy
Äyritie 8 D
01510 Vantaa

E-mail: kd.finland@kongsberg.com

www.kongsberg.com

Tapahtumia ja jäsenasioita

100 vuotta 9.2.

Itsenäisen Suomen kenttätukikoston ja Tykistöskoulun 100-vuotista taivalta juhlistetaan kaikille avoimella kalustonäyttelyllä Helsingissä Senaatintorilla klo 10.00–18.00. Päivän juhlallisuudet alkavat aamulla klo 9.00 seppelenlaskulla Hietaniemen hautausmaalla.

Suomen Tykistön päivä 6.3.

Suomen Tykistön päivää juhlistetaan perinteisesti 6.3. Helsingissä. Päivän tilaisuudet alkavat klo 12.00 Hietaniemen hautausmaalla seppelenlaskulla tykistönkenraali V. P. Nenosen haudalle. Päivä jatkuu ravintola Tekniskassa Tykkimiehet ry:n ja Suomen Kenttätukikoston Säätiön kokouksilla päättyen tykkimiesiltaan. Ilmoitus ja kutsu tilaisuudesta aikatauluineen on julkaistu tämän lehden sivulla 2.

Jäsenmaksut 2017

Vuoden 2017 Tykkimiehet ry jäsenmaksujen laskutus viivästyi osin vuodelle 2018. Vuoden 2017 jäsenmaksun saatte tammikuun loppuun mennessä joko kirjeenä tai sähköpostilla.

Jäsenmaksut 2018

Vuoden 2018 jäsenmaksutullaan laskuttamaan huhtikuussa.

Jäsenmaksut 2015 ja 2016

Perehdyttyäni vuoden 2016 kevätkokouksen pöytäkirjaan totesin, että tilinpäätöksessä oli siirtosaamiin merkitty myös merkittävästi jäsenmaksuja vuosilta 2015 ja 2016.

Jäsenrekisteri ja osoitetiedot

Osoitetietojen muutokset ilmoitetaan toiminnanjohtajalle, jotta saatte Tulikomentojalehden oikeaan osoitteeseen.

Vuoden 2017 lopussa yhdistyksen jäsenrekisterissä oli 237 jäsentä, joista 6 kunniajäsentä ja 17 ainaisjäsentä. Osoitetietojen tarkistamista vaatii 56 jäsenen tiedot. Jäsenmaksua ei peritä 80 vuotta täyttäneiltä (vuonna 1938 tai aikaisemmin syntyneet). Yhteisöjäseniä yhdistyksellä oli 16. **Eroaminen yhdistyksestä** tapahtuu kirjallisesti (esim. sähköpostiviesti).

EU:n uusi yleinen tietosuoja-asetus koskee jokaista yritystä ja organisaatiota, jossa käsitellään henkilötietoja. Vapaaehtoisuudella toimivissa yhdistyksissäkin on usein kerättävä vähintäänkin jäsenrekisteri. Uudet rekisteröidyn oikeudet ovat laajemmat kuin nykylaisäädännössä. Käsitelyä säännellään tarkemmin ja veloitteet henkilötietojen käsittelijöille ovat laajemmat. Enää ei riitä, että kertoo noudattavansa lakeja, vaan se pitää myös pystyä osoittamaan. Siir-

tymäaika jatkuu 25.5.2018 asti, johon mennessä selvitetään vaikutukset ja tehdään tarvittavat muutokset Tykkimiehet ry:n nykykäytäntöihin.

Museo Militaria

Museo Militaria käynnisti toimintansa vuonna 2013. Tammikuun ensimmäisellä viikolla yleisöllä oli mahdollista ”kurkistaa” museon kullisten taakse. Teema veti hyvin yleisöä ajankohtaan nähden. Museossa vieraili vuoden 2017 aikana 23 306 kävijää, kun vuonna 2016 vastaava luku oli 19 816. Museo Militarian museomestari **Ilkka Vah-tokari** on jäämässä eläkkeelle kesäkuun alussa. Ilkan mukana tulee poistumaan mittava osaaminen ja tietopääoma. Seuraajan haku on jo tätä kirjoitettaessa käynnissä.

*Pertti Yrjölä
toiminnanjohtaja
Tykkimiehet ry*

TULIKOMENTOJA-LEHDEN MATERIAALIEN TOIMITUSOSOITTEET:

Materiaalit kiltasivustolle: kiltasivut.tulikomentoja@gmail.com
Lehden aineistomateriaali: toimitus.tulikomentoja@gmail.com
Lehden postitusrekisteri: pv.ahonen@outlook.com

Tulikomentoja lehden tiedot ja lehden verkkoversiot löytyvät osoitteesta: www.tykkimiehet.fi

TULIKOMENTOJA ILMESTYY VUONNA 2018

N:o	Aineistopv	Ilmestyy
1	20.12.2017	25.1. (viikko 4)
2	21.5.	20.6. (viikko 25)
3	17.8.	14.9. (viikko 37)
4	23.10.	4.12. (viikko 49)

TYKKIMIEHET RY YHDISTYKSEN KEVÄTKOKOUS

TYKKIMIEHET RY:N SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN
KEVÄTKOKOUS PIDETÄÄN

6.3.2018 ravintola Tekniskassa
osoitteessa Eerikinkatu 2, 00100 HELSINKI
klo 17.30 alkaen.

Kokouksessa käsitellään yhdistyksen sääntöjen määräämät kevätkokoukselle kuuluvat asiat.

Tervetuloa!

Hallitus

Pohjoinen 17 ja NORTHER 17 -harjoitukset

TEKSTI: TERO MÄENPÄÄ, KUVAT: PUOLUSTUSVOIMAT JA ARTO OJANEN

Perinteinen vaikuttamisharjoitus Rovajärvellä 13.–24.11.2017 oli tällä kertaa nimeltään Pohjoinen 17. Harjoitukseen sisältyi myös pohjoismainen NORTHER 17 -harjoitus. Sää suosi harjoitusta pakkasten pysyessä maltillisina, sumu ja sankka lumisade haittasivat parina päivänä erityisesti tykistöammuntoja.

Maavoimien vaikuttamisharjoitus kehittää yhtymän ja taisteluosaston tulenkäyttöä sekä aselajien välistä yhteistoimintaa laajalla alueella. Harjoitus muodostuu taisteluosasto- ja järjestelmäharjoitusvaiheista, missä keskitytään erityisesti kenttätykistön ja jalkaväen ammuntoihin, tulenkäytön suunnitteluun sekä johtamiseen. Lisäksi harjoituksessa tehdään maavoimien toimintaan liittyvää tutkimusta sekä tykistön kenttäkokeita.

Harjoituksen tavoitteena oli kehittää monipuolisesti Maavoimien suorituskykyjä:

- Varusmiesten, reserviläisten ja palkatun henkilöstön osaaminen
- Yhtymän ja taisteluosaston tulenkäyttö
- Aselajien yhteistoiminta
- Modernien suorituskykyjen ja toimintojen yhteensovittaminen
- Maavoimien yhteisen vaikuttamisen kokonaisjärjestelmää kansainvälisesti yh-

teensopiviin toimintatapamalleihin

- Suomen, Ruotsin ja Norjan joukkojen välistä yhteistoimintaa monikansallisessa toimintaympäristössä tiedustelun ja tulenkäytön osalta

Harjoituksessa toteutettiin jalkaväen taisteluammuntoja ja kranaatinheittimistön tukemana ja ammuttiinpa taistelupanssarivaunullakin.

Pohjoinen17-harjoituksen johti Maasotakoulun johtaja eversti **Asko Muhonen**. Tykistöammuntojen johtajana toimi Tykistökoulun johtaja everstiluutnantti **Petri Majuri**.

Osallistujat

Pohjoinen 17 -harjoitukseen osallistui varusmiehiä ja palkattuun henkilökuntaan kuuluvia yli 15:stä Puolustusvoimien joukko-osastosta, laitoksesta ja esikunnasta. Harjoitusjoukkoihin kuului enimmillään noin 4400 henkilöä

(2900 varusmiestä, 550 reserviläistä ja 900 henkilökuntaa) sekä noin 1000 ajoneuvoa. NORTHER 17 -harjoituksen osuus tästä oli 226 henkilöä.

Vedettävän tykistön osalta ammunnat toteutettiin 130K54-kenttäkanuunalla. Kranaatinheittimistö oli harjoituksessa mukana normaalilla kalustollaan. Mukana oli myös pitkästä aikaa Kainuun Tykistörykmentin perustamana kevyt raketinheitinpatteri.

Harjoituksen tykistöammunnat suunniteltiin aiempien vuosien tapaan toteutettavaksi taisteluosasto- ja järjestelmäharjoitusvaiheessa. T-vaiheen ammunnat suunniteltiin harjoitusjoukot muodostaneissa joukko-osastoissa ammunnanjohtajakurssilaisten toimesta ja J-vaiheen ammunnat Tykistökoululla. Taisteluosastovaihe (T-vaihe) toteutettiin 16.–18.11.2017 välisenä aikana. Vaihe sisälsi tykistön- ja jalkaväen ammuntoja sekä taisteluharjoituksia. Järjestel-

mäharjoitusvaihe (J-vaihe) toteutettiin 19.–23.11.2017 välisenä aikana. J-vaiheessa ammunnat toteutettiin ampumatoimiston johtamana suunnitelman mukaisesti.

Koulutustarkastusammunna tai tutummin loppuammunna keräsi jälleen runsaan joukon tarkastuksia ja seuraajia lähtien Suomen ja Ruotsin puolustusministereistä.

Ammunna toteutettiin jo perinteisen kaavan mukaan Joortiloselän alueella. Koulutustarkastusammunnassa tarkastettiin yhtymän tulenkäyttöjärjestelmän suorituskyky (tulenohtotoiminta, tulenkäytön johtaminen, tulitoiminta, johtamisjärjestelmä ja huolto). Tarkastuksessa edellytettiin jokaiselta joukolta toimintaa metrin, piirun ja sekunnin tarkkuudella.

Seuraava Maavoimien vaikuttamisharjoitus järjestetään vähän erilaisissa olosuhteissa, toivottavasti lumet ovat jo sulaneet touko-kesäkuussa 2018.

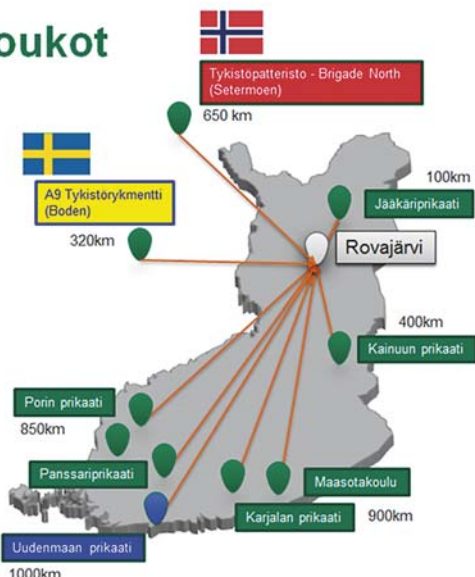
POHJOINEN17-HARJOITUS NÄKYI MYÖS PERINTEISESTI SOSIAALISESSA MEDIASSA

- Facebook.com/maavoimat
 - Twitter.com/maavoimat @maavoimat
 - Instagram.com/puolustusvoimat.fi
 - Youtube.com/puolustusvoimat
- Kannattaa erityisesti katsoa Combat cameran tekemä **POHJOINEN 17/NORTHER 17 – tuli lähtee**.

Osallistuvat joukot

- Pääesikunta
- Maavoimien esikunta
- Maasotakoulu
- Kainuun prikaati
- Karjalan prikaati
- Panssariprikaati
- Porin prikaati
- Jaakari-prikaati
- Kaartin jääkärirykmentti
- Uudenmaan prikaati
- Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskus
- Puolustusvoimien logistiikkalaitos
- 2Logistiikkarykmentti
- Sotilaslääkintäkeskus
- Pohjois-Karjalan rajavartiosto
- Lapin rajavartiosto
- A9 Tykistörykmentti (SWE)
- Tykistöpatteristo – Brigade North (NOR)

NORTHER 17

Puolustusvoimien kansainvälinen NORTHER 17 -harjoitus järjestettiin osana POHJOINEN 17 -harjoitusta Rovajärvellä 16.–24.11.2017. Harjoitus oli osa Pohjoismaiden välistä NORDEFCO-yhteistyötä ja siihen liittyi Suomen, Ruotsin ja Norjan maavoimien tykistön yhteistoiminta. Tykistökoulu vastasi harjoituksen suunnittelusta ja valmistelusta. Harjoituksen johtajana toimi Tykistökoulun johtaja everstiluutnantti Petri Majuri.

Ruotsalaiset osallistuivat harjoitukseen tykistöpatteristolla ja sensoryyksiköllä. Patteristossa oli komento- ja huolto-osien lisäksi tulipatteri, jossa oli neljä ARCHER-tykkiä. Sensoryyksikössä oli kaksi ARTHUR-vastatykistötutkaa ja tulenjohtue.

Norjalaiset osallistuivat harjoitukseen sensoryyksiköllä, johon kuului neljä ARTHUR-vastatykistötutkaa ja tulenjohtue. Lisäksi Suomi, Norja ja Ruotsi muodostivat monikansallisen tulenkäyttökeseuksen FSCC:n (Fire Support Coordination Cell), jonka johtajana toimi JTR:n komentaja evl **Matti Honko**.

Suomesta harjoitukseen osallistui 33 henkilöä, mukaan lukien 15 henkilökuntaan kuuluvaa, Tykistökoululla opiskelevat Sotatieteen Maisterikurssilaiset, kadetteja

sekä viestiasemien ylläpidosta vastaavia varusmiehiä.

NORTHER 17 -harjoitus oli ensimmäinen kerta, kun ruotsalaisia ARCHER-tykkejä oli Suomessa.

Harjoituksen vahvuus oli 209 sotilasta ja 98 ajoneuvoa. Lisäksi Tanska osallistui harjoitukseen kahdeksalla tarkkailijalla hakien kokemuksia tykistöjärjestelmän eri osa-alueiden toiminnasta ja ison ampumaharjoituksen järjestämisestä ja varotoiminnasta.

Harjoituksen teemana oli yhteistoiminta monikansallisessa toimintaympäristössä ja siinä harjoiteltiin maavoimien yhteisiä tulenkäyttömenetelmiä osallistujamaiden kesken. Tavoitteena oli kansainvälisen yhteistoimintakyvyn parantaminen kehittämällä yhteisen tulenkäytön osaamista ja taistelutilan hallintaa sekä kouluttaa tulenjohto- ja sensoriosia.

Koulutustason mittaus

Perinteinen koulutustason mittaus (Nenosen tulenavauskilpailu), jossa taisteluosastojen välistä paremmuutta yhä mitataan, toteutettiin tällä kertaa uusituin kuvioin. Mittaus toteutettiin edellisen harjoituksen tavoin arvioimalla joukkojen suorituskykyä. Arvioinnin päämäärä oli tulyksiköiden tu-

► Ruotsin ylpeys Archer-ajoneuvotykki. Ohjaamon päällä kauko-ohjattu Kongsbergin Protector-asetorni lähipuolustukseen.

Tämä toteemipaalu on Ruotsin tulenjohtajien käyttämä maalinpaikannuslaite. Alhaalta ylöspäin lueteltuna gonio-metri suunnan mittausta varten, lämpökamera sekä laseretäisyysmittari. Meillehän tähän tarkoitukseen kehitettiin kotimaassa kompakti kädessä pidettävä MPL-15.

Eversti Pasi Pasivirran vieraina Rovajärvellä kenttätykistön tarkastajat Ruotsista ja Norjasta eversti Jonas Lotsne ja eversti Morten Jensen.

lenantokyvyn ja tulen osuvuuden sekä koossaolon arvioinnissa.

Tänä vuonna perinteikkään tykistön mittauksen kiertopalkinnon, tykistönkenraali Nenosen tykin, sai haltuunsa Satakunnan Tykistörykmentti

Niinisalosta.

Kranaatinheitinkompanioista voiton vei tänä vuonna Karjalan prikaatin perustama AMOS-komppania.

Taisteluosastojen välisen kilpailun voitti Porin prikaatin perustama pataljoona. ■

Täsmävaikutusta tykistöllä

PASI PASIVIRTA

Tykistön tulenkäyttö on perinteisesti perustunut aluemaaleihin vaikuttamiseen. Aluemaali tarkoittaa laajaa aluetta, jolle tulivaikutus kohdennetaan. Aluemaalin koko voi olla esimerkiksi 300 x 100 neliometriä, ja arkikielessä puhutaan niin kutsutuista maalihehtaareista. Tällainen alue voisi käytännössä olla vaikkapa moottoroidun joukon hyökkäysryhmitysalue. Aluemaalien tulittamisessa hyödynnetään tykistölle ominaista ammunnan hajontaa. Aluemaaleihin vaikuttaminen tulee säilymään tykistön keskeisenä tehtävänä, mutta teknologinen kehitys on tuonut täsmävaikutuksen mukaan tykistölliseen keinovalikoimaan.

Yksinkertaisin tapa parantaa tulen osuvuutta on huolellinen ja täsmällinen ammunnan valmistelu mukaan lukien maalin osoitus. Nykyinen tykistön perusvälineistö, ammunnan valmistelu ja ammunnanhallinnan tietotekniset ratkaisut mahdollistavat tämän. Modernit ampumatarvikkeet, erityisesti panosten osalta, pienentävät hajontaa entisestään. Nämä kaikki yhdessä ovat johtaneet siihen, että ammunnan pituushajonta 30 kilometrin ampumaetäisyydellä on saatu puristettua jopa noin 100 metriin. Tämä on hyvä parannus, mutta joissain tapauksissa on tarpeen osua hyvin lähelle tulitettavaa kohdetta. Tässä artikkelissa luodaan yleiskatsaus siihen, millaisia uusia kykyjä on olemassa tai tulossa palveluskäyttöön lähitulevaisuudessa. Tarkastelu painottuu lentorataa korjaaviin syyttimiin. Raskaalle raketinheittimistölle löytyy vastaavia ratkaisuja kuin perinteiselle tykistölle. Niitä ei

kuitenkaan käsitellä tässä yhteydessä.

Lentorataa korjaavat syyttimet

Lentorataa korjaava syytyn on syytyn, joka korjaa kranaatin lentorataa kranaatin lentäessä ilmassa. Syytyn kiinnitetään kranaattiin normaalin isku-/monitoimisyyttimen tilalle. Lentoradan korjaamisella pyritään korjaamaan ammunnan valmistelun virhettä ja pienentämään hajontaa. Tällaisia syyttimiä löytyy kahta erilaista päätyyppiä. Ne ovat niin kutsuttuja 1D-korjaavia, jotka korjaavat pituushajontaa, ja 2D-korjaavia, jotka korjaavat sekä sivu- että pituuspoikkeamaa.

1D-syytyn toimii siten, että syyttimelle ohjelmoidaan kranaatin oletettu lähtönopeus. Kun kranaatti tulee ulos putkesta, lähtönopeustutka (vakiovaruste modernissa kenttätykeissä) mittaa kranaatin lähtönopeuden. Tämä lähtönopeustieto lähetetään syyttimelle. Syytyn vertaa tietoa syyttimelle ennalta annettuun tietoon. Tämän jälkeen syytyn ”jarruttaa” kranaatin lentoa avaamalla tarvittavissa määrin syyttimeen asennettuja jarrulevykkeitä, jotta kranaatin lentorata saadaan vastaamaan laskettua lentorataa. Tällainen 1D -korjaavalla syyttimellä varustettu kranaatti ammutaan lähtökohtaisesti maalin yli, jotta korjaustoimenpiteet ovat mahdollisia. Tämä lyhentää kranaatin maksimikantamaa noin 10 prosenttia. Yksi valmistaja 1D-syyttimille on ranskalainen Nexter, joka yhteistyössä saksalaisen Junghansin kanssa valmistaa Spacido-nimistä syytintä. Valmistajan ilmoituksen mukaan Spacido pienentää pituushajonnan jopa noin

Spacido-syytyn.
Kuva: Pasi Pasivirta.

neljäsosaan alkuperäisestä. Spacido ei ole operatiivisessa käytössä.

2D-syyttimet toimivat siten, että syyttimen asetuslaitteelle (tietokone ja ohjelmointiyksikkö) kerrotaan oma paikka, maalin paikka ja muun muassa säähän ja ampumatarvikkeeseen liittyviä tietoja. Asetinlaitteella lasketaan kranaatille lentorata. Nämä edellä mainitut tiedot ohjelmoidaan syyttimeen ennen ammuntaa. Kun kranaatti tulee ulos putkesta, se alkaa mitata omaa paikkaansa. Oman paikan määrittäminen perustuu esimerkiksi GPS-paikannukseen. GPS-häirinnän väistämiseen käytetään erilaisia ratkaisuja. Oma paikkaa verrataan syyttimelle määritettyyn lentorataan. Tarvittaessa syytyn korjaa kranaatin lentorataa syyttimen ohjaussiivikkeiden avulla. Kun lentorata on

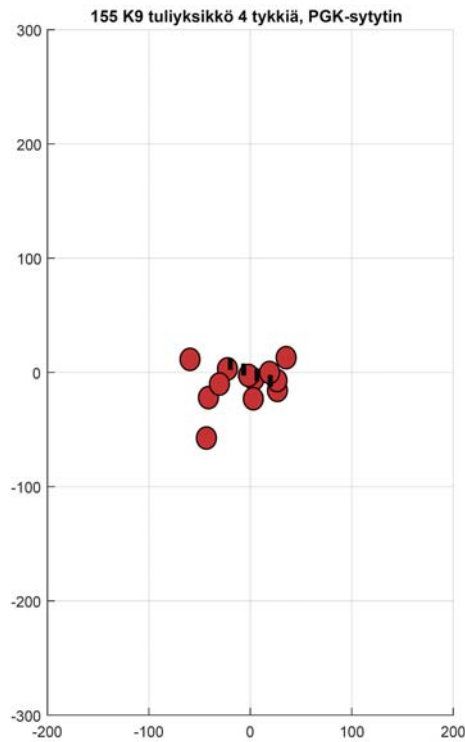
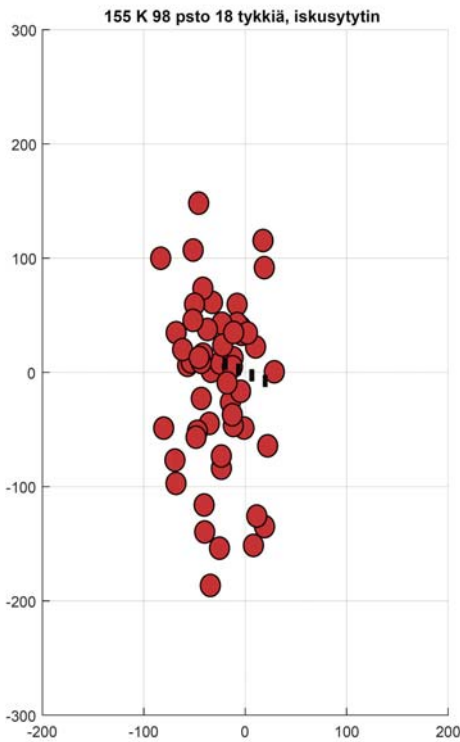
saatu korjattua, kranaatti jatkaa lentoaan ballistisella lentoradalla.

Oheisessa kuvassa olevasta yhdysvaltalaisen Orbital ATK:n valmistamasta M1156 PGK -syyttimestä (Precision Guidance Kit) voi havaita ohjaussiivikkeet sekä sen, että kyseinen syytyn on normaalia pidempi. Suurempi pituus johtuu siitä, että syyttimen koko etuosa tarvitaan ohjauselektronikalle. Pitkä syytyn edellyttää kranaatilta syvä syytintilaa.

Tällaisella syyttimellä varustetulla kranaatilla saadaan iskemät osumaan suoraan malliin ja esimerkiksi tarkistusammuntoja ei tarvita lainkaan. Tällaisilla syyttimillä varustettujen kranaattien poikkeama maalista on alle 30 metriä (sädevirhe). Tällä on oleellinen merkitys nopeissa tulenkäyttötilanteissa. Kun tarkistusammuntaa ei

M1156 PGK -syytyn. Kuva: Orbital ATK.

◀ Tulen osuvuuden simulaatio iskusytyttimellä ja M1156 PGK-sytyttimellä Kuva Insevl Ari Nieminen

tarvita, vastustaja ei saa mitään ennakkovaroitusta tulenkäytön aloittamisesta. Tarkkuus taas tuo mukanaan sen, että tulivaikutus on suuri suppeissakin maaleissa. Suuren tarkkuuden myötä myös vaikutukseen tarvittavien kranaattien määrä on pienempi kuin käytettäessä perinteistä iskusytytintä. Oheisessa Järjestelmäkeskuksen ballistikon insinöörieriverstiluutnantti **Ari Niemisen** toteuttamassa simulaatiossa osoitetaan, mitä tämä voisi tarkoittaa käytännössä. Tässä simulaatiossa vertaillaan 155 K98 -patteriston iskusytyttimillä ammu-

tun ryöpyn tulen osuvuutta suppeaan maaliin verrattuna neljän K9 Moukarin ampumaan ryöppyyn M1156 PGK-sytyttimin.

2D-sytyttimet vaikuttavat siis hyvin houkuttelevilta ratkaisuilta tykistön täsmävaikuttamisen välineenä. Vaikka sytyttimien hinnat ovat useita tuhansia euroja kappaleelta, tällaisella sytyttimellä varustettuja laukausyhdistelmiä tarvitaan vaikuttamiseen huomattavasti vähemmän kuin perinteisellä iskusytyttimellä varustettuja laukausyhdistelmiä. Tällä on suuri merkitys vaikuttamisen kokonais-

kustannuksen kannalta. Toinen asia, jossa tämä heijastuu, on logistiset kokonaiskustannukset. Kun kranaatteja tarvitaan vähemmän, niin kuljetustarvekin on pienempi. Lentorataa korjaavia sytyttimiä on markkinoilla useita eri vaihtoehtoja. Kehityksen loppuvaiheessa olevia 2D-sytyttimiä löytyy markkinoilta muun muassa tuotenimillä Top Gun ja Silver Bullet. Näistä kumpikaan ei tietävästi ole vielä palveluskäytössä. M1156 PGK -sytytin on palveluskäytössä USA:n maavoimissa ja merijalkaväessä. Kun sytyttimiä tulee lisää palveluskäyttöön ja teknologinen kehitys jatkuu, sytyttimien hintojen arvellaan laskevan tulevaisuudessa. 1D-sytyttimet ovat yksinkertaisempia ja merkittävästi halvempia kuin 2D-sytyttimet, mutta niillä hajontaa korjataan vain pituushajonnan osalta. Kunkin käyttäjän pitää siis arvioida huolellisesti, mitä vaikutusta täsmäammunnalla haetaan ensisijaisesti.

Täsmäammukset

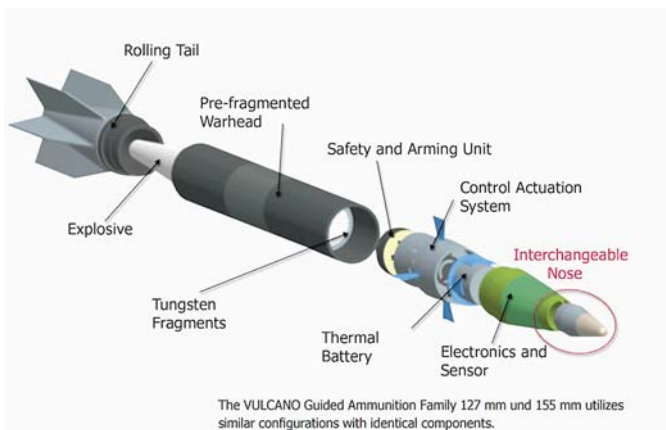
Tykistön täsmävaikuttamisen lippulaivoja ovat erilaiset täs-

määmmusratkaisut. Näissä ratkaisuissa älykkäät hakupäät on integroitu laukaukseen ja laukauksen taistelulataus sekä lento-ominaisuudet on pyritty optimoimaan. Esimerkkejä tällaisista ratkaisuista ovat Yhdysvaltojen ja Ruotsin yhdessä kehittämä M982 Excalibur-ammus ja italialainen Vulcano-ammus. Näillä ammuksilla saavutetaan metriluokan osumatarkkuus ja normaalia merkittävästi pidempi ampu-maetaisyys. Näissä ratkaisuissa osumatarkkuus perustuu GPS:n lisäksi johonkin muuhun paikantamisratkaisuun sekä esimerkiksi maalin laser-valaisuun. Täsmäammukset ovat vielä tällä hetkellä ratkaisuina merkittävästi kalliimpia kuin lentorataa korjaavat sytyttimet.

Näiden täsmäammusten ja lentorataa korjaavien sytyttimien väliin asettuvat esimerkiksi laservalaisua hyödyntävä, jo pitkään käytössä ollut venäläinen Krasnopol-sytytin ja meillä palveluskäytössä oleva BONUS-panssarintorjunta-ammus.

Lopuksi

Täsmävaikuttaminen on mielenkiintoinen uusi väline tykistölliseen työkalupakkiin. Tällaisen kyvyn myötä perinteisen tykistön tulenkäytön maalivalikoima laajenee. Maaleihin kyetään vaikuttamaan kustannustehokkaasti, kun aina ei tarvitse käyttää esimerkiksi raskaan raketinheittimistön tulta tai jotain muita vielä kalliimpia ratkaisuja. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä muistaa, että tykistöjärjestelmä on kokonaisuus. Kyky täsmävaikuttamiseen on niin tarkka, että jos maali on virheellisesti määritetty, osutaan tarkasti väärään paikkaan. ■

Moderni Vulcano täsmäammus. Kuva: Leonardo Company.

Onnea 100-vuotiaat Itsenäisen Suomen kenttätykistä ja Tykistökoulu

KONGSBERG

Hanwha Land Systems

Patria

*We Salute 100 years old
Finnish Artillery!*

Mogens M

Seppo V

SAAB

Tulikomentaja

TYKKIMIESTEN LEHTI

MUSEO MILITARIA

THE ARTILLERY, ENGINEER AND SIGNALS MUSEUM OF FINLAND

Kestävää kehitystä
elinjakson alusta
loppuun.

Millog
millog.fi

Nammo

LASERTEKNIIKKAA
TEOLLISUUDELLE

www.apricon.fi

SUOMEN
KENTTÄ-
TYKISTÖN
SÄÄTIÖ

Pohjankankaan
Tykistökilta ry

www.pohjankankaantykestokilta.fi

KIRKKO PORISSA
Porin ev.lut. seurakuntayhtymä

Tykkimiehet ry

Everstiluutnantti Marko Palokangas on sotilasurallaan isoisänsä viitoittamalla tiellä

Haastattelussa Kainuun tykistörykmentin komentaja, everstiluutnantti Marko Palokangas. Haastattelukysymykset: Lauri Haavisto.

Kertoisitteko lyhyesti urastanne ennen nykyistä tehtäväänne?

Olen valmistunut nelivuotiselta kadettikurssilta vuonna 1998. Täten upseerin virkaurani on ylittänyt laskennallisen puolivälin, mutta silti siihen mahtuu useita hyvin erilaisia johtamistehtäviä ja -kokemuksia. Kenties kasvattavin johtamiskokemus oli noin kuuden vuoden ajanjakso, minkä aikana sain toimia kymmenissä sota-, taistelu- ja ampumarjoituksissa Karjalan prikaatissa vuosina 1998–2003. Samaan aikajaksoon sijoittuu myös rauhan aikaisen perusyksikön päällikkyyks, jossa johtamishaasteita oli runsaasti. Maavoimien valmiusyhtymästä, lyhyen esikuntatehtävän jälkeen siirtyminen Maanpuolustuskorke-

akouluun opettajaksi vuonna 2003 oli minulle askel uuteen maailmaan. Palvelus opettajana Maanpuolustuskorkeakoulussa vuosina 2003–2008, 2009–2010, 2013 ja 2016 oli erityisesti joukko-osastoon verrattuna johtajuuden kannalta hyvin erilaista aikaa. Tosin ympäristö antoi hyvän mahdollisuuden verkottua, oppia sekä toimia osana aktiivista työyhteisöä ja asiantuntijaorganisaatiota. Länsimaiseen sotataitoon ja sen historiaan liittyvät opinnot Yhdysvaltojen maavoimien sotilasakatemiassa (USMA, West Point) vuonna 2005 ja itämaisen sotataidon tutkimusmatkat Japaniin vuosina 2006–2007 antoivat lukuisia vertailukohtia suomalaiselle sotilasjohtajuudelle. Esiupseerikurssin suoritin vuosi-

na 2008–2009 ja yleisesikuntaupseerikurssin vuosina 2010–2011. Yleisesikuntaupseerikurssin jälkeen palvelin Maasotakoulun maataistelukeskuksessa tutkijaesiupseerina vuosina 2011–2012. Tämän jälkeen palvelin määräaikaisena tutkijaesiupseerina viimeistellen väitöstutkimustani Maanpuolustuskorkeakoulussa vuonna 2013. Jätettyäni väitöstutkimuksen esitarkastukseen, siirryin palvelukseen Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen doktriiniosastolle erikoistutkijaksi vuosiksi 2014–2015. Väitelin sotatieteiden tohtoriksi 23.5.2014. Kesällä 2016 sain Maanpuolustuskorkeakoulusta operaatiotaidon ja taktiikan dosentuurin. Viimeisimpänä tehtävänäni ennen rykmentin komentajan tehtävää

palvelin vuoden 2016 Maanpuolustuskorkeakoulun Sotataidon laitoksen tutkimusryhmän johtajana eli asiantuntijaorganisaation esimiestehtävässä. Tähänastiset johtajuuskokemukseni ovat siten olleet yhtäältä hyvin erilaisia, mutta toisaalta myös monipuolisia ja erilaisiin toimintaympäristöön sijoittuvia.

Mitä nykyinen tehtävänne sisältää ja mitä pidätte siitä? Mitä ominaisuuksia tarvitsee komentajana?

Nykyinen palvelustehtäväni Kainuun prikaatissa, Kainuun tykistörykmentin komentajana muodostaa haastavan johtamisympäristön. Tehtäviini kuuluvat muun muassa vastuu valmiudesta, joukkotuotannosta, asevelvollisten ja varusmiesten

Kainuun tykistörykmentin komentaja everstiluutnantti Marko Palokangas kevyen raketinheitinpatterin tuliaisemassa Rovajärvellä Pohjoinen 17 -harjoituksessa. Kuva: Satu Hujanen, puolustusvoimat.

koulutuksesta, sijoittamisesta sodan ajan tehtäviin, osallistuminen ja vastuullisuus yhdessä toiminnan ja resurssien suunnitteluun ja seurantaan, koulutuksen kehittämiseen, operatiiviseen suunnitteluun, yhteistoimintaverkoston ylläpitämiseen ja kehittämiseen, kansainväliseen yhteydenpitoon sekä lukuisiin muihin asiakokonaisuuksiin osana Kainuun prikaatin kokonaistoimintaa. Joukkoyksikön komentajan tärkein tehtävä on toimia rykmentin pääkouluttajana sekä palkatun henkilöstön ja varusmiesten johtajana sekä esimerkkinä.

Miten pystytte työssänne hyödyntämään laajaa sota-historiallista osaamistanne?

Joukkoyksikön komentajan tehtävä on minulle tärkeä tapahtuma ja merkkipaalu upseerin uralla. Oma isoisäni ja upseerin esikuvani, jo edesmennyt everstiluutnantti

Markus Palokangas, toimi molemmat sodat – sekä talvi-sodan että jatkosodan – koko ajan rintamatehtävissä. Kovista vaiheista ja monista täpäristä tilanteista huolimatta hän selvisi ehjin nahoin lähes loppuun asti, mutta kesällä 1944 haavoittui vaikeasti Viipurinlahden taistelussa palvellessaan Uudenmaan Rakuunarykmentin komentajana, vain 28-vuotiaana nuorukaisena. Komentopaikkaansa tullessa täysosumassa hän menetti molemmat silmänsä ja pelastui vihollisten käsistä vain siksi, että hänen nuori taistelulähtensä raahasivat hänet puolittajuttomana vetäytyvien omien joukkojen luokse, mistä alkoi pitkä taival ensin joukkosidontapaikalle ja sitten kenttäsairaalaan. Haavoittumisen vuoksi isoisältäni meni kerralta lupaava sotilasura ja paljon muutakin. Hän ei koskaan itse voinut nähdä neljää lastaan, saati kymmentä lastenlastaan. Kaikesta tästä huolimatta hän eli sokeanakin rikkaan elämän, joka päättyi vuoden 2002 joulukuussa 87 vuoden iässä. Vielä elämänsä

viimeisinä vuosina hän usein teroitti minulle, että mikään uhri ei ikinä ole turha, kun se annetaan oman Isänmaan, oman kansan ja omien läheisten elämän turvaamiseksi.

Perhetaustojeni ja isoisäni kohtalon sekä Suomen sota-historian vuoksi on rykmentin komentajuus minulle hyvin henkilökohtainen ja merkittävä tapahtuma urallani. Tietyllä tavalla jatkan siitä, mihin oman isoisäni lupaava upseerinura traagisesti päättyi. Tosin saan tehdä sen, ja komentaa rykmenttiä syvissä rauhanoloissa, vailla välitöntä sodanuhkaa tai taistelua. Isoisäni muistutti minua kokemuksiinsa vedoten vielä viimeisillä elinpäivillään: mikäli saat joskus oman joukon komentoosi – olkoon se komppania, patteri, pataljoona, rykmentti tahi prikaati – ole oma itsesi ja anna joukolle kaikki itsestäsi. Sen myötä joukko antaa myös kaiken sinulle. Tätä taustaa vasten on helppo avata toimintatapaani Kainuun tykistörykmentin komentajana. Tuntemalla Suomen kansallisen sotahistorian ja sen tapahtumat, ymmärrän varmuudella nykyisyyden ja sen avulla voin katsoa tulevaisuuteen.

Mitkä asiat tekevät toimivan rykmentin?

Kaiken edellä ovat korkea valmius ja sodan ajan vaatimukset täyttävä operatiivinen suorituskyky, jotka saavutetaan asevelvollisten koulutuksella ja joukkotuotannolla. Nämä muodostavat kiinteän kokonaisuuden, eivätkä ole missään tilanteessa erillä toisistaan. Rykmentillä on erittäin osaava ja motivoitunut henkilöstö, niin palkatun henkilökunnan kuin varusmiesten osalta. Tiedän hyvin, että etenkin palkattu henkilöstö on ollut ja tulee edelleen olemaan lujilla, mutta kun teemme asioita yhdessä ja hyvässä hengessä, olen varma, että saavutamme jatkossakin kaikki rykmentille asetetut tavoitteet. Tehtävän toteuttaminen

ja tavoitteiden saavuttaminen edellyttävät meiltä kaikilta oikeaa asennoitumista sekä laajemman kokonaisuuden hahmottamista. Looginen ja ainoa oikea ajattelutapa on muistaa ensin Suomen etu, jota seuraavat niin puolustusvoimien kuin maavoimien kokonaisuus ja edelleen koko kesken ja pohjoisen Suomen puolustamisen etu. Vasta sitten tulee tarkastella yhdessä Kainuun prikaatin ja Kainuun tykistörykmentin yhteistä etua. Veteraanien perintö, yleinen asevelvollisuus ja suomalainen osaaminen sekä sisu muodostavat nyt ja tulevaisuudessa sen kivijalan, jonka päällä on tukeva seistä ja jonka säilymisen eteen meidän on tehtävä kaikkemme. Ilman yhteiskunnan arvostusta ja tukea meillä ei ole olemassaolomme juuri oikeutusta. Tätä ajattelutapaa noudattamalla ja täyttämällä omat tehtävämme sekä veloitteemme tuemme parhaiten itsenäisen isänmaan kokonaisuutta.

Kainuun Prikaati on Suomen suurin varuskunta. Miten se näkyy arjessanne?

Kainuun prikaati ylläpitää toimialueensa maapuolustuksen valmiutta ja antaa laadukasta varusmies- ja reserviläiskoulutusta. Prikaatissa on varusmiehiä noin 4 000, palkattua henkilöstöä noin 500 ja virka-aputehtäviä vuodessa noin 90. Kainuun prikaatin ”vastuulla” on tavallaan noin kolmasosa Suomesta. Kainuun prikaati on varusmiesmäärältään Suomen suurimpia joukko-osastoja. Kainuun prikaatiin kuuluvat myös asevelvollisten asioita hoitavat aluetoimistot, jotka sijaitsevat Oulussa, Kuopiossa ja Joensuussa. Prikaatin alue kattaa Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat. Kainuun prikaati vastaa toimialueensa maapuolustuksen suunnittelusta ja toimeenpanosta. Prikaatissa koulutetaan maavoimien alueellisia jouk-

koja ja aselajijoukkoja sekä Rajavartiolaitoksen joukkoja. Prikaati vastaa toimialueensa maapuolustustyöstä, antaa viranomaisapua sekä hoitaa toimialueensa asevelvollisuusasiat. Kainuun on ajassa edistyksellinen ja haluttu asevelvollisten palveluspaikka. Tämä kaikki näyttäytyy joukkoyksikön komentajan arjessa päivittäisenä johtamisena sekä lukuisten erilaisten asioiden suunnittelussa sekä toimeenpanossa. Toimintaympäristö on haastava sekä vaatii jokapäiväistä johtajuutta ja luovimista hyvin erilaisissa tilanteissa.

Millaiseksi arvioitte tykistöjoukkojen roolin Suomessa nyt ja tulevaisuudessa?

Tykistöaselaji on kaiken kaikkiaan hyvässä vireessä. Nykypäivän taistelussa tykistön merkitys on todella suuri. Suomella on Euroopan mittassa poikkeuksellisen vahva tykistö. Merkitys tulee jatkossa vain korostumaan, sillä tykistölle on saatavilla entistä tarkempia järjestelmiä. Uskon ja tiedän, että tykistöjoukkojen tulevaisuuden näkymät ovat valoisat, joskin tulevaisuus vaatii edelleen meiltä kaikilta paljon työtä hyvässä yhteishengessä. Turvallisuustyöympäristön nopeat muutokset ja niistä aiheutuneet toimenpiteet näyttäytyvät nyt ja tulevaisuudessa koko puolustusvoimissa valmiuden tehostamisessa ja operatiivisten vaatimusten tarkentamisella. Näissä teki-joissa on nähtävä ensisijaisesti mahdollisuuksia – ei niinkään rajoitteita – erikoistua ja tarvittaessa näyttää tykistöjoukkojen tasoa sekä suuntaa myös muille joukoille. Kainuun tykistörykmentin tunnuslause on tulevaisuuden rakentamisessa esimerkillinen; luottavaisin mielin eteenpäin tähyestäen olemme valmiina edessämme oleviin mahdollisuuksiin ja tuemme Suomen puolustamista kaikin tavoin. Kainuun tykistörykmentti – valmiina tukemaan! ■

KILTA- JA KOKOUSSIVUT

Kilta- ja kokoussivuille tarkoitettu materiaali sekä myös vuoden 2018 merkkipäivät, merkkipäiviin tulleet muutokset ja ilmoitukset merkkipäivän julkaisematta jättämisestä pyydetään toimittamaan ennen seuraavan numeron aineistopäivää Juhani Sunille, osoite Käppöpolku 1 D 11, 13500 Hämeenlinna, [kiltasivut.tulikomentaja\(at\)gmail.com](mailto:kiltasivut.tulikomentaja(at)gmail.com), mpk 0440 478 602.

Numeron 2/2018 aineistopäivä on 21.5.2018 ja ilmestymisviikko 25 (20.6.2018).

Tykkimiehet ry

Tulevia tapahtumia:

Hallituksen kokous 2/2018 pidetään pe 16.2.2018 klo 13.00 alkaen Helsingissä. Kokouspaikkana Maanpuolustusjärjestöjen talo (Töölöntorinkatu/Döbelninkatu).

Hallituksen kokous 3/2018 pidetään ti 6.3.2018 klo 15.00 alkaen Helsingissä. Kokouspaikkana on ravintola Tekniska, Eerikinkatu 2.

Hallituksen kokous 4/2018 pidetään ma 7.5.2018 klo 11.00 alkaen Riihimäellä. Kokouspaikka ilmoitetaan erikseen.

KOKOUSKUTSU

Tykkimiehet ry:n sääntömääräinen kevätkokous pidetään 6.3.2018 ravintola Tekniskassa osoitteessa Eerikinkatu 2, HELSINKI klo 17.30 alkaen. Kokouksessa käsitellään yhdistyksen sääntöjen määräämät kevätkokoukselle kuuluvat asiat. Tervetuloa!
Hallitus

Puheenjohtaja **Kari Vilamo**, Temppe-linkatu 4 B 17, 00100 HELSINKI, mp 050 325 2790, [kari.vilamo\(at\)gmail.com](mailto:kari.vilamo(at)gmail.com)
Sihteeri **Pertti Yrjölä**, Selkäsuonkatu 7 B 2, 13100 Hämeenlinna, mp 040 938 1696, [pertti.yrjola\(at\)gmail.com](mailto:pertti.yrjola(at)gmail.com)
Yhdistyksen internetsivut: www.tykkimiehet.fi. Yhdistyksellä on myös Facebook -sivu.
Pankkiyhteys:
Nordea FI98 2124 1800 0110 53

Suomen Kenttätykistön Säätiö

Säätiön sihteeri: kapteeni **Tuukka Mäkelä** Yhteystiedot: [tuukka.makela\(at\)mil.fi](mailto:tuukka.makela(at)mil.fi)

Kenttätykistökerho ry ja Uudenmaan tykistökilta ry

Toimihenkilöt:

Kenttätykistökerhon ja Uudenmaan tykistökillan toimihenkilöt vuonna 2017: **Aki Mäkirinta** - PJ [puheenjohtaja\(at\)ktkerho.fi](mailto:puheenjohtaja(at)ktkerho.fi), Puh: 0400 805 124, **Oskari Matilainen** - VPJ, **Janne Hänninen** - Sihteeri [sihteeri\(at\)ktkerho.fi](mailto:sihteeri(at)ktkerho.fi), **Patrick Hjelt** - rahastonhoitaja, **Tapio Laakso** - Nuoriso, **Jorma Kainulainen** - Ase ja urheilu sekä **Raine Mönkkönen** - Lohjan patteri.

Jääkärietykistön Kilta ry

KOKOUSKUTSU

Jääkärietykistön Killan sääntömääräinen vuosikokous pidetään torstaina 15.3 alkaen klo 18.00 Museo Militariassa Hämeenlinnan Linnankasarmilla. Osoite: Vanhankaupunginkatu 19, Hämeenlinna. Kahvitarjoilu. Tervetuloa!
Hallitus

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Ilkka Vahtokari**, Cygnaeuskatu 3 as 2, 13130 Hämeenlinna, mp 044 0105016, [ilkka.vahtokari\(at\)gmail.com](mailto:ilkka.vahtokari(at)gmail.com), sihteeri **Juhani Suni** Käppöpolku 1 D 11 13500 Hämeenlinna, mp 044 0478 602, [juhani.suni\(at\)gmail.com](mailto:juhani.suni(at)gmail.com). Tiedotussihteeri **Sirkka Ojala**, Kiveliönkatu 12, 33580 Tampere, mp 050 3688460 [sirkka.ojala\(at\)gmail.com](mailto:sirkka.ojala(at)gmail.com)
Killan sähköposti: [jaakaritykistonkilta\(at\)gmail.com](mailto:jaakaritykistonkilta(at)gmail.com). Jääkärietykistön Kilta löytyy myös Facebookista, käy tykkäämässä! Killan verkkosivu: www.jaakaritykistonkilta.fi.

Kainuun Tykistö- ja Heittimistöilta

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Timo Härkönen**, mp 0445572457, [timo.harkonen\(at\)gmail.com](mailto:timo.harkonen(at)gmail.com), sihteeri **Tero Viiru**, mp 0405014387,

[tero.viiru\(at\)gmail.com](mailto:tero.viiru(at)gmail.com), varapuheenjohtaja **Jukka Räisänen** mp 050 030 7744, [jukka.raisanen\(at\)luukku.com](mailto:jukka.raisanen(at)luukku.com), jäsensihteeri **Ville Tuovinen**, [vtuovi\(at\)gmail.com](mailto:vtuovi(at)gmail.com). rahastonhoitaja Tapio Räisänen, mp 0400218192, [tapio.vaisanen\(at\)upm-kymmene.com](mailto:tapio.vaisanen(at)upm-kymmene.com)

Killan sähköposti: [kaithekilta\(at\)gmail.com](mailto:kaithekilta(at)gmail.com)

Karjalan Tykistökilta ry

Tulevaa ohjelmaa 2018

Killan hallituksen järjestäytymiskokous pidetään tammikuussa.

Kaikille jäsenille lähetetään jäsentiedote maaliskuussa.

Kiltailta keskiviikkona 14.3. klo 18.00. Kaakkois-Suomen aluetoimistolla, osoite Paraatikenttä 1, Kouvola. Ohjelmassa on muun muassa aluetoimiston tilanne- ja ajankohtaiskatsaus.

Killan kevätkokous pidetään Kouvolan upseerikerholla keskiviikkona **11.4. klo 18.00.** Kahvitarjoilu. Kokouksesitelmän pitää Karjalan tykistörykmentin komentaja everstiluutnantti **Jussi Annala.**

Ammuntoja seurataan Pahkajärvellä huh-tikuussa. Tarkempi ajankohta ja ilmoitustautumistiedon julkaistaan myöhemmin. Talkooretki ja kiltatykin sekä muiden museotykkien kunnostaminen Hämeenlinnassa Museo Militariassa touko- kesäkuussa.

Kiltaretki järjestetään elo-syyskuussa. Ohjelma ja ilmoittautumistiedon julkaistaan myöhemmin.

Syyskokous pidetään 2.11. Vekaranjärvellä poikkeuksellisen juhlavissa merkeissä Karjalan tykistörykmentin perinnettä juhlii tuolloin 100-vuotismerkkipäiväänsä.

Ammuntoja seurataan Pahkajärvellä marraskuussa.

Uusi hallituksen jäsen

Syyskokouksessa killan hallitukseen Lasse Valjakan tilalle valittiin 32-vuotias iittiläinen **Anniina Kajander.** Sotilasarvoltaan hän on reservin vänrikki, tykistötaustaltaan tuliasemalinjalainen, patteriston komentopaikan laskija. Anniina työs-

kentelee terveystieteiden maisterina Kouvossa. Hän harrastuksensa liittyvät lähinnä kulttuuriin ja liikuntaan. Toivotamme Anniinan lämpimästi tervetulleeksi mukaan hallitustyöskentelyyn.

Tiedottaminen

Jäsenistölle jaetaan vuoden aikana kaksi ”Karjalan Priikaatin Kilpi” -joukko-osastoletettä ja neljä ”Tulikomentaja” -aselailehtea.

Merkittävänä tiedotus- ja jäsenhankintakanavana ovat toimineet killan kotisivut osoitteessa www.karjalantykistokilta.fi. Facebook-sivun hyödyntämisestä on jatkettu. Sivuille lisätään myös kuvia retkistä. Facebook mahdollistaa uusien potentiaalisten jäsenien tavoittamisen sosiaalisessa mediassa. Killan sivuista ”tykkää” säännöllisesti uudet ihmiset.

Karjalan Tykistökilta löytyy Facebookista. Käy katsomassa ja tykkäämässä <http://www.facebook.com/KarjalanTykistokiltaRy?ref=ts>

Tulevista tapahtumista löytyy tietoa Karjalan Priikaatin kilpi - ja Tulikomentaja -lehdissä sekä killan kotisivuilla osoitteessa www.karjalantykistokilta.fi

Killan kotisivuja uudistetaan, jotta voisimme entistä paremmin palvella jäseniämme ja muita kiltatoiminnasta kiinnostuneita. Sivulla on esiintynyt häiriöitä, pahoittelut siitä. Uudistuneet sivut pyritään avaamaan joulukuun mennessä.

Jäsenasiat, uudet jäsenet ja osoitteenmuutokset:

Muutokset ilmoitetaan killan kotisivuilla tai jäsenihteerille sähkö- tai kirjepostia käyttäen.

Kilta tuotteiden myynti

Kiltatuotteita, kuten kirjoja tai kiltalakkeja voi tiedustella hallituksen jäseniltä ja killan tilaisuuksista.

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Jaakko Janhunen**, Kumputie 7 A, 45200 Kouvola, mp 040 592 4445,

[jj\(at\)karjalantykistokilta.fi](mailto:jj(at)karjalantykistokilta.fi). Varapuheenjohtaja **Erkki Rika**, mp 040 5478442.

Yleissihteeri **Sini Timonen**, mp 040 755 0575, [yleissihteeri\(at\)karjalantykistokilta.fi](mailto:yleissihteeri(at)karjalantykistokilta.fi). Jäsenihteeri **Maija Leskinen**, Haukjärventie 96, 46230 Valkeala, [jasensihiteeri\(at\)karjalantykistokilta.fi](mailto:jasensihiteeri(at)karjalantykistokilta.fi).

Taloudenhoitaja **Olli Pasila**, Varastovastaava **Hilla Puhakka**. Hallituksen muut jäsenet **Anniina Kajander** ja **Tuomas Kola**.

Lahden seudun Tykistökilta ry

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja: **Jorma Sovinen**, Hämeenkatu 7 A 11, 15110 Lahti, mp 040 5577

269, [jorma.sovinen\(at\)phnet.fi](mailto:jorma.sovinen(at)phnet.fi). Varapuheenjohtaja **Erkki Raita**, Panimokatu 5 A 2, 15140 Lahti, p. 0407282824, [erkki.raita\(at\)gmail.com](mailto:erkki.raita(at)gmail.com). Sihteeri: **Olli Eerola**, Maitotie 2 B 9, 15510 Nastola, mp 0400 494572, [olli.eerola\(at\)meubeltra.fi](mailto:olli.eerola(at)meubeltra.fi). Rahastonhoitaja **Pentti Korpimies**, Petäjäkatu 27, 15900 Lahti, mp 040 5750 772, [pentti.korpimies\(at\)phnet.fi](mailto:pentti.korpimies(at)phnet.fi)

Koulutusjaos Rihlan puheenjohtajana toimii johtokunnan jäsen **Ari Sausta**, Kuningattarenkatu 40 B 17, 17900 Loviisa, [ari.sausta\(at\)pp.inet.fi](mailto:ari.sausta(at)pp.inet.fi), mp 0400 994 422

Mikkelin Seudun Kenttätukikilta ry

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Risto Pöntinen**, Mankalantie 10, 50200 Mikkelä, 050 500 177 617, [r.pontinen\(at\)surffi.fi](mailto:r.pontinen(at)surffi.fi). Varapuheenjohtaja **Alpo Leinonen**, Mäntypöllinkuja 6 N, 50170 Mikkelä, 044 055 5195, [alpo.leinonen\(at\)gmail.com](mailto:alpo.leinonen(at)gmail.com). Sihteeri **Seppo Pirinen**, Karkialamenttie 1, 50150 Mikkelä, mp 040 7444 131, [seppo.pirinen\(at\)surffi.fi](mailto:seppo.pirinen(at)surffi.fi).

Rahastonhoitaja **Mirja Kauppinen**, Anselminkuja 1, 50600 Mikkelä, [mirja.a.kauppinen\(at\)gmail.com](mailto:mirja.a.kauppinen(at)gmail.com). Killan kotisivut ovat osoitteessa www.mikkelintykistokilta.fi

Pohjois-Karjalan Tykistökilta ry

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja: **Veijo Wälkky**, Jyrinpolku 1, 80400 Ylämylly, mp. 050 545 8297, [veijo.walkky\(at\)gmail.com](mailto:veijo.walkky(at)gmail.com). Jäsenasiat ja talous: **Johannes Ryymin**, Tanhukaari 2 A 17, 40520 Jyväskylä, mp 0400 762 407, [johannes.ryymin\(at\)luukku.com](mailto:johannes.ryymin(at)luukku.com).

Yleisasiat: **Pekka T. Hyttinen**, Aallontie 19 A 4, 80160 Joensuu, mp 045 112 3205, [pekka.t.hyttinen\(at\)gmail.com](mailto:pekka.t.hyttinen(at)gmail.com) (huom. muuttuvat yhteystiedot).

Pohjois-Suomen Tykkimieskilta ry

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Raimo Nurmela**, Ala-Laanilantie 5 B 9, 90500 Oulu, pk (08) 5566 551. [raimo.nurmela\(at\)mail.suomi.net](mailto:raimo.nurmela(at)mail.suomi.net)

Rauman Seudun Tykistökilta ry

Puheenjohtaja **Pauli Kärkkäinen** 040-5736254, pauliokarkkainen@gmail.com. Varapuheenjohtaja **Ilkka Tupala** 040-5948511, ilkka.tupala@hotmail.com

com. Rahastonhoitaja **Ravo Sarmet** 040-5628182, ravo.sarmet@dnainternet.net

Riihimäen seudun Tykistökilta ry

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Juha Vatsia**, Riuttantie 184 1190 Riihimäki, mp 0400 516 990, [juha.vatsia\(at\)apricon.fi](mailto:juha.vatsia(at)apricon.fi). Sihteeri **Sami Saarinen**, Päläntie 161, 12630 Sajanemi, mp 040 55 22 710, [sokki74\(at\)gmail.com](mailto:sokki74(at)gmail.com). Rahastonhoitaja **Roopo Sutinen**, Lemminkatu 13, 11310 Riihimäki, [roopo.sutinen\(at\)gmail.com](mailto:roopo.sutinen(at)gmail.com). Killan verkkosivut löytyvät osoitteesta www.riihitykki.fi

Gillesartilleristerna inom Nylands Brigads Gille

Funktionärer:

Ordförande **Björn Holmberg**, Näl-dammsvägen 8 a 4, 00920 Helsingfors, tel 050 5637 729, [bhb\(at\)elisanet.fi](mailto:bhb(at)elisanet.fi). Viceordf **Risto Lindgren**, Brunnsgratan 10, 10600 Ekenäs, mp 040 5634 322

Besök våra hemsidor:

www.gillesartilleristerna.com och www.mulliradio.net

Pohjankankaan Tykistökilta ry

KOKOUSKUTSU

Pohjankankaan Tykistökilta ry:n kevätkokous pidetään lauantaina 14.4.2018 klo 14.00 alkaen Porissa Kellahden Säterissä (Kellahdentie 500, PORI). Käsitellään sääntömääräiset kevätkokousasiat sekä keskustellaan kesän toiminnasta.

Tilaisuus alkaa klo 13.00 historiallisen säterin lyhyellä esittelyllä ja lounaalla. Paikan esittelee sen omistaja, teollisuusneuvos Timo Prihti. Lounas sisältää lihakeiton tykötarpeineen sekä kahvit. Lounas maksaa 15 euroa/hlö.

Lounaan vuoksi kokoukseen osallistujia pyydetään ilmoittautumaan jäsenkilloittain pääkillan sihteerille 6.4.2018 mennessä osoitteeseen [uomas.h.j\(at\)gmail.com](mailto:uomas.h.j(at)gmail.com). Tervetuloa!

Pääkillan toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Kalevi Virtanen**, Pe-räälhontie 25, 29350 Palus, mp. 044 2100 572, [kalevi.virtanen\(at\)dnainternet.net](mailto:kalevi.virtanen(at)dnainternet.net). Varapuheenjohtaja **Pauli Huhta-**

maa, Silmäkkeentie 9, 38720 Vihteljärvi, mpt 040 199 4220, mpk 044 578 7045, [pauli.huhtamaa\(at\)sataedu.fi](mailto:pauli.huhtamaa(at)sataedu.fi). Sihteeri (vt) **Tuomas Rantala**, Välimaan­katu 1-5 D 57, 33500 Tampere, mp 050 378 7111, [tuomas.h.j\(at\)gmail.com](mailto:tuomas.h.j(at)gmail.com). Taloudenhoitaja **Pertti Onniselkä**, Aarnintie 26, 28370 Pori, mp 0500 590 409, [per­tti.onniselka\(at\)happyback.fi](mailto:per­tti.onniselka(at)happyback.fi). Tiedottaja **Sirkka Ojala**, Kiveliönkatu 12, 33580 Tam­pere, mp 050 3688460 [sirkka.ojala\(at\)gmail.com](mailto:sirkka.ojala(at)gmail.com)

Killan verkkosivut löytyvät osoitteesta: www.pohjankankaantykestokilta.fi
Killalla on myös Facebook -sivu, käy tyk­käämässä!

Pohjankankaan Tykistökillan paikallisosastot:

Porin Seudun Tykistökilta

KOKOUSKUTSU

Porin Seudun Tykistökillan kevät­kokous pidetään Porin Suomalaisel­la Klubilla – Svenska Klubben tiistaina 10.4.2018 klo 17.30 alkaen. Esillä ovat sääntömääräiset asiat ja lisäksi keskus­telu tulevan kiltapäivän järjestelystä sekä päivitys yhteistyöstä Porin Prikaatin killan kanssa.

Killan hallitus kokoontuu samassa pai­kassa puoli tuntia aikaisemmin eli klo 17. Voileipäkahvit. Tervetuloa!

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Kalevi Virtanen**, Peräl­hontie 25, 29350 Palus, mp. 044 2100 572, [kalevi.virtanen\(at\)dnainternet.net](mailto:kalevi.virtanen(at)dnainternet.net). Sihteeri/rahastonhoitaja **Pertti Onni­selkä**, Aarnintie 26, 28370 Pori, pk (02)6355 448, mp 0500 590 409, [per­tti.onniselka\(at\)happyback.fi](mailto:per­tti.onniselka(at)happyback.fi). Jäsensih­teeri **Vesa Niemenmaa**, Koivistonpuistikko 43 B, 28130 Pori, mp. 040 5823 026, [vesa.niemenmaa1\(at\)gmail.com](mailto:vesa.niemenmaa1(at)gmail.com)

Turun Seudun Tykistökilta

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Orvo Haavisto**, Itäpellon­tie 26, 20300 Turku, mp 050 376 0371, [haaviorv\(at\)gmail.com](mailto:haaviorv(at)gmail.com). Sihteeri **Päivi Pansio**, Petäjätie 1 e, 24260 Salo, mp 040 779 3059, [paivi.pansio\(at\)gmail.com](mailto:paivi.pansio(at)gmail.com). Jä­senkirjuri **Seppo Lerkki**, Seikeläntie 91, 21250 Masku, mp 0500 784 124, seppo.lerkki@dnainternet.net.

Killan verkkosivut:

www.turunseuduntykestokilta.com

Vammalan Seudun Tykistökilta

KOKOUSKUTSU

Vammalan Seudun Tykistökillan kevät­kokous pidetään perjantaina 6.4.2018 klo 19.00 alkaen Sirkka ja Matti Nie­men luona Rautajoen kartanossa (Rau­tajoentie 65, 38210 Sastamala). Hallitus kokoontuu klo 18.30. Tervetuloa!

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Matti Niemi**, Rautajoentie 65, 38210 Sastamala, pk (03) 5115077, pt (03) 5124600, mp 0500 631431, [matti.niemi\(at\)niementeh­taata.fi](mailto:matti.niemi(at)niementeh­taata.fi). Sihteeri **Tuo­mas Rantala**, Välimaan­katu 1-5 D 57, 33500 Tampere, mp 3787111, [thjran\(at\)utu.fi](mailto:thjran(at)utu.fi)

Rahastonhoitaja **Rauno Heino**, Vaunun­peräntie 249, 38210 Sastamala, pk (03) 5152202

Pohjankankaan Tykistökillan rekisteröidyt jäsenyhdistykset:

Etelä-Pohjanmaan Tykistökilta ry

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Seppo Rinta-Hoiska**, Un­tamonsola 1, 60120 Seinäjoki, mp 044 021 0549, mpt 040 524 4373, [sepporh\(at\)gmail.com](mailto:sepporh(at)gmail.com). Varapuheenjohtaja **Arvo Ha­kamaa**, Ruukintie, 60120 Seinäjoki, Kunniapuheenjohtaja **Antti Vainio**, Siipi­pyöränkatu 29 B Seinäjoki, Sihteeri **Aki Kinnunen**, Pultrantie 55, 60120 Seinä­joki, mp 0400 666343, [aki.kinnunen\(at\)marttilankortteeri.fi](mailto:aki.kinnunen(at)marttilankortteeri.fi). Jäsensih­teeri ja rahas­tonhoitaja **Samuli Niinistö**, Homesojan­tie 28 B 4, 60800 Ilmajoki, pt ja pk (06) 4246 931, mp 040 7720437, [samuli.niinisto\(at\)netikka.fi](mailto:samuli.niinisto(at)netikka.fi)

Kankaanpään Seudun Tykistökilta ry

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Pauli Huhtamaa**, Sil­mäkkeentie 9, 38720 Vihteljärvi, mpt 040 199 4220, mpk 044 578 7045, [pauli.huhtamaa\(at\)sataedu.fi](mailto:pauli.huhtamaa(at)sataedu.fi), Sihteeri **Es­ko Isohannu**, Ratakistonkatu 29 A 2, 33300 Tampere, mp 050 550 9420, esko.

[isohannu\(at\)kuntke.fi](mailto:isohannu(at)kuntke.fi), Rahastonhoitaja **Ja­ri Anttila**, Katajakatu 4, 38700 Kankaan­pää, pk 0400 954 536, [jariant\(at\)gmail.com](mailto:jariant(at)gmail.com)

Kiltasivut netissä: kankaanpaanseuduntykestokilta.yhdistysavain.fi

Mittamies- ja Topografikilta ry

Toimihenkilöt:

Puheenjohtaja **Kalervo Salonen**, Rasi­no­jantie 7, 29600 Noormarkku, mp 044 7011860, [kalle.salonen\(at\)mobisan.fi](mailto:kalle.salonen(at)mobisan.fi)

Varapuheenjohtaja **Kyösti Pyysalo**, Tel­luksentie 01480 Vantaa, mp 050 500 3122, [k.pyysalo\(at\)columbus.fi](mailto:k.pyysalo(at)columbus.fi). Sihteeri **Toivo Vanhanen**, Laurinniityntie 2 a 5, 00440 Helsinki, mp 040-5488605, [toivo_vanhanen\(at\)outlook.com](mailto:toivo_vanhanen(at)outlook.com), Rahastonhoi­taja **Mika Aarnio**, Kurkelankatu 8 A 1, 21100 Naantali, mp 040 5108499, [mika.aarnio\(at\)utu.fi](mailto:mika.aarnio(at)utu.fi)

Mittamies- ja Topografikillan alaosastot:

Helsinki: **Toivo Vanhanen**, Laurinni­tyntie 2 a 5, 00440 Helsinki, mp 040 5488605, [toivo_vanhanen\(at\)welho.com](mailto:toivo_vanhanen(at)welho.com)

Kankaanpää: **Pertti Pösö**, Piiparinkatu 6, 38700 Kankaanpää, mp 040 5239282, [per­tti.poso\(at\)luukku.com](mailto:per­tti.poso(at)luukku.com)

Pori: **Olli-Pekka Ihalainen**, Annalantie 1, 28220 Pori, mp.044 7011853, [olli-pekka.ihalainen\(at\)pori.fi](mailto:olli-pekka.ihalainen(at)pori.fi)

Tampere: **Veikko Rantaniemi**, Sammon­katu 18 A 4, 33540 Tampere, mp 040 580 2400, [veikko_r\(at\)hotmail.com](mailto:veikko_r(at)hotmail.com)

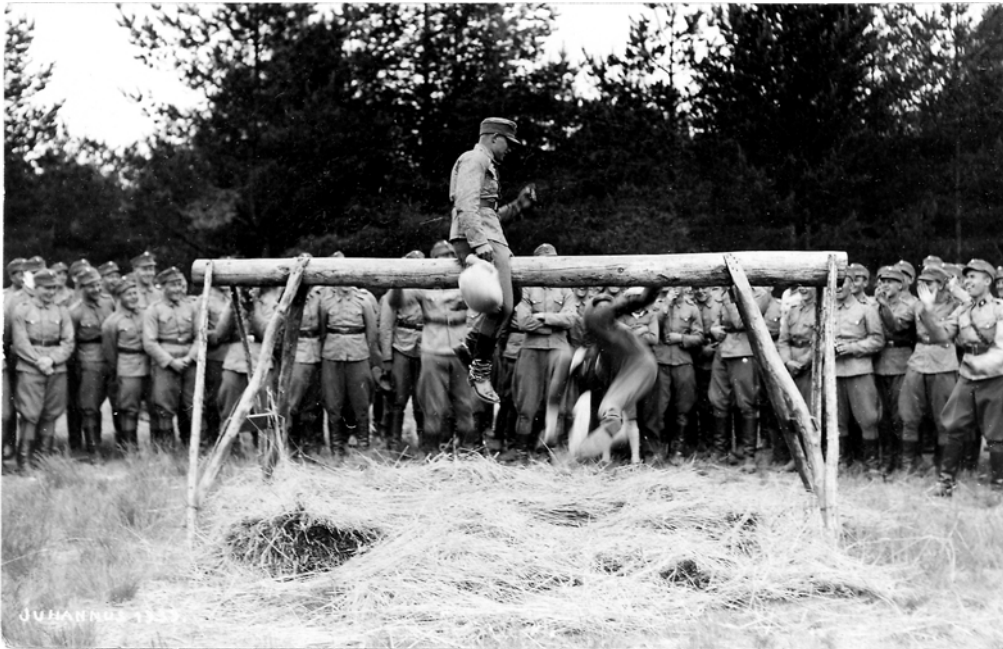
Turku: **Juha Kangasniemi**, Kylläisenran­ta 2, 21620 Kuusisto, mp 041 538 0444, [juha.kangasniemi\(at\)runosmaenlampo.fi](mailto:juha.kangasniemi(at)runosmaenlampo.fi)

Joukkoyksikkö: Kilta vaalii Mittauspatte­riston, Tiedustelupatteriston ja Topografi­kunnan perinteitä.

Killan kotisivut ovat osoitteessa:

<http://www.mtkilta.fi/>

Muista ilmoittaa voimassa oleva sähkö­postiosoitteesi jäsenrekisteriin.

KTR 1:n tykkimiesten pukkittappelu Perkjärvellä juhannuksena 1939. Kuva: Museo Militarian kuva-arkisto.

KTR1:n miehiä Kaukjärven rannalla Perkjärven leirillä kesällä 1939. Kuva: Museo Militarian kuva-arkisto.

**LEHDISTÄ
JA NETISTÄ**
Keijo Kostainen

Yleistä tykistöstä

Ruotsalaisen Mjölner-kranaatinheitinpanssarivaunun suunnittelu oli tarkoitus saada loppuun vuoden 2017 kuluessa. Tuolloin kehitystyö oli keskeytetty vässä ja valmistus mahdollista aloittaa. Tornin valmistamisen on tarkoitus alkaa 2018 ja tuotannon pitäisi olla valmis vuonna 2020. Torni varustetaan kahdella slovakialaisella 120 mm kranaatinheitinputkella, toimittajana Konstrukta-Defence. Jokainen Ruotsin viidestä CV90-pataljoonasta varustetaan kahdeksalla Mjölnerillä. Kutakin heitintä tuetaan lisäksi Bv-206-alustaisella ampumatarviketelakuorma-autolla. Heittimellä voidaan ampu sirpalekranaatteja, savu- ja valoammuksia sekä Strix-pst-ammuksia. (International Defence Review December 2017)

Kommentti: Kranaatinheitinputkia tarvitaan siis 80 kpl, mutta niitä on tilattu 84 kpl, loput mahdollisesti joko varalle tai koekappaleiksi.

Venäjä on kehittänyt tela-alustaisen 120 mm asejärjestelmän arktisiin olosuhteisiin. Magnolia-nimellä oleva järjestelmä tulee panssaroidulle tela-alustalle arktisen alueen joukoille. (<http://tass.com/defense/977182>, 23.11.2017)

Jäseneksi ilmoittautuminen

Haluan liittyä jäseneksi (kiltaan)

Nimi Syntymäaika

Arvo tai ammatti

Olen palvellut yllä mainitussa joukko-osastossa

Katuosoite

Postinumero Postitoimipaikka

Maa Sähköpostiosoite

(jos on jokin muu kuin Suomi)

Allekirjoitus

Arvoisa lukija!

Jos et vielä saa Tulikomentoja-lehteä kotiisi Sinulla on mahdollisuus päästä lehden vakinaiseen lukijakuntaan, liittymällä johonkin kiltasivuilla mainittuun tykistökiltaan tai -yhdistykseen. Ota yhteys oman joukko-osastosi tai kotipaikkakuntasi lähimmän tykistökillan sihteeriin ja lähetä hänelle oheinen ilmoittautumislomake. Näin varmistat mukanaolosi ase-lajimme uuden lehden lukijakunnassa. Saat kiltasi sihteeriltä tietoja myös muista jäsenyyteen kuuluvista eduista ja tapahtumista.

**Tulikomentoja on tykistö-
kiltujen jäsenlehti eikä sitä voi
tilata erikseen.**

Punaista ja mustaa – tykistöaselajin tunnusvärit

MARKO PALOKANGAS

Suomalaisen tykistöaselajin täyttäessä 100 vuotta on syytä tuntea aselajivärien taustoja ja taivalta. Ruotsin vallan aikana ensimmäiset määräykset joukko-osastojen asepuvuista ja niiden väreistä antoi kuningas Kaarle IX vuosina 1673, 1675 ja 1683. Annetut asetukset liittyivät osaltaan perusteilla olleeseen ruotujakolaitokseen, joka lopullisesti vahvisti myös asepuvuissa käytetyt tunnusvärit. Venäjän vallan aikana autonomisen Suomen sotaväki käytti pääosin keisarillisen Venäjän armeijan ja laivaston asepukuja ja tunnuksia.

Nyhjäystä tyhjistä

Suomen itsenäistyttyä vuonna 1917 sotilasvirikapukujen ja niihin liittyvien tunnuksien sekä aselajivärien suunnittelu-työ oli aloitettava lähes tyhjästä. Siihen saakka noudatetut perinteet ja tietynlainen jatkuvuus olivat käytännössä katkenneet vuosina 1901–1905 tapahtuneeseen Suomen ”vanhan” sotaväen lakkauttamiseen. Vapaussodan aikana, keväällä 1918 aloitettiin Suomessa uusien sotilaspukujen ja tunnusten suunnittelu. Armeijan ylipäällikön suoraan johtoon perustettiin aluksi epävirallisesti toiminut sotilaspukukomitea, jonka sotilasasi-antuntemusta edustivat kenraalimajuri **Nikolai Mexmontan** ja eversti **Hannes Ignatius**. Taiteellisesta toteutuksesta komiteassa vastasivat **Mannerheimin** adjutantti ja ystävä **Akseli Gallen-Kallela** sekä taiteilija **Eero Snellman**.

Komitean työskentely perustui toimintamalliin, jossa taiteilijoiden tekemät luonnokset arvioitiin käyttöön soveltuviksi sotilasesäntien kokemusten perusteella. Lopullisen ratkaisun teki kuitenkin ylipäällikkö itse. Pukukomitean toiminta keskeytyi muutamaksi viikoksi vapaussodan Helsingin valtausparaatiin 16. toukokuuta 1918. Työ jatkui sotaministeriön alaisuudessa vahvennetulla henkilököönpanolla muun muassa taiteilija **Bruno Tuukkanen** ja

eräiden sotilasiantuntijoiden tullessa mukaan toimintaan.

Akseli Gallen-Kallelan johtaman komitean suunnittelutyötä ja luonnoksia leimasi alusta lähtien vahvasti uskallisuuden tyylin korostuminen. Vuosien 1917–1919 ajan suuntaus pyrki mahdollisuuksien mukaan pois kaikista venäläisyyteen viittaavista symboleista. Tämä tekijä on vaikuttanut myös osaltaan sotilaspukujen ja aselajien tunnusvärien valinnassa ja lopullisessa vahvistamisessa. Ensimmäistä pukukokonaisuutta tarkasteltaessa voidaan todeta, ettei Gallen-Kallela pukusuunnitelmissaan välittänyt kaikista aikakauden vahvoistakaan kansainvälisistä tyyliuunnista, vaan haki pukukokonaisuuksiin perinteitä saksalaisuuden lisäksi myös sadan vuoden takaisista Suomen sodan 1808–1809 asepuvuista. Toisaalta kansainvälisillä tyyleillä oli oma merkityksensä silloin kun haettiin nopeaa, usein jopa valmista ratkaisua ongelmaan. Näin voidaan katsoa tapahtuneen esimerkiksi vuonna 1918 meriväelle käyttöön määrätyn varustuksen osalta.

Vuodet 1918–1922 olivat Suomessa poikkeuksellista aikaa. Vasta kehittyvässä olleessa sotaväessä ratkaisut eivät olleet aina johdonmukaisia. Alkuvuosina sotaväki kamppaili eri kansainvälisten suuntausten, kansallisuusvaikutteiden ja sotilasperinteiden ristipaineessa. Tunnusvärien osalta kokonaisuutta

Suomi sai nykyisen vaakunansa kiveen hakattuna jo 1580-luvulla, kun Kustaa Vaasan hautamonumentti valmistui Upsalan tuomiokirkkoon. Siitä alkaen Suomella on ollut leijonavaakuna. Kuva: Wikipedia.

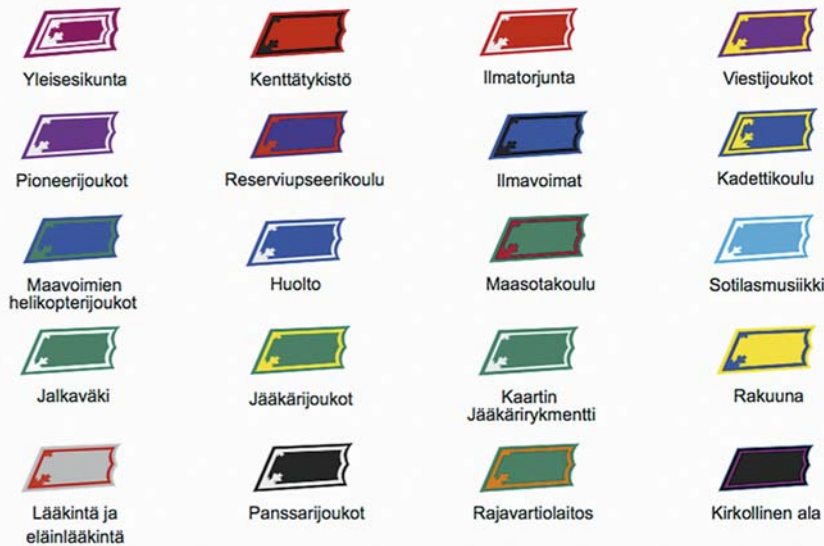
ei voida pitää suoranaista kopiona mistään muusta armeijasta, vaan enemmänkin hienona sekoituksena, jossa on vaikutteita monesta eri sotilaskulttuurista. Tunnusväreissä ja arvomerkeissä yhtyivät uskallisuuden romantiikka, osaltaan Ruotsin vallan ja Venäjän vallan sotilasperintö sekä vahvasti jääkärien mukanaan tuoma saksalaisuus.

Omaperäistä värikirjoa ja vaikeita valintoja

Kaikkien aselajivärien määrätymisestä ei välttämättä voida nykypäivinä esittää täyttä varmuutta, mutta monista väriyhdistelmistä voidaan tehdä pitkällekin meneviä johtopä-

töksiä. Ensimmäisessä, tosin väliaikaisessa, käskyssä huhtikuulta 1918 määriteltiin sotilaspukua koskevat määräykset. Suomen tasavallan sotajoukkojen ylipäällikön antamassa päiväkäskyssä asepuvun käsittelevien määräysten mukaiset aselajivärit olivat omaperäisiä.

Heinäkuussa 1918 väliaikainen käsky peruutettiin Suomen senaatin sota-asiaintoimituskunnan antamalla käskylehdillä, joissa määritettiin uusi vahvistettu ”Suomen sotajoukkojen virkapuku”. Tuolloin aselajeille ja joukoille kuuluvia tunnusvärejä tarkennettiin ja muutettiin. Vaikka asepuvun sellaisenaan on muut-

Tunnusvärit puolustusvoimien kauluslaatoissa. Kuvälähde: Puolustusvoimat.

tunut useaan otteeseen itsenäisyyden aikana, pääosa vuoden 1918 alkuperäisistä aselaji- ja tunnusväreistä on säilynyt käytössä 100 vuoden ajan.

Lähdemateriaalin ja erityisesti arkistolähteiden tulkinnanvaraisuuden valossa aihepiirin yksityiskohtien esittäminen faktoina on mahdotonta. Useiden eri lähteiden ristiintarkastaminen antaa viitteitä siihen, että osa väriyhdistelmistä on saatettu ottaa käyttöön jopa sattumanvaraisesti. Joillakin väreillä on selvät kansainväliset, jopa usean vuosisadan takaiset perinteet. Tutkittaessa pelkääntään aselajivärien historiallisia taustoja ja kehitystä on vaikeaa olla puuttumatta niiden rinnalle kiinteästi kuuluviin arvomerkkeihin ja sotilaspukuihin. Tarkempia tietoja näistä on haettavissa lähdeluettelossa mainituista tutkimuksista. Jäljempänä on esitetty yksinkertaistettuina tunnusvärien ja eri väriyhdistelmien selitykset sekä niiden määräytyminen ja vakiintuminen kullekin aselajille kuuluviksi.

Tykistön päävärit – punainen ja musta

Punainen väri liittyy oleellisesti Suomen vaakunaan ja vaakunaleijonaan. Leijonavaakunan historia ulottuu ajallisesti 1500-luvulle. 1580-luvulta peräisin olevassa **Kustaa Vaasan** hautamuistomerkinä Uppsalan tuomiokirkossa on kuvattuna Suomen vaaku-

na, jossa idän käyrän miekan päällä seisova leijona pitää yllään lyömäasennossa lännen suoraa miekkaa. Vaakunassa on punainen tausta. Nimenomaan puhdas punainen väri on yksi heraldiikan pääväreistä. Vuonna 1918 käyttöön vahvistetussa leijonakardissa on lähes samanlainen väriteema kuin leijonavaakunassa, kultainen leijona punaisella emaloidulla kultareunaisella napilla. Taiteilija **Gustav von Numersin** suunnittelema tornileijona vahvistettiin puolustusvoimien yleiseksi tunnukseksi 20.9.1963.

Tykistölle ominaiset värit, punainen ja musta, on niinkään yleismaailmallinen yhdistelmä. Punainen olkain ja kaulusväri on ollut käytössä useiden maiden ja joukkojen tykkimiesten asepuvuissa jo Napoleonin sodissa vuosina 1804–1815. Punaisen värin taustalla nimenomaisesti tykistölle kuuluvana on löydetävissä vahvaa symboliikkaa. Väri kuvastaa tykin laukaisun yhteydessä ruutikaasujen palamista ja purkautumista putkesta punertavan leimahduksen omaisesti.

Mustan merkitys tykistön värinä noudattelee symbolisesti samaa kaavaa punaisen kanssa. Tykistön erilaisissa ampumatarvikkeissa on jo alusta lähtien käytetty mustaruutia. Ruudin tahrivaikutus kuvastaa mustan värin vertauskuvallista arvoa asepuvuissa

sen tuoman käytännöllisyyden ohella. Tykkimiehistön ammunnoissa saamat ruutitahrat eivät mustista puvuista helposti erottuneet. Asetakin kauluksen musta väri oli 1900-luvun alun Euroopassa jo perinteinen tykistöllä, sapööreillä ja minooreilla. Yleismaailmallisesti musta väri on vakiintunut käyttöön teknisille aselajeille.

Myös panssarijoukkojen käyttämä musta väri on johdannainen tykistön mustasta tunnusväristä. Monissa maissa panssarijoukot perustettiin vanhoista ratsuväkijoukoista, mutta Suomessa ne perustettiin tykistön yhteyteen, ja tästä periytyy niiden musta väri. Panssariaselajin perustaminen liittyy vuonna 1919 Ranskasta ostettuihin Renault FT 17-mallisiin hyökkäysvaunuihin, joista muodostetut hyökkäysvaunujoukot rinnastettiin yhdeksi tykistön aselajeista. Ilmeisesti materiaalipulan sanelemana päädyttiin vuoden 1919 virkapukumääräyksissä hyökkäysvaunujoukoille samoin kuin Suomenlinnassa toimivalle Rannikkotykistörykmentti 1:lle helpoimmin toteutettavaan mustaan väriin. Mainittakoon vielä mustan värin yleismaailmallinen vakiintuminen käyttöön siis myös teknisille aselajeille, esimerkkinä pioneerijoukkojen liput.

Kirjoittaja on everstiluutnantti, dosentti ja Kainuun tykistörykmentin komentaja

Ajoneuvotykit

Norja on päättänyt tilata 24 kpl eteläkorealaisia 155 mm K9-panssarihaupitseja. Kauppahinta on 215,2–226,6 MUSD (lähteestä riippuen), ja siihen sisältyy myös kuusi K10-ampumatarvikeajoneuvoa. Toimitusten on määrä tapahtua vuosina 2019–2021. Tilaukseen sisältyy myös 24 aseiden optio. Samalla on sovittu aseiden elinkaaren kestävästä logistisesta tuesta. Tähän liittyen Bjerkvikiin perustetaan teknisen tuen keskus. Hanwha tulee toimittamaan sinne testausvälineistön, koulutusmateriaalin ja teknisen osaamisen. Näin varmistetaan logistinen tuki Norjan tilaamille aseille sekä mahdollistetaan tuen tarjoaminen samaa kalustoa käyttäville muille maille. (<http://defence-blog.com/army/norway-to-receive-k9-thunder-self-propelled-howitzers.html>, 21 December 2017, <https://www.defensenews.com/land/2017/12/20/norway-orders-k9-howitzers-in-latest-win-for-south-korean-arms-industry/>)

Puola aikoo modernisoida 77 kpl 152 mm Dana-ajoneuvotykkejään vuosina 2018–2020. Tarkoituksena on modernisoida Tatra T-815 VT Kolos-ajoneuvoalusta, aseiden palautinjärjestelmä sekä sähköhydraulinen korotussuuntausjärjestelmä tulinopeuden kasvattamiseksi. Ampumäätäisyys tulee kasvamaan yli 25 kilometriin uudella 152 mm ampumatarvikkeella perävirtauksyksikön avulla. (Jane's Defence Weekly 20 December 2017)

Kiinalaisen Norinco-yhtiön valmistama 122 mm SH3-panssarihaupitsi on ollut mukana ensimmäistä kertaa Ruandan Puolustusvoimien sotaharjoituksessa mar-raskuussa. Aseen paino on 24,5 tonnia. Kyseessä on ensimmäinen vientikohteille aseelle. Ruandalla on käytössään myös venäläisiä 2S1-panssarihaupitseja, joissa on sama tykki. (Jane's Defence Weekly 22 November 2017)

Suomen Tykistökoulun kaksi merkkiä

TEKSTI: SAMUEL FABRIN, KUVAT: SIRKKA OJALA

Itsenäisen Suomen ensimmäisen tykistökoulun perustamisesta Pietarsaareen tulee helmikuussa 2018 kuluneeksi 100 vuotta. Perustamispäiväksi katsotaan 7.12.1918, kun lehdissä julkaistiin ilmoitus tykistöön värväytymisestä. Pietarsaaresta koulu siirrettiin ensin Tampereelle, sitten Lappeenrantaan, jossa lopulta kesällä 1918 syntyi Suomen Tykistökoulu. Suomen Tykistökouluun liittyy kaksi erilaista kurssimerkkiä, joista olleet ovat nähtävissä Museo Militariassa.

A-osaston kurssimerkki

Pietarsaaren tykistökoulussa varsinaista kurssimerkkejä ei tiettävästi valmistettu. Tunnuksena käytettiin kuitenkin käsivarsinauhon ja ommeltavien tunnusten lisäksi kardimerkkiä. Merkin taustana on 47 mm pituinen haupitsi. Haupitsin pyörän päällä on vaakunakilpi, jossa on kullattu koulun tunnus eli tornissa oleva leijona. Vaakunakilven yläpuolella on suurikokoinen kruunu. Museo Militariassa kyseistä merkkiä ei ole.

Suomen Tykistökoulussa Lappeenrannassa ensimmäinen kurssimerkki valmistui vuonna 1918. Koulun toiminta oli jaettu neljään osastoon, joista A-osastoon kuuluivat upseerikokelaat. A-osaston oppilaat olivat aktiivisia perinnetoiminnassa ja teettivät oman kurssimerkin, joka oli kuitenkin tarkoitettu vain Lappeenrannan ensimmäiselle eli A 1 -kurssille osallistuneille. Tässä oppilas **Y. M. Prinkin** suunnittelemassa kurssimerkissä sinivalkoinen nauha muodostaa ympyrän, jonka kehällä ovat lyhenteet ”A. os. 1918 S.T.K.”. Merkin keskellä on vinottain takaa päin kuvattu haupitsi ja merkin yläreunaan, osittain nauhan muodostaman kehän ulkopuolelle on kuvattu tykin ammuksen rä-

jähdytys. Merkki on nähtävissä Museo Militarian perusnäytellyn jääkäriosiossa olevassa jääkärikenraali **Väinö Valveelle** omistetussa vitriinissä.

Viivästynyt Suomen Tykistökoulun merkki

Lappeenrannan A 1 -kurssin lisäksi Suomen Tykistökoulu järjesti upseerikokelaille kurssin Perkjärvellä (A-p-kurssi) sekä Lappeenrannassa A 2 -kurssin, joka kesti lokakuusta 1918 helmikuuhun 1919. Koska edellä mainittu A-osaston kurssimerkki oli tarkoitettu siis vain osalle Suomen Tykistökoulun oppilaista, käynnistettiin koulun yleismerkin suunnittelu vuonna 1920. Piirustukset merkkiin tilattiin tuolloin taiteilija **Salmenlinnalta**. Salmenlinna teki merkistä luonnokset, mutta kurssimerkin lopullinen toteuttaminen viivästyi lopulta yli vuosikymmenellä.

Suomen Tykistökoulun perinnetoiminta aktivoitui uudelleen 10-vuotisjuhlien merkeissä kesällä 1928, kun A 1 -kurssilaiset vierailivat Lappeenrannassa ja Perkjärvellä. Kurssitapaaminen oli onnistunut, mutta se oli rajannut jälleen osan Suomen Tykistökoulun käyneistä ulkopuolelle. 15-vuotisjuhla päätettiin viettää kaikkien koulussa oleiden kesken. Samalla vuonna 1920 kesken jäänyt merkkiasia laitettiin uudestaan käyntiin.

Merkkiä varten perustettuun toimikuntaan valittiin diplomi-insinööri **Eitel Timgren**, everstiluutnantti **V. S. Marjanen** sekä majurit **Mikko Tiukka**, **Eino Virkki** ja **Taavi Kainulainen**. Salmenlinnan aiemmin tekemät merkkiluonnokset eivät saaneet varauksetonta hyväksyntää koulun entisiltä oppilailta, joten toimikunnan oli tarkoitus hankkia uusia ehdotuksia. Koska kurssimerkistä haluttiin virallinen asepu-

A-osaston kurssimerkki

► Suomen Tykistökoulun merkki

vussa kannettava merkki, sille piti saada myös hyväksyntä puolustusministeriön heraldiselta asiantuntijalta, professori **Carolus Lindbergiltä**. Niinpä uudet luonnokset merkkiä varten päädyttiin lopulta pyytämään suoraan häneltä.

Toimikunnan Lindbergin tekemistä luonnoksista valitsema merkkiehdotus sai kannatusta, ja sitä lähdettiin viemään eteenpäin. Asia ei edelleenkään edennyt kovin nopeasti. Yleisesikunnan merkkikomitea päätti kyllä kokouksessaan 23.5.1929 esittää Suomen Tykistökoulun esityksen hyväksymistä, mutta presidentille asia eteni puolustusministerin kautta vasta 20.4.1934. Tuolloin merkki sai lopulta vahvistuksen ja sen kantaminen sotilasvirikapuvussa hyväksyttiin.

Suomen Tykistökoulun merkissä on kahdeksankulmainen kullattu levyke, jossa on musta Yrjön risti. Ristin siipien väleissä ovat punaemaliset säteet. Merkin ristikkäin olevien hopeisten tykinputkien pituus on 47 mm. Putkien risteyskohdassa on kullattu tykistön pommi. Merkistä valmistettiin myös läpimitaltaan 10 mm pituinen merkki siviilipukua varten.

Merkit jakoon

Kurssimerkkiasia oli jo ennen presidentille esittelyä niin varmalla pohjalla, että ensimmäiset merkit luovutettiin jo Suomen Tykistökoulun kurssien 15-vuotisjuhlassa 2.9.1933. Juhlakokouksessa merkki ojennettiin sen etukäteen tilanneille koulun oppilaille sekä läsnä olleille kunniavieraille: kenraaliluutnantti **Vilho**

Museo
esineet
kertovat
OSA 31

Nenoselle, A 1 -osaston entiselle johtajalle kenraalimajuri **Jarl Lundqvistille** sekä saman osaston entiselle opettajalle, kenraalimajuri **Väinö Valveelle**. Koulun entinen johtaja, kenraaliluutnantti **Lauri Malmberg** ja A 2 -kurssin entinen johtaja, everstiluutnantti **Gabriel af Forselles** eivät olleet paikalla, joten heille merkit luovutettiin myöhemmin. Museo Militariassa ovat esillä museon omiin kokoelmiin kuuluva Vilho Nenosen merkki sekä Sotamuseon kokoelmiin kuuluva Väinö Valveen merkki.

Suomen Tykistökoulun merkki myönnettiin Lappeenrannassa ja Perkjärvellä järjestettyjen Suomen Tykistökoulun tykistöupseerikurssien oppilaille ja opettajille. Se voitiin myöntää myös honoris causa -perustein. Kun puolustusvoimien kurssimerkkijärjestelmä vakiintui, myöhempien Ampumakoulun ja Tykistökoulun suorittaneiden tykistöupseerien rintaan vastaavaa erityistä kurssimerkkiä ei enää suunniteltu.

Kirjallisuutta:

Jukka I. Mattila: Vapaussodan muistomitalit. Apali Oy, 2001.

Jyri Paulaharju: Tykistökoulu 1918–1983. Tykistökoulu, 1983.

Tapio Saarni: Suomen vapaussota 1918. Merkit ja tunnukset. Vapaussoturien Huoltosäätiö, 1986.

Suomen tykistökoulu. Kenttätykistömme alkuvaiheet. Tykistökoulun historiaa vuosina 1918–1957.

Suomen Tykistökoulun 1918 Upseerikokelaskurssien Valtuuskunta, 1957.

TYKKIMIES 2018

Tykkimies 2018 -kirja julkaistaan 6.3.2018.
Kirjan päätoimittajana on kapteeni Tuukka Mäkelä
ja toimitussihteerinä majuri Tero Mäenpää.

Julkaistava kirja on numeroltaan 32. Kirja sisältää
perinteisesti tykistökoulutusta antavien joukko-
jen sekä tykistöisten kiltojen katsaukset vuosilta
2016–2017 sekä asiantuntija-artikkeleita mm.
tykistön kehittämiseen liittyen.

Jokaisen tykkimiehen kirjastoon kuuluvaa teosta
myydään hintaan 12 euroa (+ postikulut). Kirjoja
on saatavissa Museo Militariasta, killoista ja
Tykistökoululta.

Tilaukset Tykistökoululle voi osoittaa majuri
Tero Mäenpäälle mieluiten sähköpostilla
tero.maenpaa@mil.fi tai puh. 0299 462 520.

PÄIVITÄ TIETOSI, TILAA OMASI!

RAVINTOLA SEISKA

Avoimena ark. 8-15, muulloin tilauksesta

Lounas noutopöydästä arkisin klo 11-14

Kokoukset ja koulutuspäivät sujuvasti:

- useita kokouskabinetteja
- peruskokoustekniikka
- tilava saunaosasto ja ruokailutila
soveltuu myös kokouskäyttöön

Perhejuhlat helposti, kysy tarjous.

Tarjoamme kaikille killoille ja kiltalaisille
mahdollisuuden lounas- ja tilausruokailuun
päivän hintaan.

A-oikeudet. Ota yhteyttä.

RAVINTOLA SEISKA

Suomen kasarmi 7

13100 Hämeenlinna

Puh: 03 67 43 433 tai 040 451 5229

www.kerhoravintolaseiska.fi

S-posti: ravintola@kerhoravintolaseiska.fi

Merkkipäiviä

Muun muassa seuraavat tykki- ja heitinmiehet sekä kiltaveljet
ja kiltasisaret eri puolilta maata viettävät merkkipäiviään (tam-
mi–kesäkuussa 2018).

8.1.	Wahl Seth	Vantaa	90 v
21.1.	Oikarinen Eero	Oulu	60 v
25.1.	Mäkipää Juha	Helsinki	70 v
5.2.	Heinäaho Pasi	Kankaanpää	50 v
10.2.	Pitkäjärvi Jukka-Pekka	Lavia	85 v
13.2.	Keskisaari Erkki	Ikaalinen	70 v
16.2.	Huuhka Ari	Uusikaupunki	50 v
19.2.	Seljavaara Seppo	Helsinki	80 v
20.2.	Aho-Mantila Jarkko	Kankaanpää	50 v
21.2.	Karanko Pekka	Helsinki	60 v
24.2.	Salo Matti Leo	Vantaa	80 v
24.2.	Tanner Antti	Kankaanpää	70 v
27.2.	Leppänen Matti	Ulvila	70 v
27.2.	Ruokoski Torsti	Rajamäki	60 v
27.2.	Virtanen Pentti	Jämijärvi	60 v
8.3.	Rantala Erkki	Kankaanpää	70 v
9.3.	Riihelä Aaro	Hyvinkää	70 v
9.3.	Tapper Markku	Oulu	60 v
21.3.	Hokkanen Markku	Helsinki	70 v
22.3.	Silmunmaa Jari	Jämijärvi	60 v
27.3.	Kavanti Jarmo	Turku	75 v
29.3.	Kyröläinen Arvo	Harjuma	80 v
30.3.	Steen Olli	Pori	80 v
31.3.	Hankala Pasi	Ikaalinen	60 v
31.3.	Holma Aaro	Kankaanpää	94 v
4.4.	Koljonen Heikki	Mäntyharju	70 v
5.4.	Aho-Mantila Esko	Ilmajoki	70 v
5.4.	Turunen Pertti	Mikkeli	75 v
6.4.	Kotajärvi Paavo	Ylöjärvi	80 v
9.4.	Soininen Raimo	Kankaanpää	70 v
11.4.	Toivanen Aappo	Turku	95 v
23.4.	Hurskainen Tapio	Mikkeli	75 v
24.4.	Matson Hannu	Helsinki	70 v
25.4.	Aro Petteri	Tupos	50 v
26.4.	Samelin Lars	Hanko	70 v
30.4.	Kuusinen Kirsti	Sastamala	75 v
11.5.	Hietikko Olavi	Kankaanpää	94 v
17.5.	Mäkilä Osmo	Vihti	75 v
19.5.	Koskimaa Pentti	Somero	75 v
21.5.	Parkkinen Seppo	Mikkeli	80 v
24.5.	Merilaita Hannu	Kankaanpää	60 v
25.5.	Corenius Eero Antero	Espoo	70 v
26.5.	Ilaskivi Raimo	Helsinki	90 v
28.5.	Matilainen Pekka	Helsinki	60 v
3.6.	Heino Rauno	Sastamala	75 v
4.6.	Hilmola Aulis	Oulu	80 v
10.6.	Leppiniemi Lasse	Kilvakkala	70 v
11.6.	Vahvaselkä Jussi	Savonlinna	75 v
12.6.	Perälä Vilho	Parkano	85 v
15.6.	Härmälä Leo	Kankaanpää	80 v
19.6.	Leikkaa Satu	Sastamala	50 v
23.6.	Aaltonen Tauno	Lahti	75 v
23.6.	Salo Leo Johan	Pori	80 v
29.6.	Kontio Kauko Olavi	Hämeenlinna	70 v
29.6.	Rantala Mika Tapani	Jokioinen	60 v
30.6.	Kaustinen Tuomas	Vöyri	60 v

Tulikomentoja onnittelee merkkipäiviään viettäviä!

Mikäli et halua, että merkkipäiväsi julkaistaan Tulikomennoissa, ilmoita asiasta ennen seuraavaa aineistopäivää 21.5.2018 oman kiltasi sihteerille, jolta tiedot merkkipäiväluetteloon tulevat. Mikäli taas merkkipäiväsi puuttuu luettelosta, se voi johtua siitä, että tietö tai syntymäaikasi puuttuu kiltasi jäsenrekisteristä tai että kiltasi ei ole lähettänyt vuoden 2018 merkkipäiväluetteloa lehden toimitukselle.

Seuraavat tykistökillat eivät ole lähettäneet toimitukselle vuoden 2018 merkkipäiväluetteloaan: Etelä-Pohjanmaa Tykistökillalta ry, Kainuun Tykistö- ja Heittimistökillalta, Karjalan Tykistökillalta ry, Kenttätykistökerho ry, Uudenmaan tykistökillalta ry, Riihimäen seudun Tykistökillalta ry ja Turun Seudun Tykistökillalta.

Ilmajoen tykkien valtaus 29.1.1918

JYRI PAULAHARJU

Sata vuotta sitten joulukuussa 1917 Suomi julistautui itsenäiseksi valtioksi. Tämä ei suinkaan merkinnyt täydellistä vapautta ja suvereenisuutta, sillä maassamme oli miehittäjinä edelleen melkoinen määrä venäläistä sotaväkeä. Kaiken lisäksi Venäjällä tapahtunut vallankumous heijastui voimakkaana Suomeen synnyttäen ja ruokkien kansassamme sisäisiä ristiriitoja. Kajoamatta tässä yhteydessä enempää viime mainittuihin seikkoihin, on paikallaan tarkastella erästä ensimmäisistä yhteenotoista maamme miehittäjien eli venäläisten joukkojen kanssa.

Venäläiset sotavoimat Suomessa tammikuussa 1918

Ensimmäisen maailmansodan aikana Suomeen sijoitettiin räällä entuudestaan olevien joukkojen lisäksi uusia venäläisiä joukko-osastoja. Vuoden 1916 lopulla venäläinen 42. Armeijakunta oli ryhmitynyt maassamme neljään laajaan puolustuskaistaan alkaen pohjoisesta Palojoensuusta ulottuen aina Viipuriin asti. Saksalaisten mairinnousun pelosta myös Pohjanlahden rannikkoa ryhdyttiin varustamaan kehittämällä sinne keskeisiin kohtiin muun muassa asemapattereita. Niihin sijoitettiin vanhoja jäykkälavettisia kanuunoita, jotka iästään huolimatta sopivat linnoitustyksiksi. Sisämaassa rakennettiin erilaisia viivytyksiasemia, joiden kaikkien torjuntasuuntana oli länsi. Kehämäinen, kahden puolustuslinjan käsittävä ryhmitys suojaasi Etelä-Suomea ja sen keskeistä Viaporin (Suomenlinnan) merilinnoitusta ympäristöineen ja Viipurin-Kannaksen tasaa Kannaksella.

Venäjän maaliskuun 1917 vallankumouksesta alkoi ve-

näläisten sotavoimien rappeutumisen. Joukkojen kuri höltyi, osin romahhti täydelleen ja upseerimurhat yleistyivät komennon siirtyessä vähitellen sotamiesneuvostoille. Tästä ”svobodasta” huolimatta maahamme lähetettiin **Kerenskin** hallituksen toimesta edelleen lisää sotaväkeä. Elokuussa 1917 Suomeen sijoituneen venäläisen 42. Armeijakunnan vahvuus oli suurimmillaan. Se käsitti noin 52 000 miestä. Erinäisten vaiheiden jälkeen maassamme arvioitiin olleen tammikuussa 1918 vielä noin 27 000 eri aselajien sotilasta. Eräiden tietojen mukaan kokonaisvahvuus olisi ollut linnoitusväki mukaan luettuna vielä noin 40 000.

Etelä-Pohjanmaalla Kalamojoen-Siipyyn rajoittamalle 42. Armeijakunnan puolustuskaistalle oli ryhmittynyt 2. Erillinen Itämeren Rajavartioprikaati (2. Er. Itäm.Rv.Pr). Prikaatin kaksi rykmenttiä oli kasarmoitu rannikolle tukeaan asemapattereiden I Ryhmä. Sisämaassa oli reservinä ja maavoimana 106. Divisioonan Jalkaväkirykmentti 423 jaotettuna useille eteläpohjalaisille paikkakunnille. Divisioonan kaksi muuta jalkarykmenttiä oli hajautettu Satakuntaan. Yhtymään kuuluneen kenttätykistöprikaatin 5. Patteri oli kuuden tykkinsä kanssa kasarmoitu Ilmajoelle.

Venäläiset riisutaan aseista Ilmajoella

Hallituksen joukkojen eli valkoisten ylipäällikkö kenraali **Carl Gustaf Mannerheim** katsoi maamme tilanteen vaativan nopeita sotilaallisia toimia venäläisten joukkojen karkottamiseksi Suomesta. Hän päätti aloittaa puhdistustoiminnan niin pian kuin

Ilmajoen tykit 29.1.1918, vartiointa valtaajat.

operaatioon tarvittavat joukot saataisiin kootuksi. Suunnitelman mukaan Etelä-Pohjanmaan venäläiset varuskunnat oli riisuttava aseista yllättäen ja nopeasti tammikuun 27. ja 28. päivien välisenä yönä. Ylipäällikkö antoi ensimmäisen tätä asiaa koskevan sotatoimikäsänsä tammikuun 25. päivänä 1918. Hieman aikaisemmin Karjalassa oli jo spontaanisti alkanut venäläisten joukkojen aseistariisunta.

Ilmajoella ollut venäläisen Tykistöprikaatin 5. Patteri oli olennaisesti paremmassa kunnossa kuin 106. Divisioonan jalkaväen joukko-osastot. Kuri oli toki löystynyt, mutta upseereita vielä toteltiin ja muun muassa majoitusalueen vartiopalvelus hoidettiin. Kuitenkin patterissa vallitsi erilaisten huhujen ruokkima epätietoisuus tulevasta. Odoteltiin jotain tapahtuvaksi ja samalla kuuloslettiin mahdollisuuksia palata Venäjälle. Yksikössä ylläpidettiin kohtalaista taisteluvalmiutta.

Mannerheimin antaman käsänsä perusteella Ilmajoen suojeluskunta sai sunnuntaina 27. päivänä tammikuuta 1918 hälytyksen. Samalla annettiin yksikölle tehtävä yhdessä muiden kanssa osallistua Ilmajoen venäläisen varuskunnan valtaukseseen. Vielä saman päivän kuluessa Ilmajoelle saapui Jalasjärveltä noin 80 suojeluskuntalaista ja ”Tasavallan Vartiosto”. Vartioston päällikkö eversti **Karl Emil Berg** oli

määrätty Ilmajoen valtauksen johtajaksi. Eversti Berg oli Hammin Kadettikoulun kasvatteja, joka oli palvellut aiemmin tsaarin armeijassa ja sittemmin muun muassa Helsingin tiukana poliisimestarina.

Vastarinnan Ilmajoella odotettiin olevan ankaraa venäläisen patterin muita paremman taistelukyvyyn vuoksi. Valtausosaston oli oltava siten riittävän vahva. Värähtyyn joukkoon eli Tasavallan Vartiostoon kuului muiden muassa nuori mies **Lauri Nikolai Hanén**, joka oli allekirjoittanut Helsingissä kolmen kuukauden palvelussitoumuksen Suomen Tasavallan Vartiostoon. Hanén kertoi myöhemmin eloisesti: ”... Vartiosto sai 22. päivä tammikuuta 1918 määräyksen matkustaa Kurikan asemalle ja sieltä edelleen Jalasjärvelle. Meitä oli vastaanottamassa varsin arvovaltainen upseeristo, muun muassa eversti K. Berg, joka myöhemmin toimi ylipäällikön esikuntapäällikkönä ja sotaministerinä, majuri Torsten Aminoff, eversti O. Wilkman ja muuan nuorempikin luutnantti Pajunen, nykyisen kenraalimajuri Pajusen isä. Aseiden ja ensikoulutuksen jälkeen sai Vartiosto komennuksen Ilmajoelle valtaamaan siellä olleiden venäläisten joukkojen tykit...”

Valtausjoukon kokoonnuttua asetettiin yöksi oitis sulkuosastot pysäyttämään venäläisten mahdolliset yritykset päästä Seinäjoelle. Tuomiky-

län pysäkin kahta puolen katkaistiin rautatie ja samalla leikattiin myös puhelinjohdot poikki. Miehet ryhmittäytyivät aseisiin ja kahteen keskeiseen kulkupaikkaan asetettiin molemmat mukana olleet konekiväärit. Patruunavyöt syötettiin paikoilleen. Mitään merkittävää ei kuitenkaan tapahtunut. Berg sai 28. tammikuuta tiedon, että muualla Etelä-Pohjanmaalla alkoi olla jo puhdasta, venäläiset oli siellä riisuttu menestyksellisesti aseista. Yön ja aamun aikana Seinäjoelta haettiin lisää aseita, mutta eversti Berg viivytti vielä hyökkäystä. Hän arveli alkavien neuvottelujen tuovan ratkaisun ja siten estävän turhan verenvuodatuksen. Neuvottelut venäläisten kanssa 28. päivän aikana eivät kuitenkaan johtaneet tulokseen. Venäläiset vaativat vapaata pääsyä Venäjälle kaikkine aseineen ja varusteineen. Tähän ei tietenkään suostuttu.

Tammikuun 28. päivän illalla Seinäjoelta tuli 75 miestä lisää jääkäri **Juho Komosen** ja **Laurilan** johdolla. Tulokkaat vaativat heti hyökkäyksen aloittamista, mutta eversti Berg ei siihen suostunut. Nyt syntyi kiivas väittely Laurilan ja Bergin kesken toimenpiteistä. Tilanne kehittyi lopulta siihen pisteeseen, että suuttunut Laurila lähti miehineen takaisin Seinäjoelle. Yön kuluessa Berg sai kuitenkin vahvennuksia, kun 60 suojeluskuntalaisia tuli Ylistarosta ja lisäksi 150 Vöyrin sotakoululaista liittyi valtausjoukkoihin. Miesten mukana saatiin myös lisää konekivääreitä. Ne sijoitettiin aseisiin, joista oli esteetön tulialue venäläisten majoitusalueelle sekä tykkipihalle.

Aamun koittaessa suojeluskuntalaiset aloittivat uhkaavan liikehdinnän ja tämäkös hermostutti venäläiset perin pohjin. Lyhyen keskinäisen neuvottelun jälkeen he antautuivat heille esitetyillä ehdoilla. Upseerit saivat pitää käsiaseensa ja yksityiset hevosensa satuloineen. Lisäksi upseerit saivat olla vapaina kunniasanaansa

vastaan. Sittemmin kaikki venäläiset kuljetettiin rajalle.

Kaikkiaan tykkipatterista antautui 350 miestä, mukaan luettuina kaksi upseeria ja lääkäri. Sotasaaliina saatiin kuusi niin sanottua pikakanuunaa eli 76 K 02 -tykkiä ja niihin noin 1400 laukausta. Kivääreitä löytyi 550 kpl ja lisäksi koko joukko revolvereita, käsikranaatteja ja patruunoita.

Mitä tapahtui tykeille?

Ilmajoen tykkisaalis oli valkoiselle armeijalle mitä tärkein. Pohjanlahden asemapattereista oli jo vallattu joukko tykkejä, mutta ne olivat suureksi osaksi jäykkälavettista vanhaa mallistoa. Ilmajoen kevyet kenttäkanuunat olivat sen sijaan uusia joustolavettisia aseita, joiden tulinopeus oli huomattavan suuri. Tottunut tykkimiehistö kykeni vaivatta ampumaan 16–18 ls/min. Venäläiset olivat kuitenkin ehtineet katkeä kolmen tykin lukot. Näin ollen vain kolme asetta oli välittömästi käyttökuuntoisia. Ne otettiin heti palvelukseen.

Everstiluutnantti **Alex Tunzelmann von Adlerflug** oli saanut käskyn ylipäälliköltä muodostaa joukko-osasto Oulun valtausta varten. Osastoon määrättiin tykistöpäälliköksi everstiluutnantti **Vilho Nenonen**, joka liittyi kuljetukseen kapteeni **A. Almqvistin** kanssa Kokkolassa. Valtausosasto, jonka vahvuus oli lopulta noin 650 miestä, tuli Kokkolaan junalla jatkaen sieltä kohti pohjoista 31.1.1918. Junaan oli aiemmin lastattu kaksi Ilmajoelta vallattua kelvollista kenttäkanuunaa miehistöinä laihialaiset suojeluskuntalaiset. Kenelläkään heistä ei ollut tykkien käsittelytaitoa. Tykkien mukana tuli Venäjällä palvelleet tykistöupseeri luutnantti **Palin**, joka luovutti samalla johdon Nenoselle. Tykistöup-

► Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseon kokoelmissa Oulun valtauksen tykin hylsy muistokirjoituksineen.

seereilla Nenosella ja Almqvistilla oli vastuullinen työ edessä; miehet oli opetettava ampumaan tykeillä ja tuloksia oli taistelulentällä saatava.

Oulun valtauksessa mukana olleet tykit ajettiin aseisiin Oulujoen pohjoispuolelle vastapäätä venäläisten kasarmeja. Laihialaisia tykkimiehiä oli tällöin tykkien mukana 23. Nenonen johti tulitoimintaa. Kuitenkin vain yhtä tykkiä voitiin käyttää, koska everstiluutnantin oli henkilökohtaisesti valvottava tulitusta. Hän latasi, suuntasi ja hoiti yhden tykin tulenjohton. Ylimääräiset miehet ryhmitettiin lähitorjuntaan tykkien ympäristöön. Tulitus venäläisiä vastaan alkoi 3.2.1918 klo 9.20. Tulitus päättyi kello 11, jolloin oli ammuttu 21 kranaattia. Iltaan mennessä Oulu oli puhdistettu venäläisistä sotilaisista.

Oulun Maakuntamuseossa oli vielä jokunen vuosi sitten tallella 76 K 02:n hylsy, jonka pintaan oli kaiverrettu Oulun valtaukseseen liittyvä omis-

tuskirjoitus. Hylsy oli ammuttu juuri tuolla Ala-Yrjänäisen tykillä. Seuraava tieto Ilmajoen tykeistä löytyi Varkauden valtausosastosta, jolle oli luovutettu toinen Oulun tykeistä luutnantti **J. Tarkowskyn** komennossa. Sen jälkeen todennettavat tiedot Ilmajoen tykkien kohtaloista katosivat. Mahdollisesti Oulussa ollut toinen tykki yhdessä muiden neljän kanssa (kolmeen oli saatu jolukot) annettiin Pietarsaaren Tykistökoulun kahdelle patterille. Toki tykkien putki- ja lavettinumerot laitettiin muistiin johonkin asehuollon paperille, mutta nämä asiakirjat ovat edelleen teillä tietyillä, tykkikantakirjoja ei myöskään tuolloin pidetty. Todennäköisesti, lähes varmasti, Ilmajoen pikakanuunat palvelivat sitten itsenäisen Suomen kenttätykistössä aina sotiemme loppuun asti.

Lähteet:

Oulun maakuntamuseon arkistomateriaali

Pietarsaaren tykistökoulun aineisto

Tykkien ampumatarvikkeet

Ruotsi tilaa lisää 155 mm Bonus-panssarikuorma-ammuksia. BAE Systems on saanut 254 kpl:n tilauksen Ruotsin Armeijalle. Tuotanto alkaa välittömästi Karlskogassa Ruotsissa ja toimitukset tapahtuvat vuonna 2019. (Jane's Defence Weekly 8 November 2017)

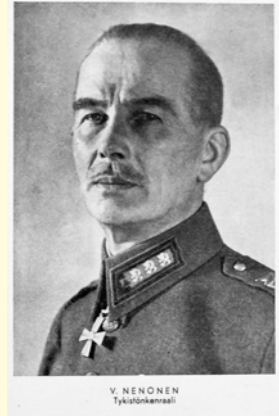
Espanjan armeijalle tilataan 155 mm tykistöammuksia. Kyseessä ovat paikallisesti valmistettavat ammuksat, joiden tuotekehitys käynnistettiin 18 vuotta sitten. Valmistaja Expal ilmoittaa ampumatarvikkeen lisäävän kantamaa ja parantavan Espanjan armeijan 155/52 SIAC -tykin tarkkuutta. 155 ER-02 A1 -ammus on jo tuotannossa ja niitä on viety mm. Chileen. (Jane's Defence Weekly 22 November 2017)

Saksalais-eteläafrikkalainen Rheinmetall Denel Munition jatkaa pitkän kantaman ampumatarvikkeen kehittämistä. Uusin versio V-LAP 70 on konseptitutkimusvaiheessa. Ammuksesta tulee täysin yhteensopiva NATO:n JBMOU-standardin kanssa (ammuksen paino 43,5 kg ja panoskamion tilavuus 23 litraa). Ammuksella on tarkoitus saavuttaa 70 km kantama, kun nykyisellä ampumatarvikeversiolla ammuttaessa 52-kaliiperisella putkella on saavutettavissa vain 54 km kantama. (International Defence Review December 2017)

Ukrainalla on pulaa raskaista tykistön ampumatarvikkeista. Erityisesti puute koskee 152 mm ampumatarvikkeita. Ukraina on aloittanut kotimaisten tykistön ampumatarvikkeiden kehittämisen ja aikoo aloittaa niiden valmistuksen lähiaikoina. (<https://112.international/conflict-in-eastern-ukraine/ukrainian-army-short-of-large-caliber-artillery-shells-turchynov-23004.html>)

MUSEOMESTARIN KYMPPI

Tykistön juhluvuoden kunniaksi kaikki kysymykset käsittelevät Suomen tykistön luoja ja kehittäjää, tykistönkenraali **Vilho Petter Nenosta**. Kysymykset laati Museo Militarian museomestari **Ilkka Vahtokari**.

- Vilho Petter** syntyi 6.3.1883 Kuopiossa. Hänellä oli kaksi sisarusta: Elsa ja Yrjö. Oliko Vilho sisaruksista perheen a esikoinen b keskimäinen c kuopus
- Minä vuonna Vilho Petter aloitti Haminan kadettikoulun ensimmäisen vuosikurssin? a 1894 b 1896 c 1901
- Nenonen palveli Venäjän armeijan tykistössä vuodesta 1903 vuoteen 1918. ikä oli hänen viimeinen tehtävänsä Venäjän armeijan palveluksessa? a Tutkijapuheerina Pääpolygonilla b KTR:n komentajana Tallinnassa c Sotamateriaalin hankintamatka Norjaan
- Minkä kaupungin valtauksessa vapaussodassa ammuttiin ensimmäiset itsenäisen Suomen tykinlaukaukset 3.2.1918 EVL Vilho Nenosen johdolla? a Kemin b Oulun c Vaasan
- Tykistönkenraali Nenonen on palvellut tykistön tarkastajan tehtävässä kolme eri kertaa. Milloin hänet nimitettiin ensimmäistä kertaa tarkastajan tehtävään? a 1918 b 1922 c 1939
- Tykistö kävi yhteisillä ampumaleireillä Perkjärvellä vuoteen 1939 asti. Milloin järjestettiin ensimmäinen leiri? a 1920 b 1922 c 1926
- Nenonen anoi virkavapautta 24.4.–14.5.1921 väliseksi ajaksi. Vapaa venyi kuitenkin heinäkuun puoliväliin asti. Mitä varten hän tarvitsi vapaata? a Ohjesäännön kirjoittamista varten b Äänimittauskaluston hankkimista varten Ranskasta c Perhesyistä
- Talvisodan alettua Suomi aloitti kiireiset sotamateriaalin hankinnat. Nenosen johdolla lähdettiin hankkimaan tykkejä Ranskasta b Saksasta c Yhdysvalloista.
- Tykistönkenraali Nenoselle myönnettiin 8.1.1945 Mannerheim-risti*. Mikä on ristin numero? a 101 b 122 c 184
- Minkä kaupungin hautausmaalle Nenonen on haudattu? a Lappeenranta b Kuopio c Helsinki

* Tykistönkenraali Nenosen Mannerheim risti ja muut kunniamerkit ja mitalit ovat nähtävillä Museo Militariassa. Kuva: Museo Militarian kuva-arkisto.

Vastaukset: 1a 2b 3c 4b 5a 6a 7c 8c 9c 10c

Uudet alokkaat aloittivat palveluksen

8.12.500 asevelvollista. Palveluksensa aloittavista lähes 10 000 aloitti maavoimien joukko-osastoissa. Noin 400 naista aloitti vapaaehtoisen asepalveluksen. Noin 1 500 asevelvollista aloitti sotilasuransa Merivoimien palveluksessa. Loput jakaantuvat Rajavartiolaitoksen ja Ilmavoimien joukko-osastoihin.

Eniten asevelvollisia aloitti Maavoimien joukko-osastoissa: Porin prikaati, Kainuun prikaati ja Karjalan prikaati. Näissä kaikissa aloitti palveluksensa noin 2 000 alokasta. Ruotsinkieliset alokkaat aloittivat palveluksensa pääosin merivoimien Uudenmaan prikaatissa (noin 750). ■

Tehtävät vaihtuivat 1.1.2018

Majuri **Antti Pirinen** on määrätty Satakunnan tykistörykmentin komentajaksi Porin prikaatiin. Pirinen siirtyi komentajan tehtävään Pääesikunnasta, jossa hän palveli osastoiesiupseerin tehtävässä operatiivisella osastolla.

Eversti **Mika Holma** on määrätty Puolustusvoimien palvelukeskuksen johtajaksi. Hän siirtyi tehtävään Porin prikaatin esikuntapäällikön tehtävästä. Holma on aiemmin palvellut muun muassa erityistehtävissä Pääesikunnassa, hankejohtajana Pääesikunnassa sekä Jääkäri-tykistörykmentin komentajana Panssariprikaatissa. Hän suoritti yleisesikuntaupseerin tutkinnon vuonna 2000 ja hänet ylennettiin everstiksi vuonna 2017.

Toinen leijona Markku Myllykankaalle 6.12.2017

Tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** päätti puolustusministeri **Jussi Niinistön** esittelystä ylentää prikaatikenraali **Markku Myllykankaan** kenraalimajuriksi. Kenraalimajuri Myllykangas (s. 1961) on palvellut Maavoimien esikuntapäällikkönä elokuusta 2017 lähtien. Aiemmin hän on palvellut muun muassa Pääesikunnan valmiuspäällikkönä, Tykistörikaatin komentajana sekä Reserviupseerikoulun esikuntapäällikkönä. Prikaatikenraaliksi Myllykangas ylennettiin vuonna 2013. ■

Raskas patteristo 1:n kurikkalaisen radioalikersantin osuus Tali-Ihantalan ihmeeseen

TUOMO AHO

Sanotaan, että sota ei yhtä miestä kaipaa. Joskus yhden miehen osuudella voi olla suuriakin vaikutuksia sodan kulkuun. Kurikkalaisen **Yrjö Yli-Krekolan** rohkealla teolla oli merkittävä vaikutus Tali-Ihantalan ihmeeseen kesä-heinäkuussa 1944.

Juustilan kanavasta itään olevilta tulenjohtopaikoilta ei onnistuttu lähettämään tulikomentoja. Vihollinen painoi kovasti päälle ja tulikomentoja olisi pitänyt saada toimitettua taakse ”solkenaan”, mutta yhteydet eivät toimineet. Epäedullisesta maastosta ja välimatkasta johtuen tulenjohtopaikalta ei saanut taakse radiolla yhteyttä. Puhelimet eivät olleet luotettavia vihollisen murskaavassa tykkituloissa. Upseeristo mietti ratkaisua, ja päädyttiin perustamaan tulikomentojen välitysasema. Raskas patteristo 1:n 3. patterin päällikkö kapteeni **Martti Kasari** käski kurikkalaisen alikersantti Yrjö-Yli-Krekolan ja yhden radiomiehen mukaansa. He olivat Raskas patteristo 1:n 1. patterin tulenjohtueen radioryhmään kuuluvia miehiä. Yli-Krekola oli radioryhmän johtaja. Matkaa tehtiin patterin päällikön henkilöautolla useampi kilometri, kunnes saavuttiin perille. Paikka oli ympäröivään maastoon nähden matalammalla ja siinä kasvoi isopuinen metsä. Yrjö totesi, että paikka on radioasemalle liian huono, mutta sitten hän huomasi lyhyen matkan päässä pie-

nehkön kallion ja sanoi, että tuolta ylempää voisi saada yhteyden toimimaan. Patterin päällikkö sanoi, ettei kalliolle voi mennä – se on liian avoin ja vaarallinen paikka. Tähän Yli-Krekola totesi, että jos täältä pitää yhteys saada, niin tuo kallio on ainut paikka, josta yhteys voitaisiin saada. Radioasema pitää pystyttää kalliolle, vaikka paikka olisi miten vaarallinen. Hän kiipesi VRGK-radio selässään kalliolle ja huomasi siellä pienen männynkäivärän, johon sai ripustettua antennilangan. Hän viritti radion, ja yhteys alkoi toimia.

Yrjö oli valveilla useamman vuorokauden

Mukaan otettu radiomies oli niin pelossaan, että ei kyennyt toimimaan tehtävässään, joten Yrjö joutui välittämään käytännössä yksin useamman tulenjohtopaikan tulikomennot monen vuorokauden ajan lähes nukkumatta tai lepäämättä. Haastattelussa Yrjö totesi, että yöt olivat pahimpia, kun piti olla varuillaan eikä voinut nukkua. Lukuisia kertoja vihollisen kranaatit räjähtelivät ympärillä. Yrjö kertoi, että kalliolle oli pieni kolo, jonne hän työnsi päänsä suojaan kranaattisateiden aikana.

Maataistelukoneita sujahteli puitten latvoissa ylitse. Eräänkin kerran niitä tuli aamulla kahdeksan aikoihin kolme kappaletta niin yllättäen, ettei Yrjö ehtinyt varautua hyökkäykseen millään tavalla. Ei myöskään kallion juurella ollut Raskas patteristo 1:n 2. patterin tulenjohtoryhmä, joka oli lähdössä eteen. Tulenjohtueen miehet eivät ehtineet suojaan. Kaksi miestä kaatui heti ja viisi haavoittui, mukaan lukien tulenjohtaja. Yrjöön ei kuitenkaan osunut pienintä sirpalettakaan, joten hän jatkoi kalliolle tulikomentojen viestitystä.

Ilman Yrjön neuvokkuutta Suomen puolustus olisi voinut murtua

Raskas patteristo 1:n komentaja everstiluutnantti **Kervinen** toimi Tali-Ihantalan taistelussa yhden tykistöryhmän johdossa ja seurasi siis aitiopaikalta tilanteen kehittymistä. Patteriston miehet kokoontuivat ensimmäiseen patteriston muistojuhlaan vuonna 1946. Se oli samalla patteriston perustamisen viisivuotisjuhla.

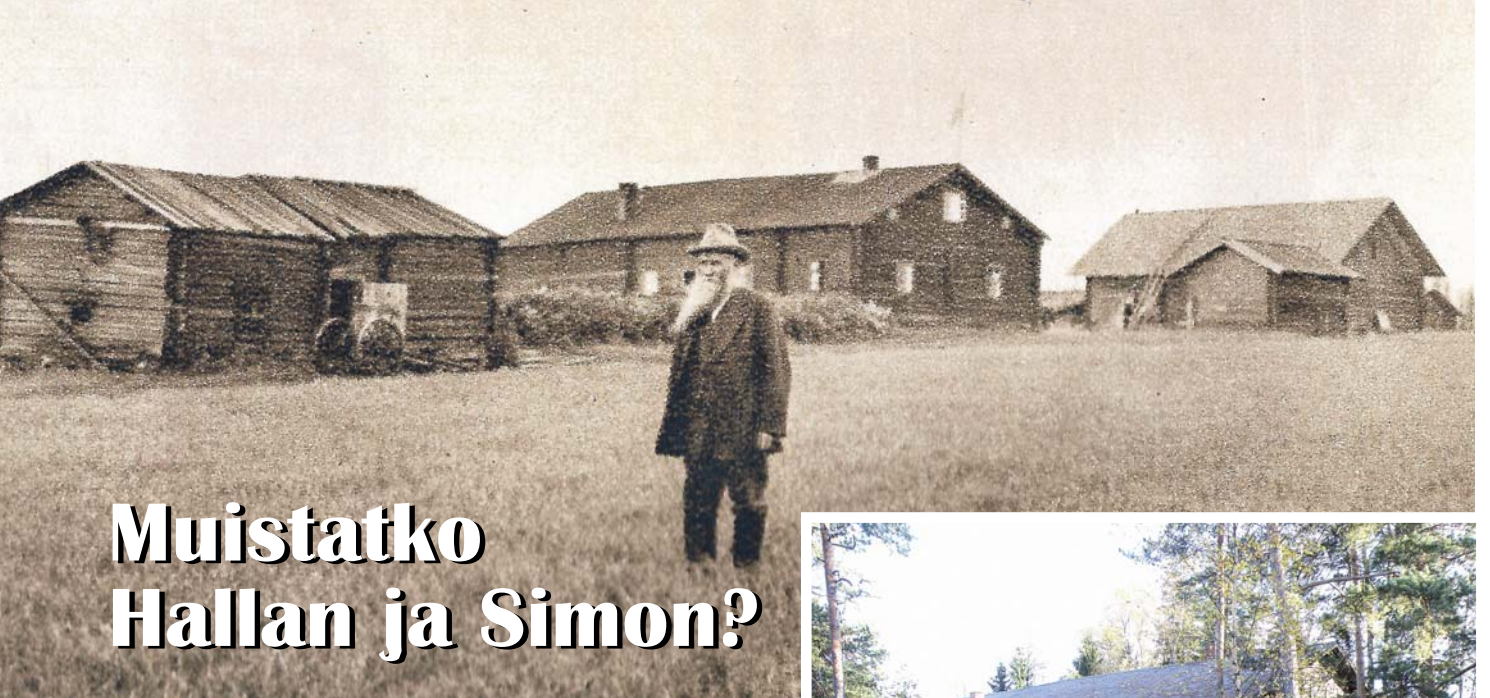
Everstiluutnantti Kervinen totesi muistojuhlissa: *”Jos ei se Yli-Krekola olisi kesittänyt sen kivensä päällä, niin Suomen puolustus olisi murtunut. Sanotaan, että ei sota yhtä miestä kaipaa, mutta joskus saattaa suuressa maailman sodassa syntyä sellainen tilanne, että yhden miehen panoksesta riippuu kansakunnan kohtalo.”*

Everstiluutnantti Kervinen vastasi Tali-Ihantalassa seitsemästä patteristosta koottuun tykistöryhmään (21 patteria eli 84 tykkiä) operatiivisesta johdosta. Hän jos kukaan tiesi, miten oleellinen Yli-Krekolan uroteko oli.

Veteraani Yrjö Yli-Krekola on keskuudessamme edelleen. Hän on viimeinen Kurikassa asuva Raskas patteristo 1:n veteraani. Hän täytti 102 vuotta 13.7.2017. ■

Tuomo Aho onnittelee Raskas patteristo 1:n veteraania Yrjö Yli-Krekolaa 102-vuotissyntymäpäivänä kesällä 2017.

Muistatko Hallan ja Simon?

ERKKI WUOLIJOKI

Valtatyhjiön tarvitaan täytettä

Tsaarinvallan loppuminen aiheutti Suomessakin valtatyhjiön. Lakot ja levottomuudet yleistyivät, ja ylin päätösvalta maassa haki muotoaan. Eri puolilla maata perustettiin paikallisia turvajoukkoja, ja nuoria miehiä haluttiin lähettää Saksaan sotakoulutukseen.

Matkasuunta ylöspäin

Jääkäritarjokkaiden matka Saksaan kulki alkuvuonna 1915 vielä aivan tavallisina ”lainkuuliaisina” kansalaisina valtion rautateillä ja laivareiteillä. Mutta kun Saksan keisari oli elokuussa 1915 määrännyt Lockstedtin harjoitusjoukon perustettavaksi, heräsivät Suomen venäläismieliset viranomaisetkin. Santarmit ja joskus nimismiehetkin etsivät nuoria Saksaan pyrkijöitä joskus ahkerammin, joskus vain muodon vuoksi. Venäläismieliset viranomaiset tekivät tarkastuksia myös Suomen satamissa estääkseen miesten lähdön meren yli. Jäljelle jäi pohjoinen matkustus-suunta, joka alkoi usein junalla Kajaaniin tai Tervolaan käyttäen vääriä henkilönimiä. Tämäkään ei kuitenkaan ollut pitkään turvallista, sillä santarmit matkustivat junissa omissa vau-

nuissaan ja tarkastivat matkustajia pysäkeillä ja ravintoloissa. Ainoaksi mahdollisuudeksi jäi etsiä salaisia kyytejä ja metsäreittejä pohjoiseen.

Vaara vaani kaikkialla

Jännittäviä tilanteita ei reissuilta puuttunut. Santarmit aloittivat epäilyttävien henkilöiden tarkastuksen yleensä kysymällä mihin miehet olivat matkalla. Tähän voitiin vastata vaikkapa ”liikeasioissa” tai ”metsätoissa”. Sitten santarmit pyysivät nähdä papereita. Niistä oli käytävä ilmi matkustuksen selkeä tarkoitus. Jos tämä ei vastannut asiakkaan ulkomuotoa ja selityksiä, oli seurauksena pidättäminen ja ruumiintarkastus, ja joskus monen päivän vankilareissu. Pidätykset ja kuulustelut olivat aivan yleisiä.

Pohjois-Suomen kansanedustajat ja aktiivit ryhtyivät kaikessa hiljaisuudessa selvittämään metsäreittejä Nurmeksesta Kajaaniin tai Kuhmoniemelle, edelleen Hyrynsalmelle, Taivalkoskelle ja sieltä Simoon, Tornioon ja joen yli länteen. Järjestely tapahtui yhteistyössä Saksasta tulevien suomalaisten jääkärien ”värväreiden” ja maaseudun paikallisen väestön kanssa. Läntisen reitin aktiivihenkilönä oli **Aarne Sihvo**, ja itäisen reitin **Friedel Jacobson**.

Vaikka monet pohjoiseen

Hallan talo on nykyään Seurasaarella museoituna.

menijät olivat ylioppilaita ja opiskelijoita, he pyrkivät kuitenkin liikkumaan tuntemattomina metsätyöntekijöinä. Se olikin noissa sääoloissa jo luonnostaan pakollista. Kun turvallisen tuntuisia etappireittejä mautilojen ja metsäkämppien kautta saatiin auki, käyttivät etsintäkuulutetut suomalaiset aktivistitkin samoja reittejä.

Pororetkiä Hallassa

Yksi aktiivisista reitittäjistä oli Hyrynsalmella vuonna 1863 syntynyt kansanedustaja **Juho Heikkinen**, Hallan talon isäntä. Hän oli tutustunut Suomussalmella syntyneeseen Hyrynsalmen nimismies **Stahlbergiin**, ja valittu keskusta-puolueen kansanedustajaksi. Julkiskuvasta huolimatta reittejä etsittiin mitä suurimmassa salaisuudessa, sillä urkkijoita ja ilmiantajia liikkui kaikkialla.

Juho Heikkinen oli järjestänyt talvella 1911 Hyrynsalmelle yleiset poropäivät. Vienen Karjalan venäläistäminen oli noihin aikoihin voimakasta, ja seudun virkamiehinä oli venäjänmielisiä henkilöitä.

Alussa oli poropäivien ideana ajaa poroilla lumisten metsien läpi Akonlahdelle ja takaisin. Hyvä illallinen ja sauna edistivät samanmielisten aktiivien luottamuksellista ilmapiiriä.

Seuraavina vuosina poropäivät paisuivat kaikkia paliskuntia koskeviksi kiertäviksi kansanjuhliksi, joissa oli hiljaisena teemana isänmaallisuus. Paikalle tuli lapinpuukuista kansaa satamäärin. Käytiin kauppaa, syötiin, juotiin, tanssittiin ja ajettiin kilpaa. Kaikessa hiljaisuudessa selvitettiin etappiteiden mahdollisia reittejä Nurmeksesta pohjoiseen.

Talvella 1916 ”Hallan Ukko” Juho Heikkinen järjesti retkiä, joiden osallistujina oli tarkoin valikoituja ”porourheilijoita”. Tehtiin pitkiä kierroksia seudun metsissä ja etsittiin kaikenlaisia metsäsauvoja. Osa niistä kunnostettiin talvellakin asuttaviksi piilopirteiksi.

Kova meno vähin äänin

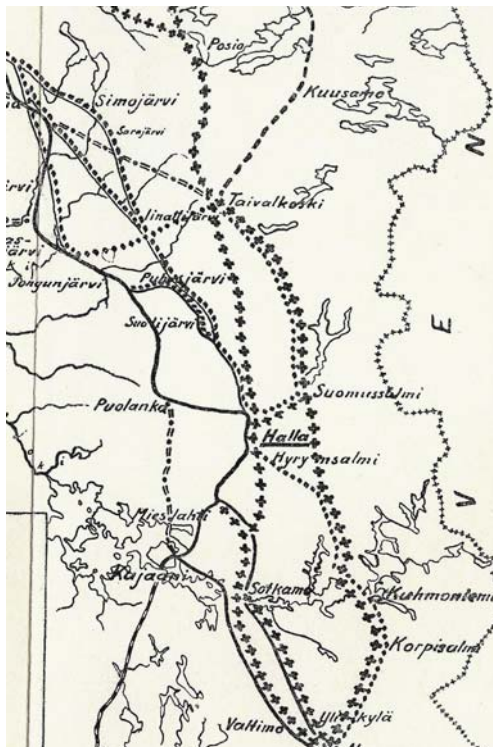
Kesäkuussa 1916 saapuivat Hallaan sitten ensimmäiset nuoret matkamiehet. Heidät majoitettiin läheiseen ka-

Simon kämpä Maaningalla. Kuva kirjasta Wege-
lius 1924.

Simon kämpän pienoismalli on Museo Militariassa.

Jääkärit kulkivat erämaareittejä Kainuusta Ruotsiin.
Kuva kirjasta Kokko 1939.

Hallan Ukko J.A. Heikkinen
ja Ilmari Kianto. Kuva: Pohjois-
Pohjanmaan museo.

lastussaunaan, joka nimettiin jääkäripirtiksi. Syksyllä alkoi varsinainen jääkärien virta. Miehet esiintyivät salanimillä ja paikallisessa vaatetuksessa, ja pelkäsivät jatkuvasti liikkuvia virkamiehiä. Lokakuun loppuun mennessä oli tullut kolmetoista jääkäriä, jotka asetettiin eri piilopirttien hoitajiksi Ylitornion ja Pudasjärven välille. Hallan talo oli varsinainen päämajana. Monet metsäyönjohtajat olivat hankkeista tietoisia, mutta muut virkamiehet pysyttelivät tietämättöminä ilmoitulemisen pelossa.

Simon kahakka

Eräs etappireitti kulki Pudasjärven ja Taivalkosken suunnalta Simon Maaninkajärven kautta kohti Ylitorniota. Maaninkajärven metsäsaunalla oli 11. joulukuuta 1916 kahdeksan jääkäriä majoittuneena. Heidän joukossaan oli myös kaksi värväriä, jotka siis olivat jo olleet Saksassa, mutta nyt matkalla Suomeen etsimään uusia jääkäritarjokkaita.

Joku oli ilmiäntunut porukan, ja poliisien ja santarmien ryhmä pääsi yllättämään asukit. Piiritystilanteessa syntynyt

tulitaistelu jatkui neljä tuntia. Jääkäreillä oli parabellumeita, aktiiveilla haulikoita, santarmeilla japanilaisia sotilaskiväreitä ja poliiseilla naganeita ja haulikoita susihaulein. Pienessä hirsisaunassa ei ollut ikkunoita muuta kuin molemmissa päädyissä räppänät. Yksi jääkäri kaatui ja kolme haavoittui. Kaksi pidättäjästä haavoittui. Lopputuloksena oli, että jääkärit pakenivat kaatunutta ja kah- ta vangittua lukuun ottamatta.

Tapahtuma oli sikäli merkityksellinen, että sitä voidaan pitää ensimmäisenä aseellisenä konfliktina jääkärien ja venäläisten välillä Suomessa.

Jouluaatto Hallassa

Myös Hallaan saapui viranomaisia. Yhteisenä suunnitelmana oli että tilanne hoidettaisiin yllättävällä aseiden käytöllä. Läntisen etapin päällikkö Aarne Sihvo oli jo jäänyt vangiksi, ja läntinen etappitie oli tulossa. Nyt tiedettiin mitä oli odotettavissa.

Jouluaattona 1916 oli Hallassa paikalla parikymmentä jääkäriä, kun nimismies Sandberg miehineen tuli hevosilla pidättämään aktivisteja. Kun

vartiomiehet hälyttivät hevosista, oli pirtti, ruokahuone ja keittiö täynnä ”poromiehiä”, työväkeä ja talon omaa väkeä. Suunnitelman mukaisesti väki liuskeli huoneesta toiseen edestakaisin, ja jutteli paikalliseen tyyliin. Nimismies pyrki tarkastamaan ison talon monia huoneita. Kun hän saapui keittiöön, istui siellä etsintäkuulutettuja aktivisteja. Emäntä puhalsi katossa palavan öljylamppuun sammuksiin ja lähti pirttiin sitä muka täyttämään. Nyt nimismies ei voinut tunnistaa väkeä, ja siellä olleet poistuivat saunaan. Mutta todellinen vaara oli yläkerrassa: Etsintäkuulutetut **Sivén** ja **Stenberg** olivat ladattujen brovninkiensa kanssa piiloutuneena. Oltiin valmiita ampumaan poliisit, jos tilanne vaatisi. Nimismies aavisti ilmeisen hengenvaaran ja poistui paikalta ilman suurempia toimenpiteitä. Ehkäpä teki viisaan ratkaisun.

Kohti Ruotsia

Uuden vuoden aattona 1917 oli Hallassa paikalla nelisenkymmentä jääkäriä. Paikalla oli myös Hyrynsalmen aktivisteja.

Juhlat pidettiin vanhojen poropäivien malliin. Seuraavana päivänä porukka lähti kolmena ryhmänä kohti Ruotsia. Nyt Halla jäi tyhjilleen. Hallan, Simon ja muiden etappien kautta oli vaeltanut toista tuhatta miestä kouluttauutukseen Suomen armeijan selkärangaksi.

Uusi vuosi uudet tuulet

Sadan vuoden takainen uusi vuosi 1918 toi mukanaan kokonaan uudet uutiset. Kotimaan ääriainekset turvautuivat väkivaltaan. Se, mitä poliitikot eivät voineet toteuttaa rauhanomaisin keinoin, jouduttiin nyt selvittämään voimatoimin.

Kirjallisuutta

Enckell O. Jääkärien tarina.

Otava, Helsinki 1956

Ignatius H. Sortovuosista itsenäisyyteen. Otava, Helsinki 1927

Kara J. Jääkärien muistelmia. Kustannusosakeyhtiö Kirja, Helsinki, ja Kuopion Kirjapaino 1918.

Kokko A. Hallan Ukko. WSOY, Porvoo 1939

Tuompo V.E. Suomen Jääkärit Gummerus, Jyväskylä 1918.

Wegeilius K.A. Aseveljet. WSOY, Porvoo 1924.

K-9-pienoismallin rakentaminen

MARKKU KOSKI

Kenttätykistön tarkastaja, eversti **Pasi Pasivirta** sai K-9-hankkeeseen liittyen korealaisilta yhteistyökumppaneilta lahjaksi Academyn valmistaman pienoismallin rakennus-sarjan. Tarjosin hänelle apua rakentamiseen, ja koska tarkastajan työ kiireisine aikatauluineen ja tehtävineen ei mahdollistanut kohtuullisen aikaa vievää rakentelua, hän antoi mallin rakentamisen minulle tehtäväksi. Samalla tavoitteeksi tuli ”Vuoden Tykkimiesteko” palkinnon uudistaminen.

Tartuin siis toimeen, ja ensimmäinen vaihe oli taustatiedon ja lisätarvikemateriaalien hankkiminen. Sovimme, että malli kuvaa sarjan ensimmäistä, suomalaisilla tunnuksilla ja naamiomaalauksella varustettua vaunua. Tässä vaiheessa ei oikeaa vaunua ollut vielä maalattu eikä rekisteröity, joten keskityin lisätarvikkeiden kartoittamiseen. Kyseinen malli on ollut valmistuksessa vain lyhyen aikaa, joten markkinoilla ei ole vielä kovin suurta määrää parannusosia. Sain hankittua uuden, alumiinisen putken messinkisellä suuhidastimella ja kiinnityslenkkien, lokasuojien sekä moottorinsuojaverkkojen metalliset, etsaamalla toteutetut parannussarjat. Rekisterinumeroiden ja maatumusten osalta hankin Leopard-panssarivaunun Suomi-version siirtokuvasarjoja pari kappalet-

ta, joista sitten leikkaa-liimaperiaatteella tein tarvittavat numerosarjat. Haluan yleensä käyttää malleissani valkometallisia telaketjuja, mutta niitä ei vielä ollut valmistajan valikoimassa tähän vaunuun.

Sitten rakentamaan. Aluksi kokosin sarjan, ohjeiden mukaan, pääosin valmiiksi. Sitten poistin valetut kiinnityslenkkejä kuvaavat osat ja lokasuojat. Messinkiset lenkit ja muut osat vaativat taivuttamisen kolmiulotteiseen muotoon ja sen jälkeen kiinnittämisen paikoilleen pikaliimalla. Naamiotankojen kiinnityshihnat olivat kohtalaisen haastava työvaihe, koska ne piti pujottaa pikaliimattujen lenkkien läpi, ja sitten omaan solkeensa. Koska uusi putki suujarruineen oli huomattavasti alkuperäistä painavampi, rakensin sen jatkeeksi vastapainon. Sisäosia ei tässä sarjassa ollut, eikä niitä ole vielä jälkimarkkinoiltakaan saatavissa.

Pohjamaalasin mallin autokäyttöön tarkoitetulla spraymaalilla, jotta metallioisinkin tulisi pysyvä tartunta. Tässä vaiheessa oli esikuvana oleva vaunukin saanut suomimaalin pintaansa, ja tarkastaja toimitti minulle valokuvia jatkotyötä varten. Oikean värisävyn selvittämiseksi sain hyviä ohjeita ja neuvoja sekä viralliset sävykoodit. Koska kuitenkin kyseessä on pienoismalli, vaa-

lensin sävyjä hieman, jotta lopputulos olisi mahdollisimman todennukainen. Aikaisemmas-ta oppineena sekoitin jokaista sävyä riittävästi varastoon, jotta mahdolliset korjaukset ja paikaukset eivät erottuisi myöhemmin tehtyinä. Valokuvista yritin parhaani mukaan jäljentää kuvioiden muodon ja rajat, takaosan ja katon osalta mentiin valistuneella arvauksella.

Mallin alustan ja suojan suunnittelimme ja toteutimme yhdessä hienopuuseppä **Riku-petteri Aaltosen** kanssa. Hakalan puutavara lahjoitti tarvittavan saaren ja pähkinäpuun, ja M-Lite:n **Matti Metson** kautta saimme mittoihin sahatun ja hiotun akryyllilaatikon osat. Hiekan toimitti tykistön tarkastaja, ja se on alkuperäistä Niinisalon Pohjankankaan tykistöhiekkaa. Nimikyltit järjes-

ti RoHi-soitinkorjaamo Lahdesta.

Kiinnitin vaunun alustaansa siipimutteri-kierretanko-virityksellä, ja esittelin työn tarkastajalle. Ja vein sen takaisin pajalle, koska tarkastajan tarkka silmä havaitsi, että vaunun rekisterinumero oli väärin. Olin käyttänyt lippujuhlapäivän videota lähteenä, ja siinä vaunulla oli tilapäinen numero. Nopea korjaus, hieman lisää efektejä, ja homma oli valmis ja hyväksytty.

Koska kyseessä on uusi tykki, en halunnut käyttää muuta hiekkaa tai sään vaikutuksia kovinkaan paljon, vaan pyrin tekemään mallista tuoreen näköisen.

Rakennustyö kokonaisuudessaan vei aikaa noin 100 tuntia eikä haitannut päivätyötäni Puolustusvoimissa. ■

Uusi putki alumiinista ja messingistä.

Pohjamaalattu.

Vihreää pohjamaalin päälle.

Ensimmäisiä naamiokuviaita.

Paraatinumero.

Suomen Kenttätykistön Säätiö teki kaksi lahjoitusta Museo Militarialle

SIRKKA OJALA

I tsenäisen Suomen kenttätykistön ja Tykistökoulun 100-vuotisjuhlavuoteen liittyen Suomen Kenttätykistön Säätiö lahjoitti Museo Militarialle 80 numeroitua Tykistö 100 vuotta -juhlamukia. Mukit luovutettiin 14. joulukuuta museon ja Hämeenlinnan Seudun Lottaperinneyhdistyksen järjestämässä ”Vanhan ajan koulun kuusijuhlissa”. Mukit luovutti museonjohta-

ja **Miia-Leena Tiilille** niiden suunnittelija, tykistön oma taiteilija **Timo T. Ingman**. Mukissa on kuvattuna tarkastajan kunniamerkki. Mukit ovat myynnissä ainoastaan Museo Militarian museokaupassa.

Suomen Kenttätykistön Säätiö lahjoitti museolle jo aiemmin syksyllä 100 eversti evp. **Pasi Kesselin** kirjoittamaa Tykistö taistelee tulellaan -kirjaa. ■

Numeroitu

TYKISTÖ 100 VUOTTA JUHLAMUKI

Hae tai tilaa pian omasi Museo Militarian museokaupasta. Mukeja on valmistettu rajoitettu määrä ja niitä myydään vain Militariassa. Mukien tuotto menee lyhentämättömänä Museo Militarian toiminnan tukemiseen.

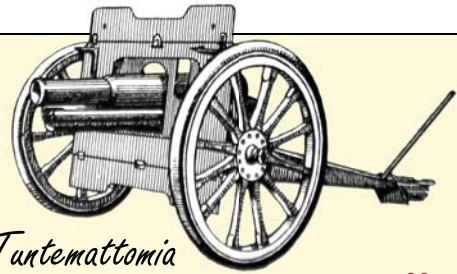
MUSEO MILITARIA
Vanhankaupunginkatu 19, HÄMEENLINNA
asiakaspalvelu@museomilitaria.fi, 040 450 7479

Kirjoitussarja kertoo Suomessa ja maailmalla vaikuttaneista sotilaita, jotka olivat myös tykkimiehiä. Otsikkoteksti on sikäli harhaanjohtava, että kukaan herroista ei oikeasti ole tuntematon. Useimmat ovat päinvastoin kansallisesti tai kansainvälisesti hyvin tunnettuja. Tuntematonta on ainoastaan heidän toimintansa tykis-

tössä, joka lähes kaikilla tapahtui nuorena upseerina uran alkuvaiheissa ennen yleisjohtajan tehtäviä. Jotkut harvat taas muistetaan ansioista, jotka eivät lainkaan liity heidän tykkimieshistoriaansa.

Myös lukijat voivat tehdä ehdotuksia päätoimittajalle, jos sopivia henkilöitä on tiedossa!

Tuntemattomia
TYKKIMIEHIÄ

Kenntätykkistörykmentti 3:n komentaja, everstiluutnantti Jarl Lundqvist työpöytänsä ääressä syksyllä 1925. Kuva: Sessan Lundqvist. (Kuva kirjasta Tuntematon Kenraali, Markku Iskanius).

Kenraaliluutnantti Jarl Lundqvist

ARTO OJANEN

Ilmavoimien pitkäaikainen komentaja kenraaliluutnantti **Jarl Lundqvist** muistetaan useimmiten siitä, että hän sodan jälkeen Puolustusvoimien komentajan tehtävässä omaksui uudet tulevan ”YYA-Suomen” aatteet aikalaisten mielestä aivan liian vikkellästi, sekä siitä, että **Mannerheim** Tasavallan Presidenttinä erotti Lundqvistin lähestulkoon viimeisenä virkatoimenaan. Sotilasilmalua koskevassa kirjallisuudessa häntä on kohdeltu varsin kaltoin. Jopa niin, että lentäjätäustaiset kirjoittajat lukevat Lundqvistin viaksi lähes kaikki Ilmavoimien epäkohdat. Onnistumiset ovat luonnollisesti tulos- ta lentäjien ponnisteluista.

Koko uraa tarkastellen toimi Lundqvist kuitenkin erilaisissa tykkistöllisissä tehtävissä pidempään kuin Ilmavoimien komentajana. Maa-voimien puolelta jouduttiin

komentajaa Ilmavoimiin etsimään siksi, että aselaji oli menettänyt kyvykkäitä upseereita 1920-luvun lento-onnettomuuksissa eikä sopivia Sotakorkeakoulun käyneitä upseereita ollut käytettävissä.

Jääkäriin Saksassa

Jarl Lundqvist syntyi 15.8.1896 Helsingissä pankinjohtaja **August Lundqvistin** varakkaaseen perheeseen. Hän kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1914 ja aloitti opinnot Helsingin Yliopiston filosofisessa tiedekunnassa. Seuraavana vuonna tie vei kuitenkin jääkäriksi Saksaan suuren jääkäri-rykmentin alkaessa. Lundqvist saapui lähellä Hampuria sijainneelle Lockstedter Lager harjoitusalueelle syyskuussa 1915. Palveltuaan peruskoulutuksen jälkeen muiden tavoin ensin jalkaväessä haki hän Jääkäripataljoonaan perustetta-

vaan haupsitsijaokseen. Tulevat tykkimiehet valittiin haastattelujen perusteella ja valittujen 26 miehen joukossa oli kolme muutakin tulevaa kenraalia. Tunnetuimmat heistä olivat **Lauri Malmberg** ja **Väinö Valve**. Haupsitsijaos aloitti toimintansa 17.3.1916. Tätä ajankohtaa pidetään jääkäri-rykmentin perustamispäivänä, jonka 100-vuotisjuhlaa viime vuonna vietettiin. Pian jaos laajennettiin vajaan sadan miehen vahvuiseksi patteriksi.

Palvelus tykkimiehenä sujui erinomaisesti ja Lundqvist ylennettiin vuoden 1917 alussa hilsgruppenführeriksi (apuryhmänjohtaja, alikersantti). Hän osallistui puhelinryhmän johtajana ensimmäisen maailmansodan itärintaman taisteluihin Misse-joella, Riianlahden rannikolla, Ekka-Kekkaussa sekä Aa-joella. Jääkärit sijoitettiin rintama-

lohkolle, jossa vietettiin kohtuullisen rauhallista asemasotaa. Tappioitakin silti syntyi sekä tilaisuuksia kunnostautumisen, sillä rintamalla osoitetusta urheudesta Lundqvist palkittiin rautaristillä. Syksyllä 1917 seurasi myös ylennys gruppenführeriksi (ryhmänjohtaja, kersantti).

Parhaiten edistyneet jääkärit saivat lisäkoulutusta vaativampiin tehtäviin. Tähän joukkoon kuului myös Jarl Lundqvist. Tykkistötaidot eivät tällä lisäkurssilla kuitenkaan karttuneet, sillä pataljoonan jalkaväestä tulleet saksalaiset kouluttajat eivät ymmärtäneet tykkistöasioista mitään. Väinö Valveen muisteluiden mukaan tykkimiehet harjoittelivat omalla kurssillaan lähinnä kunniantekoa ja paraatimarssia. Arkistoissa ovat säilyneet henkilöarvostelut useimmista pataljoonan riveissä palvelleista jääkäreistä. Niiden mukaan harmaasilmäistä, ruskeatukkaista ja 193 cm pitkää Jarl Lundqvistia luonnehdittiin erittäin luotettavaksi, zugführeriksi (joukkueenjohtaja) sopivaksi ja upseeriainekseksi.

Takaisin Suomeen

Vapaussodan puhjettua tammisunnuntaina 28.1.1918 oli aika siirtyä valkoisen hallituksen joukoiksi. Muiden mukana vannoi Lundqvist sotilasvalan Suomelle 11.2. Libaus- sa, nykyisessä Liepajassa. Hänet ylennettiin Suomeen lähtöä odotellessa yliluutnantiksi yhdessä myöhemmän Yleisesikunnan **päällikön K. M. Walleniuksen** kanssa. Pahaksi onneksi juuri ruotsalaisen mallin mukaan järjestetyssä Suomen armeijassa ei tällaista sotilasar-

voa ollut, kuten ei ole Ruotsissa vieläkään – meillehän tämä arvo tuli vuonna 1952. Pulma ratkaistiin korottamalla yli-luutnantit kapteeneiksi, mitä asianomaiset pitivät tietysti erinomaisena ratkaisuna!

Jääkärit saapuivat Vaasaan 25.2. Vastaanottoseremonioiden jälkeen puolet tykkimiehistä matkusti Pietarsaareen muutamaa viikkoa aikaisemmin perustetun Tykistökoulun kouluttajiksi. Loput muodostivat rungon jääkäriyksikölle, jonka miehistö oli pikakoulutettuja asevelvollisia. Tähän joukkoon kuului myös 21-vuotias kapteeni Lundqvist, joka määrättiin 1. Patterin päälliköksi. Hän ehti patterineen maaliskuun loppupuolella sotatoimiin, jotka tähtäsivät Tampereen valtauksen. Tulikaste tapahtui Kurussa Tampereen luoteispuolella. Sen jälkeen seurasi tiukka paikka, kun Päämaja käski siirtää kaksi haupitsia vaarallisen heikkoja kevättöjä pitkin yli Näsijärven Lentävänniemeen. Tykit tukivat valkoisten suurhyökkäystä Messukylässä ja osallistuivat myöhemmin kaupungin valtuksen tulivalmisteluun.

Valkoisten tykistö oli organisoitu kaksitykkisiksi pattereiksi. Pätevän päällistön puuttuessa toivottiin, että tällaiset ”minipatterit” olisivat helpommin johdettavia. Ajateltiin myös, että kokemuksen karttuessa ja kaluston lisääntyessä voidaan patterit myöhemmin täydentää nelitykkisiksi. Alhainen koulutustason vuoksi olivat epäsuorat ammunnat hyvin harvinaisia; tulitehtävät hoidettiin suora-ammunnoin. Tähän vaikutti myös huutava mittaus- ja suuntausvälineiden puute. Kompassi sai usein korvata suuntakehät niin tuliaseissa kuin tulenjohtossakin. Usein näinkin pärjättiin, sillä pelkkä tykkitulun ääni aiheutti monesti kauhua ja jopa asemien jättämistä kouluttamattomien punaisten joukossa.

Jääkärit olivat kuitenkin omien sotakokemuksiensa perusteella sitä mieltä, ettei kaksitykkisillä pattereilla päästä kun-

nolliseen vaikutukseen. Siksi organisoitiin patterit nelitykkisiksi, kun sotatoimet siirtyivät Tampereen jälkeen itään. Tämän teki osaltaan mahdolliseksi Saksasta saadut uudet tykit. Muodostettiin mm. kolmesta patteristosta koostunut Jääkäriyksikönprikaati, jonka esikuntapäälliköksi Lundqvist nimettiin. Tehtävä oli ensi sijassa hallinnollinen, sillä kaikki patterit toimivat ampumateknisesti täysin itsenäisesti oman tulenjohtajan, tavallisesti patterin päällikön, johdolla. Vapaussodan päättäneessä Viipurin valtauksessa tulitettiin kuitenkin jo epäsuorin ammunnoin sekä kyettiin 13 patterin voimin suoritettuun kahdelle päivälle jakaantuneeseen tulivalmisteluun. Sodan päätyttyä Lundqvistille myönnettiin 3. luokan Vapaudenristi miekkojen kera.

Rauhan ajan armeijan upseerina

Sodan päätyttyä tarvitsi armeijamme runsaasti koulutettuja alempia upseereita. Tätä varten perustettiin tunnettu Markovillan Sotakoulu Viipuriin sekä vähemmän tuttu Suomen Tykistökoulu Lappeenrantaan. Tämän jälkimmäisen koulun johtajana toimi Lauri Malmberg ja Lundqvist nimettiin ensimmäisen kurssin johtajaksi. Tunnetuin oppilas tällä kurssilla oli myöhempi päämajoitustemari **Aksel Fredrik Airo**. Tykistöllisen koulutuksen antoivat saksalaisen Itämeren divisioonan tykistöupseerit. Tämä koulutus muodosti pääosan opetustunneista. Suomalaiset opettivat sisä- vartio-, viesti- ja tiedustelupalvelun sekä jalkaväkiharjoitukset ja aseiden huollon. Yhteistoiminta saksalaisten upseerien kanssa tarjosi samalla tilaisuuden syventää omaa osaamista tykistöllisessä ammattitaidossa.

Tämä vaihe ei muodostunut pitkäksi Lundqvistin ural- la, sillä jo syksyllä hänet määrättiin Kenttätykistörykmentti 1:n I patteriston vt. komentajaksi. Kotimaassa suoritetun kenraali **Nenosen** henki-

lökohtaisesti johtaman Tykistön Ampumakoulun jälkeen olikin vuorossa pitkä vuoden komennus Ranskaan täydentämään tykistöopintoja. Säätyläiskodissa kasvaneella kielitaitoisella ja esiintymiskykyisellä Lundqvistilla olikin tällaiseen ulkomaantehtävään erittäin hyvät edellytykset.

Sieltä palattua odottivat eri komentajatehtävät muun muassa kanta-aliupseereita kouluttavassa Aliupseerikoulussa sekä Jääkäriyksikörykmentissä ja Kenttätykistörykmentti 3:ssa. Vähän aikaa hän palveli myös Tykistön tarkastajan apulaisena. Työn ohella kirjoitti Lundqvist kenttätykistölle ampuma- sekä koulutusohjesäännöt, jotka otettiin käyttöön vuonna 1924. Eri- laiset toimikunnat ja komiteat pääasiassa sotatekniikan alalta täyttivät lopun virka-ajan.

1928 lähti everstiksi ylen- netty Jarl Lundqvist Ranskaan Sotakorkeakoulukurssille. Omakin SKK:mme oli jo aloit- tanut toimintansa, mutta maailmansodan voittajan, Ranskan sotilaallisen osaamisen hyödyntäminen katsottiin tärkeäksi. Lundqvistin saamassa todistuksessa lukee: ”Lahjakas, vakava ja erittäin tarkkaavainen.

On suorittanut erinomaisesti yleisen taktiikan ja tykistötaktiikan nimenomaan. On osoittanut suurta kypsyyttä, tarkkuutta, arvostelukykyä ja tietojen paljoutta. Lukeutuu ensimmäiseen oppilaskolmannekseen. Arvosana: Hyvä.”

Sotakorkeakoulun jälkeen eversti Lundqvist ryhtyi hoitamaan KTR 3:n komentajan tehtävää Riihimäellä. Mäntsälän kapinan aikana talvel- la 1932 hän joutui pahaan välikäteen, joka olisi saattanut jopa lopettaa koko sotilasuran. Muun upseeriston tavoin tunsivat Lundqvistkin Lapuanliikkeen tavoitteita kohtaan. Mutta kun Sotaväen päällikkö **Sihvo** käski pidättämään Riihimäen Suojeluskuntatalolle asettuneet kapinajohtajat, oli pakko valita puolensa. Tai ei sittenkään! Lundqvist varoitti

puhelimitse kapinallisia, jotka ehtivät häipyä ennen sotaväen ja poliisin saapumista paikalle. Vielä vakavampi juttu olisi paljastuessaan ollut kapinan keskuspaikalle Mäntsälään lähetetty radioauto aliupseerimiehistöineen. Ajoneuvo saapui kaikeksi onneksi paikalle niin myöhään, että se ehdittiin huomiota herättämättä kääntää takaisin varuskuntaansa kapinan loppahtessa.

Kapinan jälkiselvittelyssä ei Lundqvistin varoitustoimintoa pidetty pahana asiana. Upseeristo ja aliupseeristo olivat kapinallisten puolella eikä vangitsemismääräystä olisi välttämättä edes toteltu. Asevelvollisten luotettavuus oli myös vähintään kyseenalainen, olihan siinä runsaasti myös työläiskotien poikia. Radioauton lähettämistä ei taas oltu huomattu lainkaan.

Miksi Lundqvist jätti kenttätykistön, jossa hänen urakehityksensä oli ollut hyvin nopeaa? Tutkimuksista ei vastaus- ta löydy, mutta voidaan silti arvioida, että jatkamalla aselajissa ei vastaavaa nousua enää ollut odotettavissa. Hän oli palvel- lut joukko-osastoissa eikä kuullut tarkastaja Nenosen lähimpiin miehiin, vaikka aivan varmasti Nenonen arvostikin Lundqvistin komentajana tekemää työtä. Tykistönkenraali Nenonen valitsi lähimmiksi alaisiksi toisaalta Venäjällä pal- velleita henkilöitä ja toisaalta nuorempia, Suomessa koulutettuja upseereita. Tie aselajin johtoon oli siten mitä luultavimmin tukossa ja vaihto nopeasti kehittyviin Ilmavoimiin tarjosi tekniikasta kiinnostuneelle hyvälle organisaattorille mahdollisuuden itsenäiseen kiinnostavaan tehtävään. Jälkikäteen arvioiden onnistui Lundqvist 1930-luvulla luomaan sotakelpoiset Ilmavoimat, mutta se tarina ei enää tykistön aselajilehteen kuulu.

Lähteet:

Markeku Iskanius, Tuntematon

Kenraali 2013

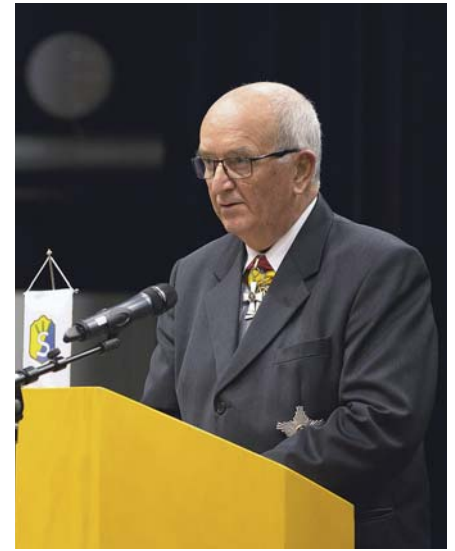
Pasi Kesseli, Tykistö taistelee tule- laan 2017

Vapaussotien ja Itsenäisyyden Perinneyhdistys Sastamala ry:n puheenjohtaja, evl Matti Soini oli ylpeä voidessaan avata paikallisten suojeluskuntien 100-vuotisjuhlan perinneyhdistyksen nimissä.

Puolustusvoimien tervehdyksen juhlaan toi Pirkanmaan aluetuomiston päällikkö, evl Marko Alamäki

Suojeluskuntien lakkauttamisen yhteydessä perustetun Sastamalan säätiön nykyinen puheenjohtaja, kenraalimajuri Kalervo Sipi kertoi, että säätiön varoista voidaan tukea alueen veteraaneja vielä kymmenillä tuhansilla euroilla joka vuosi.

Sisäisestä hajaannuksesta talvisodan henkeen

TEKSTI: EEVA-LIISA ISOSAARI, KUVAT: JAAKKO LAMPIMÄKI

Sastamalassa Sylvään koululla pidetyn Maanpuolustusjuhlan aiheena oli Sastamalan suojeluskunnat – 100 vuotta perustamisesta. Juhlapuhujana oli sotatieteiden tohtori, eversti **Sampo Ahto**.

Ahto käsitteli puheessaan Suomen siirtymistä sortokausien ja Venäjän vallankumouksen kautta eripuraisuuden yhteiskuntaan ja vähitellen kohti sitä yhtenäisyyttä, jota kutsutaan talvisodan henkeksi.

Suomessa oli korkeasti koulutettuja, maan ja maailman kuuluja arkkitehtejä, säveltäjiä, kirjailijoita, taiteilijoita ja eri alojen ammattilaisia jo 1800-luvulla.

- 1900-luvun vaihteessa meillä oli oma raha, kieli, oikeuslaitos, posti ja postimerkit. Emme olleet mitään banaaniporukkaa, tärytti Ahto juhlapuheensa aluksi.

- Kun Venäjällä oli hyvä tahto, meillä meni hyvin. Ja huonosti, kun siellä oli paha tahto vallalla. Asia ei ollut meistä kiinni. Olimme alempiarvoisia ja suurta valtiota pyrittiin yhtenäistämään väkisin.

Sortokaudet ovat siitä oivallisen esimerkki.

Osa kansasta halusi myöntyä vaatimusten edessä, osa ryhtyi passiiviseen vastarintaan. Aktiivista vastarintaa kannattaneet olivat pulassa. Maassamme ei ollut omaa armeijaa eikä aseita.

- Taivas oli Suomen yllä hyvin tumma. Venäjän painostus koveni ja tilanne eteni maamme kannalta huonoon suuntaan. Mitä te olisitte silloin tehneet, heitti Ahto kysymyksen juhlayleisön mietittäväksi.

Maailmanhistoriassa tapahtuu aina jotain yllättävää. Niin silloinkin.

- Yksi hullu ampui Itävalta-Unkarin arkkiherttuan Sarajevossa ja kuukausi siitä taisteltiin joka puolella Eurooppaa elämästä ja kuolemasta.

Alkoi ensimmäinen maailmansota. Vuonna 1915 koulutettiin ensimmäiset jääkärit ja aseellisen vastarinnan siemen oli kylvetty maassamme.

Venäjän suurvaltapolitiikka oli perustunut ajatukseen, että mitä yhtenäisempi valtakunta, sitä voimakkaampi se on.

- Todellisuudessa harjoitet-

tu politiikka heikensi sitä sisältäpäin ja jättivaltakunta sortui.

Romanovien 300 vuotta kestänyt valtakausi romahti Venäjällä vuonna 1917. Kesällä 1917 Bolševikkien ensimmäisen vallankaappausyrityksen myötä Venäjä meni sekaisin. Ei ollut tietoa, kenellä oli valta.

Kaupankäynti tyrehtyi, tavarat menivät kortille ja korruptio, väkivaltaisuudet sekä raiskaukset olivat julmaa todellisuutta. Sisäinen hajaannus oli alkanut.

- Ilmassa olivat vaaran merkit yhteiskunnan sortumisesta.

Josif Stalin tuli Suomeen kannustamaan kansaa bolševikkivallankumoukseen.

- Yleisesti ottaen suomalaiset omaavat hyvin rauhallisen mielenluonteen. Emme ole rettelöitsijöitä ja synnynnäisiä kapinoitsijoita. Siksi on ymmärrettävissä toisen bolševikkijohdajan **Lev Trotskin** vihainen ihmettely: miksi ette kapinoi, totesi Ahto.

Suomessa elettiin erittäin levotonta aikaa.

- Järjestysvalta oli miliisillä, joka oli itse pahin sekoilija. Maassamme oli 100 000 venä-

läistä sotilasta. Heistä iso osa oli juoppoja matruuseja, jotka olivat väkivaltaisia esimiehienä kohti.

- Helsingissä oli kovia levottomuuksia, ja 40 venäläistä upseeria tapettiin kaduille tai tyrkättiin avantoihin. Nyky-Ruotsin ongelmakaupunginosat ovat rauhallisempia kuin Suomi silloin, vertasi Ahto.

Suomi itsenäistyi 6.12.1917. – Paperilla, korosti Ahto. – Levottomuudet jatkuivat. Meillä ei ollut poliisia eikä sotaväkeä. Olimme oikea banaanitasavalta.

Asiat etenivät nopeaan tahtiin. C. G. E Mannerheimia pyydettiin valkoisen armeijan ylipäälliköksi ja suojeluskunnat jääkäreineen muodostivat alkion kättäpidemmästä. Joulukuun lopulla alkoi punakapina, jonka päämääränä oli vallankumous.

- Vapaussodan tavoitteena oli riisua venäläiset aseista ja karkottaa heidät pois maasta sekä lopettaa punakapina. Sota sai sisällissodan piirteet ja raukkuksiin syyllistettiin eri osapuolten taholta.

Sastamalan alueen entisten

◀ Sotahistorioitsija ja tohtori, eversti Sampo Ahto osasi kertoa itsenäisen Suomen syntyhetkistä elävästi ja huumoriakin viljellen: "Suomi 100 on sloaganina kaikkialla, mutta sepä ei sinällään pidä paikkaansa! Suomi on paljon vanhempi, itse asiassa Suomi on maailman vanhimpia maita... ja ihmiset, jotka täällä ammoiden kulkivat eivät vaan vielä silloin tienneet olevansa Suomessa ja suomalaisia! Itsenäisen Suomen 100-vuotisjuhluvuotta kylläkin nyt vietämme."

Isän jalanjäljissä

Vammalan Reserviläiset ry:n sihteerinä 52 vuotta toiminut **Erkki Pyhälä** oli yksi juhlan vieraista. - Olen ollut yhdistyksen jäsen vuodesta 1958 ja jäsenyys on oikeastaan jatkoa isäni toiminnalle suojeluskunnassa, kertoo Pyhälä.

Pyhälähdän vuonna 1904 syntynyt isä liittyi suojelusuojeluskunnan jäseneksi 1930-luvulla. Suojeluskuntatoiminta oli vilkasta silloisella suojeluskuntatalolla, joka nykyään tunnetaan Vammalan seuratalona.

- Isäni oli ampuja ja hän kävi ahkeraan kilpailuissa. Minulla on hänen jäljiltään säästössä suojeluskuntalogolla varustettuja hihamerkkejä ja hopeisia palkintolusikoita.

Pyhjärvi toteaa isänsä toiminnan olleen epäpoliittista ja ampumapainotteista. -Kävin isän kanssa ensimmäisissä ampumakisoissani silloisen varikon, nykyisen Patrian alueella täällä Sastamalassa. Kävimme ampumassa myös Matinsuolla, jonne menimme pyörillä. Autoa ei meillä ollut, kertoo 80-vuotias, Vammalan Reserviläisten kunniajäsen Erkki Pyhälä.

pitäjien alueella toimi suojeluskunta Karkussa, Keikyässä, Kiikassa, Kiikoisissa, Mouhijärvellä, Suodenniemellä ja Tyrvällä.

- Koko Satakunnassa oli valkoisten puolella 1400 miestä, joten suurennuslasilla sai heitä isolta alueelta etsiä. Koko maassa oli yhteensä 672 suojeluskuntaa ja 22 piiriä.

Olot rauhoittuivat 1920-luvulla. Tunteet kuumenivat vuosikymmenen vaihteessa harjoitettujen muilutusten ja pulavuosien myötä. Presidentti P.E. Svinhufvud rauhoitti toimillaan kansan ja vuodesta 1932 lähtien maan elintaso lähti nousuun mökkiläisiä myöten.

- Suomen lippu oli vielä 1920-luvulla valkoisten lippu, mutta seuraavalla vuosikymmenellä siitä tuli kaikkien lippu. Sinivalkoisin väreihin kannustettiin niin urheilijoita Paavo Nurmea ja Hannes Kolehmainen kuin Miss Euroop-

pa 1934 Ester Toivostakin, totesi Ahto.

Talvisodan syttyessä oli maamme varustetaso heikossa kantimissa. Suurpoliittiset valtasuhteet asettivat maamme yllättäen hyökkäyksen kohteeksi.

- Liittosuhteista ei ollut mihinkään, Kansainliitosta ei ollut apua ja Ruotsi oli laittanut armeijansa kuralle. Olimme yksin, mutta suomalainen yhtenäistämispolitiikka oli kantanut hedelmää. Talvisodan henki oli muotoutunut mieliin tiedostamattomana, vaikka vänkyrät molemmin puolin yrittivätkin lyödä kapuloita rattaisiin.

- Jatkosodasta emme voineet mitenkään välttyä. Ja sodan loppuvaiheessa entisestä kumppanista, Saksasta, tuli meille taakka. Olen veteraaneille ikuisesti kiitollinen heidän jaksamisestaan rintamalla. Kunnioitukseni on rajaton, herkistyi Ahto juhlapuhees-

saan.

Vuoden 1944 rauhanehtoihin kuului suojeluskuntajärjestöjen lakkauttaminen.

- Järjestöjen omaisuus siirrettiin nopeasti perustettuihin yhdistyksiin ja säätiöihin.

Tilanne maassamme oli tukala, sillä hallituksessa oli maanpettureita, jotka kertoivat kaiken Neuvostoliitolle. Valvontakomission toiminta ja aseätköt kiristivät tunnelmia.

- Neuvostoliiton kanssa tehty YYA-sopimus oli ehkä miehitystä parempi, mutta kuitenkin vaarallinen sopimus. Ja preidentti Urho Kekkonen edusti kumartelupolitiikkaa. Neuvostoliitto romahti 1990-luvun alussa ja Venäjä on nyt nousemassa, kertoi yli 300 kertaa Venäjällä käynyt eversti Sampo Ahto.

Juhlapuhe päättyi Suomenlinnan kuninkaanportista löytyviin sanoihin: Jälkimaailma, seisoo täällä omalla pohjallasi

äläkä luota vieraaseen apuun.

Sastamalan kaupungin tervehdyksen juhlaan toi valtuuston varapuheenjohtaja, rehtori **Jari Andersson**, Vapaussodan Perinneliitto ry:n tervehdyksen liiton puheenjohtaja kenraalimajuri **Kalervo Sipi** ja puolustusvoimien tervehdyksen Pirkanmaan aluetoimiston päällikkö everstiluutnantti **Marko Alamäki**.

Vapaussotien ja Itsenäisyyden Perinneyhdistys Sastamalan puheenjohtaja **Matti Soini** piti juhlan avaissanat, toimi juontajana sekä kertoi esitettävien marssien ja laulujen syntyhistoriasta.

Juhlan koskettavan hetki koettiin, kun rouva **Pirkko Esko** lausui Hymni kaatuneille -runon. Puhallinorkesterimusiikista vastasi Kiikan torvisoitokunta laulusolistinaan **Urpo Vuorenoja**. Makoisista juhlahakaveista vastasivat Pirkanmaan Maanpuolustusnaiset. ■

Komea Hämeen Eskadronan ratsuosasto ihasuttu kaupungin asukkaita Kangasalan keskustassa. Ratsuosastoa johti yliluutnantti res. Janne Kurkinen. Kurkisen vierellä ratsastaa puheen pitänyt yliluutnantti Melissa Huntus.

Tampereen Seudun Ratsuväen Kilta Ry, eli Hämeen Eskadroona, on vuonna 1964 perustettu vapaaehtoinen maanpuolustusjärjestö, jonka päätehtävänä on pitää toiminnallisesti yllä suomalaisen ratsuväen ja hevosveitoisen tykistön perinteitä.

Kavioiden kopsetta Kangasalla

SIRKKA OJALA

Jo useana vuonna toisena joulupäivänä automme nokka on kääntynyt kohti Kangasalan keskustaa, jossa pääsemme ihailemaan Hämeen Eskadronan perinneratsuosaston ratsukoita suomenhevosineen, miekkoineen ja luurankotakkeineen. Ratsuosasto suorittaa tapaninpäivänä perinteisen kunniaikäynnin Kangasalan kirkkoa vastapäätä olevalle Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -muistokivelle. Kiven paikalla on aikanaan sijainnut Kangasalan Suojeluskuntatalo. Vuosina 1917–1944 talossa toimivat Kangasalan Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -järjestöt.

Suojeluskunnan perinteitä ylläpitävällä Tapaninratsastus-tapahtumalla halutaan kunnioittaa suojeluskuntien itsenäisyytemme aamunkoitossa aloittamaa vapaaehtoista maanpuolustustyötä, sekä kiittää niitä miehiä ja naisia, jotka työllään ja uhrauksillaan turvasivat rakkaan isänmaamme vapauden.

Vuonna 2017 Hämeen Eskadronan teemana olivat erityisesti lotat. Puheen Pro Patria -kiven vieressä piti ratsailta yliluutnantti **Melissa Huntus** Panssariprikaatista. Puheessaan

hän vertasi kuvaavasti ja koskettavasti lottien työtä omaan työhönsä varusmiesten parissa. Huntus totesi puheessaan: ”Hyvä lotta, kun minä annan varusmiehelle palautteen suorituksesta, sinä olisit antanut hänelle rohkaisevan katseen ennen rintamalle lähtöä. Kun minä käsken taistelija harjoittelemaan ampuma-asentoa vielä kerran, sinä olisit sitonut hänen haavansa. Kun minä opetan heitä nousemaan panssarivaunuun ja sieltä pois, sinä olisit kantanut heitä kenttä-sairaalaan, nostanut paareille, leikkauspöydälle ja vuoteeseen. Kun minä kirjoitan raporttia harjoituksesta, sinä olisit kirjoittanut jonkun sanelemana kirjettä kotiin, jonkun sellaisen, joka ei itse siihen enää pystynyt. Kun minä laitan palvelustodistusta kirjekuoreen, sinä olisit laittanut kuoreen jonkun kellon, valokuvan, sormuksen ja ehkä lompakon. Nuo sinun lähettämäsi palvelustodistukset ovat meidän vapautemme hinta. Olette osa maamme historiaa ilman teitä meillä ei olisi tätä päivää tällaisena. Toivon, että voin tehdä asiat niin, että voisitte olla minusta ylpeitä. Minulle te olette sankareita.

Teitä ei saa unohtaa, te olette tarina ilosta uskosta ja työstä. Minulle teidän tarinanne on tarina suomalaisesta naisesta ja sotilasta. Minulle suurin kunnia olisi tulla teidän kaltaiseksenne.”

Yliluutnantti Huntuksen puheen jälkeen Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -kivelle laskettiin perinteinen havutervehdys. Ratsuosasto ei täl-

lä kertaa suorittanut kunniaikäyntiä Suojeluskuntien talille, sillä sitä siirretään parhaillaan uuteen paikkaan rakennettavien asuintalojen tieltä. Sen sijaan tervehdyskäynti tehtiin yliluutnantti res. **Janne Kurkisen** johdolla Jalmarin Kodolle, jossa toivottiin hyvää joulua palvelutalon asukkaille ja erityisesti veteraaneille ja lotille. ■

Ratsuosasto kävi tervehtimässä myös Jalmarin Kodon asukkaita. Kurkisen Vivahde-hevoson pehmeää turpaa silittelee Ilma Lahti. Vivahde-tamma on Suomenhevonen ja sen esi-isillä on ollut tärkeä rooli viime sodissamme.

Taktiikan sadan vuoden historia kansien väliin

Pasi Kesseli:
Tykistö taistelee tulellaan:
tykistötaktiikan kehitys
Suomessa itsenäisyytemme
aikana
Edita, 2017

Puolustusvoimien eri ase-
lajien ja eräiden keskeisten
toimialojen taktiikan sadan
vuoden kehityshistoriaa kä-

sittävän laajan tutkimus-
sarjan ensimmäinen osa on
julkaistu.

Taktiikan vuosisadan
kartoittavan tutkimus-
sarjan aloittaa Edita Publishing
Oy:n kustantama sotilasprofes-
sori (emer), eversti evp. **Pasi Kesselin** teos *Tykistö taistelee tulellaan. Tykistötaktiikan kehitys Suomessa itsenäisyytemme aikana*. Teoksessa tarkastellaan tykistötaktiikan kehitystä ja sen toimivuutta sotilaslanteissa. Tykistö on kehitetty suomalaisiin olosuhteisiin ja mitoitettu voimavaroihin kunnialla.

Kirjoittaja, eversti evp. Pasi Kesseli (s. 1958) on tykistöpäällikön ja filosofian tohtori. Hän työskenteli palveluksessa ollessaan muun muassa kouluttajana Reserviupseerikoulun kenttätykis-

töpatterissa, tykistöopettajana Taistelukoulussa sekä sotahistorian opettajana, Sotahistorian laitoksen johtajana, professorina ja sotilasprofessorina Maanpuolustuskorkeakoulussa.

Tutkimussarjassa ilmestyy vuosina 2017–2020 kaikkiaan kymmenen teosta. Tutkimussarjan projektin johtajana toimii professori, kenraalimajuri evp. **Vesa Tynkkynen** Maanpuolustuskorkeakoulun sotataidon laitoksesta.

- Suomalaisen sotataidon historian tutkimus on ollut vähäistä viimeisten vuosikymmenien aikana. Julkaistava tutkimusten sarja täyttää omalta osaltaan tätä tutkimuksellista aukkoa, Tynkkynen kertoo.

Sarjan sisällön, tutkijoiden ja rahoittajien hahmotte-

lu alkoi jo helmikuussa 2013. Alustavan tutkimussuunnitelman perusteella projektin päärahoittajaksi sitoutui Suomen Marsalkka Mannerheimin Sotatieteellinen Rahasto, joka halusi tällä tavoin osallistua itsenäisyytemme juhla-
vuoteen. Projekti organisoi-
ttiin vuonna 2014 Maanpuolustuskorkeakoulun siipien suojaan, ja samalla korkeakoulu sitoutui sarjan toiseksi rahoittajaksi. Eri teosten tutkijoiksi ovat valikoituneet tohtorikoulutetut oman alansa asiantuntijat.

Teoksen voi ostaa muun muassa Museo Militarian museokaupasta ja hyvin varustelluista kirjakaupoista kautta maan. Teoksen voi myös ladata Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisuarkistosta.

MUSEO MILITARIA

THE ARTILLERY, ENGINEER AND SIGNALS MUSEUM OF FINLAND

TERVETULOA MUSEO MILITARIAAN.
PALJON UUTTA MYÖS VUONNA 2018!

MUSEO MILITARIA

Vanhankaupunginkatu 19, 13100 HÄMEENLINNA
040 450 7479, asiakaspalvelu@museomilitaria.fi

Seuraa meitä verkossa:

www.museomilitaria.fi, www.facebook.com/museomilitaria

ALKUVUODEN OHJELMAA:

2.2.2018 alkaen: Pohjan Pojista Suomen-poiikiin – Vapaaehtoisia Virossa ja Suomessa.
Näyttely suomalaisista Viron vapaussodassa ja virolaisista Suomen talvi- ja jatkosodissa.

8.2.2018 klo 18: Eversti evp., FT **Pasi Kesseli** luennoi teoksestaan **Tykistö taistelee tulellaan** museon Tykkihallissa. Vapaa pääsy.

25.2.2018 avataan täysin uudistettu puolustusvoimien salaustekniikasta kertova näyttelyosio.

Uusi näyttelyjulkaisu: Museovierailua voi jatkaa kotona näyttelyjulkaisun **Sodankäyntiä ja sotilaselämää keskiajalta 2000-luvulle** kautta. Runsaasti kuvitettu teos on saatavilla museomymälästä tai tilaamalla (asiakaspalvelu@museomilitaria.fi, 040 450 7479).

Uppiniskaisia kenraaleita, hermostuneita everstejä, alkoholia ja vaikeita henkilösuhteita – kirja sotilasylijohdon henkilökohtaisista ongelmista

Lasse Laaksonen:
Viina, hermot ja rangaistukset – sotilasylijohdon henkilökohtaiset ongelmat 1918–1945.
Docendo 2017, 649 s.

Sotahistoria on täynnä erilaisia kipupisteitä, kuten komentajien henkilökohtaisia ongelmia, jotka ovat tavalla tai toisella vaikuttaneet päätöksentekoon ja näin myös komennettavien joukkojen suorituskykyyn. Aihetta ei kuitenkaan ole tutkittu kovinkaan paljon – ainakaan Suomessa. Tohtori Lasse Laaksonen on poikkeus, hän on erikoistunut Suomen sotahistorian kipupisteiden tutkimiseen ja myyttien purkamiseen. Jo aikaisemmin Laaksonen on käsitellyt Mannerheimin ja kenraalien suhteita kirjassaan *Eripuraa ja arvovaltaa – Mannerheimin ja kenraalien henkilösuhteet ja johtaminen*. Nyt Laaksonen on laajentanut näkökulmaa ja ottanut tarkastelun alle koko sotilasylijohdon henkilökohtaiset ongelmat ajalla 1918–1945.

Laaksonen uusin tutkimus *Viina, hermot ja rangaistukset – sotilasylijohdon henkilökohtaiset ongelmat 1918–1945* kattaa siis ajan vapaussodasta aina toisen maailmansodan loppuun asti. Laaksonen toteaa tarkoituksensa olevan selvittää miten ylempien upseerien, siis lähinnä kenraalien

ja everstien, henkilökohtaiset ongelmat vaikuttivat ja miten suuria ongelmia aiheuttivat Suomen armeijan rakentamisuusvuosina ja sodan aikana. Tehtävää voi pitää siis varsin laajana ja haastavana.

Teoksen alkupuolella suureen roolin nousee tuolloinen sotaväen päällikkö kenraali **K. F. Wilkama**. Wilkama oli raivoraitis uskovainen, mutta luonteeltaan niin hankala, että hänen asenteensa vaikeutti armeijan rakentamista 1920-luvulla. Wilkama ei sietänyt jääkäreitä ja hän suhtautui myös kielteisesti suojeluskuntiin. Wilkama oli ansioitunut vapaussodassa, mutta hänen asenteensa ei soveltunut oikein rauhan ajan puolustusvoimiin, varsinkin kun hän myös niskoitteli ylipäällikkö-presidenttiä vastaan. Uppiniskaisesta kenraalista päästiin vihdoinkin eroon vuonna 1926.

Huolta aiheutti aika ajoin myös suojeluskuntien päällikkö **Lauri Malmberg**. Ollessaan puolustusministerinä Malmberg sai kyllä niin sanotun upseerikriisin aikana vuonna 1924 jääkärien perumaan eronpyyntönsä, mitä voi pitää hyvänä saavutuksena. Malmberg kuitenkin käytti sen verran rankasti alkoholia, että hän ei ikinä noussut sotaväen päälliköksi. Malmbergia oli aluksi kaavailtu Wilkaman seuraajaksi, mutta valtiojohdon mielestä siinä tehtävässä Malmberg olisi ollut liiaksi suurennuslasin alla ja mahdollinen humalassa töpeksintä olisi voinut vaikuttaa sekä armeijan että jääkärien maineeseen. Malmbergia pidettiin myös turvallisena ja tarpeeksi epäpoliittisena suojeluskuntien johtoon.

Ei Wilkaman seuraajaksi noussut Sihvokaan ollut ongelmaton, hänen välinsä kollegoihinsa olivat kitkaiset ja saipa hän sotaväen päällikkönä ollessaan neljä muistutusta vir-

kavirheistä, jotka oli tehnyt sotakorkeakoulun johtajana ollessaan. Harmaita hiuksia aiheutti myös 2. divisioonan komentaja jääkärieversti **Harald Öhquist** äärimmäisyyteen asti viedyllä muutosidonnaisuudellaan ja pikkutarkkuudellaan. Juristin koulutuksen ennen sotilasuraa hankkinut Öhquist oli niin tiukka laillisuusmies, että Lapuan liikkeen aikana hän joutui tempauksiensa vuoksi jopa mielenlaturitumiksiin – Öhquist nimittäin oli ehdottanut presidentille ja puolustusvoimain komentajalle, että voisi yksin lähteä Pohjanmaalle panemaan Lapuan liikettä kuriin aseenaan vain puukko ja pistooli.

Mielenkiintoisinta on kuitenkin lukea sotavuosista ja siitä, miten sodanjohdon henkilökohtaiset ongelmat vaikuttivat sen aikana. Talvisodan kohdalta Laaksonen kertoo varsinkin Viipurinlahden suunnalla toimineista upseereista. Oli varmaan puhdasta sattumaa, että kyseiselle suunnalle päätyi harvinaisen monta komentajaa, joilla oli ongelmia alkoholin tai hermojensa kanssa. Tietysti paine oli valtava, mutta traagista on lukea etenkin majuri **Varkon** toiminnasta Viipurinlahdella talvisodan viimeisellä viikolla. Varkon hullunrohkeat vastahyökkäykset maksoivat paljon verta. Nämä hyökkäykset eivät kuitenkaan lopettaneet Varkon sotilasuraa, vaan rauhan aikana mielisairaalaan joutunut ja psyykkisistä ongelmista kärsinyt Varko teki sotavuosina raudanlujaa työtä pataljoonan komentajana.

Monen muun upseerin uran Viipurinlahti sen sijaan katkaisi. Traagista oli kenraali **Erik Heinrichsin** veljen jääkärieversti **Gunnar Heinrichsin** toiminta. Hän ei pystynyt kontrolloimaan joukkojaan ja masentui. Heinrichsilla ei ollut tarpeeksi lujia hermoja ja

hänellä oli aika ajoin jopa itsetuhoisia ajatuksia. Myös kenraali **K. M. Wallenius** tuhosi sotilasuransa Viipurinlahdella sorruttuaan juopottelemaan.

Jatkosodan alkuvaiheessa huolta sodanjohdolle aiheutti 19. divisioona, jossa oli havaittu poikkeuksellisen paljon kurin ja hyvän hengen vastaisia ilmiöitä. Ilmiöt johtuivat suureksi osaksi divisioonan komentajan eversti **Hannu Hannukselan** ja hänen alaisensa eversti **Matti Laurilan** huonoista henkilökemioista. Laurila oli pohjalaisten joukkojen parissa pidetty mies, toisin kuin Hannuksela, jota pidettiin suojeluskuntavastaisena ja nurjamielisenä. Ylemmät upseerit pitivät Laurilaa liian varovaisena, Laurila taas itse oli vakuuttunut, että divisioonan esikunnan vehkeilyn tuloksena hänen rykmenttinsä kärsi kohtuuttomia tappioita.

Asemasodan aika oli monelle komentajalle henkisesti turhauttavaa aikaa ja tämä näkyi niin alkoholi- kuin mielenterveysongelminakin. Tunnetuimpia reippaasti alkoholia käyttäneistä komentajista oli **Taavetti ”Pappa” Laatikainen**. Laatikaisen alkoholin käyttö ei kuitenkaan häntä turhauttanut kovin paljon Mannerheimia, eikä ”Pappa” erotettu, vaikka hän aika ajoin katosi saunareissuilleen. Sen sijaan eversti **Armas Kempille** ei alkoholi sopinut. Alkoholisti Kemppi ei ollut, mutta viina sekoitti aina hänet täysin ja hän rähjäsi humalassa jopa niin, että oli kesällä 1942 niitellyt siviiliasukkaiden puutarhakasveja, haukkunut siviilejä bolseveikeiksi ja ajanut erästä emäntää takaa. Kemppi passitettiin sairaalomalalle.

Jossain vaiheessa asemasodan turhautuminen sai jo hie- man surkuhupaisia piirteitä. Näin kävi esimerkiksi kenraalien Öhquist ja **Pajari** välil-

lä. Kenraalien välit olivat jäätävät ja lopulta he ryhtyivät kiistelemään siitä, miten halokotyöt olisi suoritettava Pajarin komentamassa 18. Divisioonassa. Asialla vaivattiin jopa ylipäällikkö Mannerheimia. Muissakin asioissa kenraalit kiistelivät, eikä oikeastaan ihme, sillä olivathan molemmat herrat hankalia luonteita – Pajari turhamainen ja Öhquist pikkutarkka. Yhdistelmä ei toiminut, ja lopulta Mannerheimin oli pakko erottaa kenraalit toisistaan.

Suurhyökkäys Karjalan kannaksella kesäkuussa 1944 aiheutti luonnollisesti valtavan hermopaineen kaikkien sotilaiden keskuudessa. 10. Divisioonan komentaja kenraalimajuri **Jussi Sihvo** vapautettiin tehtävistään 17. kesäkuuta, syynä oli väitetty hermostuminen. Todellisuudessa oli niin, että Laatikainen peiteli omaa hidasta reagointiaan. Myös Ratsuväkiprikaatin komentaja kenraalimajuri **Lars Melander** sai potkut. Puna-armeija suoritti läpimurron juuri Ratsuväkiprikaatin loholla ja rästä syytettiin Melanderia. Totta on, että Ratsuväkiprikaatin veräytyminen sai paonomaisia piirteitä ja tehtiin ilman armeijakunnan komentajan lupaa, mutta tilanne oli kaiken kaikkiaan kaoottinen ja prikaatin komentajan yhteydet alajohtoportaisiin heikot. Melander olikin enemmän syntipukki kuin todellinen syyllinen.

Varsinainen tragedia koettiin Viipurissa, jota puolustamaan määrättiin eversti Kempin 20. prikaati. Kempin oli sinänsä urhea komentaja, mutta Viipurissa hänen alikomentajansa eivät olleet parhaat mahdolliset – yksi oli alkoholiongelmainen änkkyttäjä, toinen huonokuuloinen, heikkonäköinen ja vähän rintamakemusta omaava suojeluskuntaupseeri ja kolmas hyvin nuori upseeri, jolla ei juurikaan ollut taistelukokemusta. Ainoastaan yksi pataljoonan komentajista oli kokenut rintamaupsee-

ri. Kuten tunnettua, Viipurissa kävi huonosti, joukot hajosivat ja se menetettiin. Vaikka strategisesti Viipuri ei ollut kovin tärkeä, oli sen symboliarvo sitäkin suurempi ja kaupungin menettäminen skandaali.

Henkilösuhteilla oli merkitystä myös sodan jälkeen. Kesäkuussa 1945 puolustusvoimain komentajaksi tullut kenraaliluutnantti **Jarl Lundqvist** laadittiin lista upseereista, joiden tulisi jättää paikkansa. Perusteina olivat muun muassa väitetyt huonot hermot, kuten **Hugo Östermanin** kohdalla, tai huono kuulo ja henkinen kompleksisuus, kuten Aaro Pajarin kohdalla. Todellisuudessa Lundqvist halusi savustaa pois upseerit, jotka eivät soveltuneet hänen mielestään uuteen poliittiseen ilmastoon. Lundqvistin omalle maineelle tällainen ei tehnyt hyvää, hänen kautensa puolustusvoimien johdossa ei kestänyt pitkään ja lopun elämäänsä upseeriverit vieroksivat häntä.

Laaksosen kirja kertoo mielenkiintoisesti sotilasjohdon ongelmista. Osa tapauksista on jo ennestään tuttuja, mutta osa ei. Ehkä mielenkiintoisinta antia ovat aiemmin julkaissemattomat upseeriarvostelut, joista osa on melko tyyliä – samoin kuin eräät päiväkirjojen katkelmat. Kaiken kaikkiaan lähde on vakuuttavaa, Laaksosen on oikeastaan käytänyt kaikkea mahdollista lähdeaineistoa mitä kuvitella saattaa. Myös johtopäätökset ovat vakuuttavia. Laaksosen kirjoitustyylillä on pääosin sujuvaa – tosin jossakin määrin liiankin yksityiskohtaisia.

Pieni pettymys on se, että teoksessa ei käsitellä juuri ollenkaan vapaussodan aikaisia tapahtumia, vaikka aikarajaus 1918–1945 antaa niin ymmärtää. Voi kuitenkin olla, että vapaussodan ajalta ei ole niin paljon kirjallista materiaalia kuin myöhemmiltä vuosikymmeniltä ja armeija oli tuossa vaiheessa niin alkutekijöissään, että esimerkiksi upseeriarvosteluja ei välttämättä

edes kirjoitettu.

Asiavirheitä Laaksosella ei kovinkaan paljon ole, mutta joitakin kuitenkin löytyy. Suomessa ei ole ikinä ollut Arvo Mannerin hallitusta, puolustusministeri **Aleksander Lampén** ei ollut maalaisliittolainen vaan kokoomuslainen ja presidentti **Ståhlberg** ei ollut kenraali Malmbergin vaimon setä vaan tämän isän serkku. Nämä asiavirheet löytyvät teoksen alkupuolelta, loppupuolella vastaavia ei ole havaittavissa. Voikin todeta, että Laaksosen on omimmillaan kirjoittaessaan toisen maailmansodan aikaisista tapahtumista. Teoksesta löytyy myös joitakin pieniä kirjoitusvirheitä – nekin teoksen alkupuolelta. Esimerkiksi **Enckell** on Laaksosella jatkuvasti Enckel ja **Gröning** taas Gröningen. Sinänsä pieniä virheitä, mutta olisivat olleet vältettävissä huolellisella tarkastuksella.

Yleensä ottaen Laaksosen kirja on kuitenkin ammattitaidolla tehty perusteellinen tutkimus aiheesta, johon kovinkaan moni ei olisi rohjennut tarttua. Laaksosen ei syyllistä ketään, vaan kuvaa asiat niin kuin ne olivat. Monilla korkeilla upseereilla oli henkilökohtaisia ongelmia, eivätkä ne jääneet vaille vaikutuksia. Mutta ongelmat ovat aina myös inhimillisiä, kompleksinen ihminen voi olla myös rautainen ammattilainen – tai sitten ei. Yksi sopii upseeriksi paremmin toisissa olosuhteissa kuin toinen ja joillekin toiminta sopii paremmin kuin toimettomuus. Kaiken kaikkiaan voi todeta, että henkilökohtaiset ongelmat – olivat ne sitten millaisia tahansa – vaikuttivat sotaväen rakentamiseen ja sodan käymiseen. Joskus henkilökohtaisia ongelmia myös liioiteltiin ja joskus taas vähäteltiin. Mutta onneksi hermot pääosin kuitenkin pitivät ja ammattitaitoa oli niin, että puolustus pystyttiin pitämään kasassa ja Suomi säästyi.

Tuomas Rantala

Raketinheittimet ja raketit

Yhdysvaltain hallitus on hyväksynyt HIMARS-raketinheittinjärjestelmien myynnin Puolalle. Kaupan hinta on noin 250 MUSD. Kauppa sisältää muun muassa M31A1-pisteraketteja, M30A1-alueraketteja, 61 kappaletta ATACMS-ohjuksia, harjoitusraketteja sekä muuta materiaalia. (Jane's Defence Weekly 6 December 2017)

Kommentti: Homar-järjestelmän ajoneuvoalustoina käytettävien puolalaista ajoneuvoa, mahdollisesti 3-akselista Kryl-maastokuorma-autoa. Heittimien määräksi suunniteltiin 56 kpl, mutta heinäkuussa 2017 kokonaismääräksi ilmoitettiin 160 kpl.

Ukraina on menestyksellisesti testannut ohjautuvia 300 mm VILHA-raketteja. Raketteja voidaan ampua 50–300 km etäisyyksille. Lavettina käytetään Smerch-raketinheittintä. (<http://defence-blog.com/news/ukraine-successfully-tests-new-300mm-correctable-rockets.html>)

Raketin laukaisu.

Lähde: <http://defence-blog.com>

Algerian Armeija näyttää saaneen käyttöönsä kiinalaisen Norincon toimittamia SR5-raketinheittämiä. Näissä on kaksi rakettkasettia, joissa voi olla joko 6 kpl 220 mm raketteja tai 20 kpl 122 mm raketteja. Alustalla voi olla yhtä aikaa kaksi erilaista kasettia. 122 mm raketin kantama voi olla 20–40 km rakettityypistä riippuen ja 220 mm raketin kantama on 70 km. Myös Bahrainilla on samaa kalustoa käytössä, mahdollisesti myös Venezuelalla. (Jane's Defence Weekly 29 November 2017, http://www.defenceweb.co.za/index.php?option=com_content&view=article&id=49946&catid=74&Itemid=30)

TYKISTÖKOULUTUSTA ANNETAAN NYKYISIN SEURAAVISSA PAIKOISSA:

Tykistökoulussa Niinisalossa
(TyKK kuuluu Maasotakouluun)

Satakunnan tykistörykmentissä Niinisalossa
(SatTR kuuluu Porin prikaatiin)

Jääkäri-tykistörykmentissä Parolassa
(JTR kuuluu Panssariprikaatiin)

Karjalan tykistörykmentissä Vekaranjärvellä
(KarTR kuuluu Karjalan prikaatiin)

Kainuun tykistörykmentissä Kajaanissa
(KaiTR kuuluu Kainuun prikaatiin)

Reserviupseerikoulussa Haminassa
(RUK kuuluu Maasotakouluun)

Maanpuolustuskorkeakoulussa Helsingissä
(MPKK henkilökunnan koulutusta)

Suurimmat tykistön harjoitus-
alueet sijaitsevat Rovajärvellä
ja Pohjankankaalla.

● Rovajärvi

● Kajaani
KaiTR

● Niinisalo SatTR ja TyKK
Pohjankangas

● Parola
JTR

● Vekaranjärvi
KarTR

● Hamina
RUK

● Helsinki
MPKK

